Elena Boboc

100 DE TESTE

DE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU GIMNAZIU

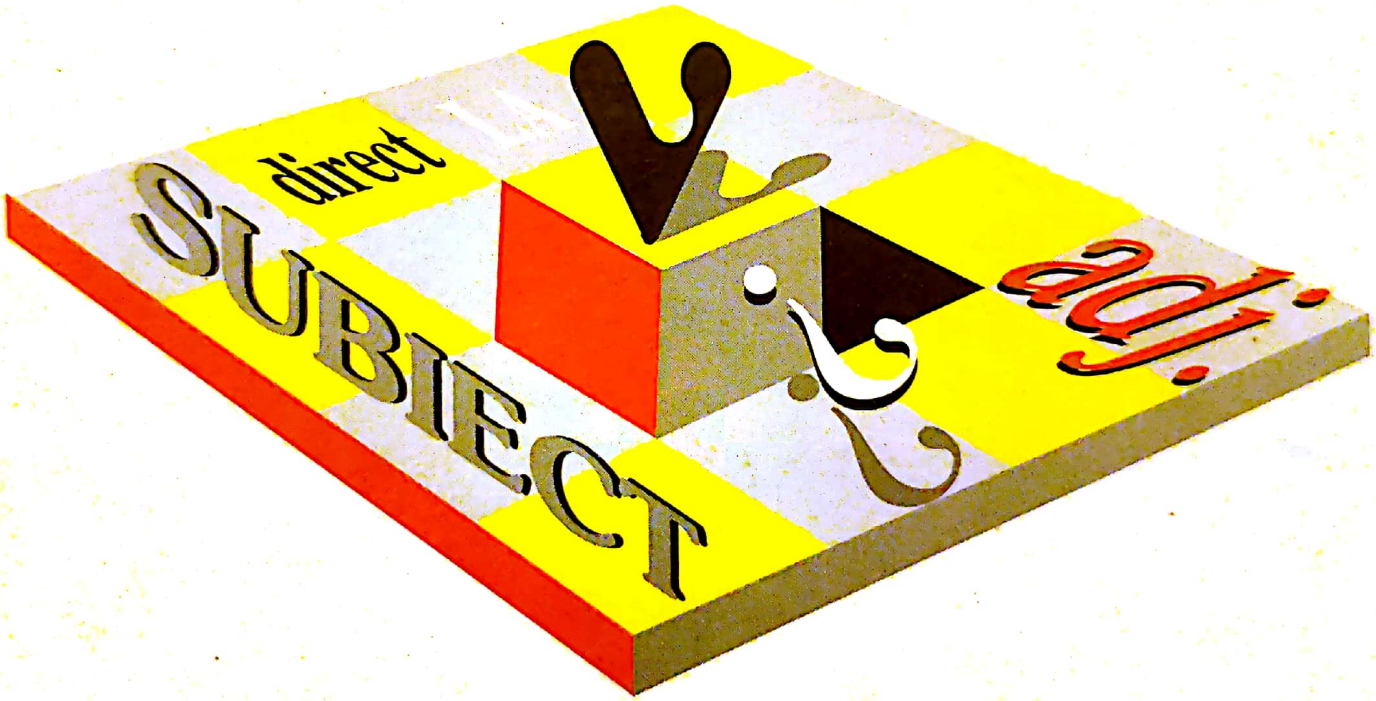

Teste date la olimpiadele şcolare, admiterea în liceu şi în şcolile profesionale

EDITURA POLIROM

Scanned with OKEN Scanner

Referenţi ştiinţifici:
prof. Chirvase Constantin, inspector şcolar, I.Ş.J. Iaşi.
prof. Donescu Dumitru, inspector şcolar, I.Ş.J. Iaşi

Editura POLIROM, B-dul Copou nr. 3
P.O. BOX 266, 6600, Iaşi, ROMÂNIA

Copyright © 1995 by POLIROM CO S.A. Iaşi
ISBN: 973-97522-3-3
Printed in ROMANIA

Scanned with OKEN Scanner

Elena Boboc

100 DE TESTE

DE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ PENTRU GIMNAZIU

Olimpiade şcolare
Concursuri de admitere în liceu şi în şcoala profesională

POLIROM
Iaşi, 1996

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

Cuvânt înainte 7
Abrevieri şi semne speciale 8

PARTEA ÎNTÂI

A. Subiecte date la concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu", clasele V-VIII, 1990-1995, judeţul Iaşi 13
B. Subiecte date la concursul de admitere în liceu, între anii 1990-1995 31
C. Subiecte date la concursul de admitere în şcolile profesionale, între anii 1990-1995, judeţul Iaşi 41

PARTEA A DOUA

A. Subiecte propuse spre rezolvare pentru examenul de admitere în liceu şi în şcoala profesională – Teste pentru autoverificare 47
B. Modele de rezolvare a unor exerciţii 88

Bibliografie 156

Notă :

Subiectele date la concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu", în perioada 1990-1995, judeţul Iaşi, au fost alcătuite de : prof : Chirvase Constantin, insp. I.Ş.J. ; prof : Donescu Dumitru, insp. I.Ş.J. ; prof. Beldie Tudoriţa ; prof. Bostan Constantin ; prof. Dorobanţu Rodica ; prof. Durnea Silvia ; prof. Filipescu Puiu ; prof. Gavrilă Camelia ; prof. Moroşanu Filip ; prof. Munteanu Gabriela ; prof. Munteanu Virginia ; prof. Nistorică Eugenia ; prof. Purţuc Mariana ; prof. Robu Mihail ; prof. Rudică Elena ; prof. Spiru Angelica ; prof. Stoleru Eugenia ; prof. Trandafir Maria.

Subiectele date la concursul de admitere în şcolile profesionale, între anii 1990-1995, judeţul Iaşi, au fost întocmite de : prof. Chirvase Constantin, insp. I.Ş.J., Iaşi şi prof. Donescu Dumitru, insp. I.Ş.J., Iaşi.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CUVÂNT ÎNAINTE

Prezenta lucrare a fost concepută ca un îndrumar practic şi se adresează, în egală măsură, atât elevilor care au obţinut performanţe în studiul limbii şi literaturii române, cât şi celor care se străduiesc să-şi însuşească corect normele limbii şi să asimileze cunoştinţele necesare pentru examenele de admitere în liceu sau să participe cu succes la olimpiadele şcolare.

Materialul cărţii este organizat astfel :

Prima parte *cuprinde două secţiuni :* A) Subiecte date la concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu", pentru clasele V-VIII, în perioada 1990-1995, la nivelul judeţului Iaşi ; B) Subiecte date la concursul de admitere în liceu, în perioada 1990-1995 ; C) Subiecte date la şcolile profesionale între anii 1990–1995, judeţul Iaşi.

Partea a doua *a lucrării cuprinde* 50 de teste pentru verificarea cunoştinţelor *însuşite în clasele gimnaziale, concepute după structura subiectelor date la examenele de admitere în liceu şi în şcoala profesională, în conformitate cu cerinţele programei actuale. Fiecare test este alcătuit din două componente : I (cuprinde subiecte de limba română – fonetică, vocabular, morfologie, sintaxă, punctuaţie şi ortografie) şi II (subiecte de literatură română, compoziţie şi teorie literară). Pentru a veni în sprijinul elevilor, în capitolul final, am oferit modele de rezolvare pentru o parte dintre exerciţiile de limba română, compoziţie şi teorie literară.*

Exprim mulţumirile mele acelora care, într-o formă sau alta, m-au sprijinit la realizarea acestei lucrări, prin competenţă şi promptitudine.

Voi fi recunoscătoare celor care vor avea răbdarea de a se opri asupra acestei cărţi, vor semnala eventualele greşeli sau inadvertenţe pe care le vor surprinde şi ne vor oferi sugestii sau aprecieri critice asupra conţinutului.

Autorul

Scanned with OKEN Scanner

ABREVIERI ŞI SEMNE SPECIALE

A.	– atribut
A. adj.	– atribut adjectival
adv.	– (coordonare) adversativă
A.s.	– atribut substantival
AT.	– propoziţie atributivă
C.	– complement
c.d.	– complement direct
C.D.	– propoziţie completivă directă
C. ind.	– complement indirect
C.I.	– propoziţie completivă indirectă
C.L.	– propoziţie circumstanţială de loc
c.c.m.	– complement circumstanţial de mod
C.M.	– propoziţie circumstanţială de mod
concl.	– (coordonare) conclusivă
CNS.	– propoziţie consecutivă
cop.	– (coordonare) copulativă
C.T.	– propoziţie circumstanţială de timp
CŢ.	– propoziţie condiţională
CV.	– propoziţie concesivă
CZ.	– propoziţie cauzală
Ex.	– exemplu
expr.	– expresie
f. (fem.)	– feminin
F. (C.S.)	– propoziţie finală (circumstanţială de scop)
fig.	– figurativ
fr.	– (din) francez(ă)
G.	– genitiv
gr.	– (din) grec(eşte)
it.	– (din) italian(ă)
juxt.	– juxtapunere
lat.	– (din) latin(ă)
lit.	– literar
N.	– nominativ

Obs.	– observaţie
P.	– predicat
P.Inc.	– propoziţie incidentă
P.P.	– propoziţie principală
PR.	– propoziţie predicativă
reg.	– regionalism
S.	– subiect
SB.	– propoziţie subiectivă
sl.	– (din) slav(ă)
suf.	– sufix
vb.	– verb
>	– semnifică „devine”
<	– semnifică „provine din”, „de la”
´	– semnul se numeşte accent ascuţit şi apare în transcrierea fonetică deasupra unei litere folosite ca semn fonetic, indică accentuarea cuvântului ; accent principal
(...)	– marchează o întrerupere a şirului vorbirii ; lipsa unor propoziţii sau a unor fraze (în citate)
↑	– depinde (raport de subordonare faţă de propoziţia...)
∪	– notează silaba neaccentuată
√	– marchează elipsa sau subînţelegerea, cuvântul apărut sub radical reprezintă segmentul care lipseşte ; cifra prezentă ca indice al radicalului notează segmentul lingvistic unde s-a produs fenomenul
/	– delimitează propoziţii în cadrul unei fraze sau conjuncţii coordonatoare
≠	– marchează antonimele
( )	– încadrează elementele relaţionale la nivelul frazei sau explicaţiile suplimentare
[ ]	– încadrează semnele de punctuaţie şi de ortografie
∨	– desemnează hiatul
*	– marchează cuvintele explicate

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA ÎNTÂI

A. Subiecte date la concursul de limba şi literatura română „M. Eminescu", clasele V–VIII, 1990-1995, judeţul Iaşi

B. Subiecte date la concursul de admitere în liceu, între anii 1990-1995

C. Subiecte date la concursul de admitere în şcolile profesionale între anii 1990-1995, judeţul Iaşi

Scanned with OKEN Scanner

A. SUBIECTE DATE LA CONCURSUL DE LIMBA ŞI LITERATURA ROMÂNĂ „MIHAI EMINESCU" CLASELE V–VIII, JUDEŢUL IAŞI

Clasa a V-a

I

1. Povestiţi opera literară „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti.
2. Alcătuiţi propoziţii cu substantivul *ţară* pentru fiecare caz (număr singular, articol hotărât); indicaţi funcţia sintactică.
3. Scrieţi o strofă dintr-o poezie îndrăgită şi motivaţi alegerea.

(1990, etapa pe localitate)

II

1. Referindu-vă la opera literară „Puiul", de I.Al. Brătescu-Voineşti, povestiţi cum a fost rănit puiul cel mare şi ce urmări a avut această întâmplare.
2. Se dă textul:

„Mâine, când *voi fi pământ*
Nu uita nici tu – şi zi-*le*,
Zi-le doina, cântec *sfânt*,
La copiii tăi, copile!"

(Şt. O. Iosif)

Cerinţe:

a. Analizaţi morfosintactic cuvintele subliniate.
b. Formaţi familia lexicală a cuvântului *pământ*; subliniaţi sufixele şi prefixele.
c. Scrieţi propoziţii în care să folosiţi trei dintre cuvintele derivate.

(1991, etapa pe localitate)

III

1. Sunteţi martorii discuţiei dintre Nică şi moşneag, personaje din fragmentul „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. Închipuiţi-vă un alt sfârşit al întâmplării şi povestiţi-l.
2. Alcătuiţi enunţuri în care să se afle sinonimele următoarelor cuvinte: *cale, mâhnit, bucurie.*
3. Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *bătrân.*
4. Se dă textul:

„*Văzduhul e un fagure* încins, din care se revarsă mierea soarelui în valuri *calde* cu sclipiri bălaie. Iar dedesupt pământul pârguit râde... Râde pământul – în zumzetele gâdilitoare *ale albinelor*, în clinchetul apelor, în foşnetele pline ale frunzişurilor, în hohotirea despletită a vântului..."

(I. Teodoreanu)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele indicate în textul de mai sus.

b. Găsiţi epitetele şi personificările ; alcătuiţi câte un enunţ care să conţină epitete şi personificări ; subliniaţi-le diferit.

(1991, etapa judeţeană)

IV

1. Povestiţi opera literară „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti ; închipuiţi-vă că autorul este vânătorul.

2. Construiţi familia lexicală a cuvântului *român* ; redactaţi o scurtă compoziţie în care să se afle termenii derivaţi şi subliniaţi-i.

3. Analizaţi substantivele şi adjectivele din textul de mai jos precizând genul, numărul, cazul, funcţia sintactică, dacă sunt articulate sau nu.

„În inima bietei prepeliţe era o luptă sfâşietoare... Suflarea duşmănoasă a crivăţului, pornită fără veste într-o zi, a hotărât-o".

(Ioan Al. Brătescu-Voineşti)

4. Scrieţi două propoziţii în care substantivul *zi*, însoţit de articol nehotărât, să se afle în cazurile dativ şi genitiv ; precizaţi funcţiile sintactice.

(1992, etapa pe localitate)

V

1. Pornind de la discuţia dintre Nică şi moşul din iarmaroc, imaginaţi-vă un alt sfârşit al întâmplării povestite de Ion Creangă în „Amintiri din copilărie".

2. Se dă textul :

„Noaptea era caldă, îmbătată de mirosul *snopurilor de flori*, dealurile *străluceau* sub o pânză de neguri ; apa *molcomă* a lacului ce înconjura era poleită şi tremurând îşi arunca, din când în când, undele sclipitoare spre ţărmii adormiţi".

(M. Eminescu)

Cerinţe :

a. Definiţi noţiunile de diftong, triftong şi hiat şi exemplificaţi cu cuvinte din text.

b. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.

c. Scrieţi câte două sinonime ale cuvintelor *negură* şi *sclipitor* şi formaţi enunţuri cu ele.

(1992, etapa judeţeană)

VI

1. Demonstraţi că textul „Pădurea Letea" de Traian Coşovei este o descriere artistică.

2. Se dă textul :

„Un freamăt lin trecea din ram în ram
Şi un miros venea adormitor,
Astfel ades eu nopţi întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas."

(M. Eminescu)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Identificaţi epitetele şi arătaţi ce sugerează acestea.
b. Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *blând*.
c. Construiţi propoziţii în care substantivul *glas* să fie la alte cazuri decât cel din text.
d. Subliniaţi cu o linie substantivele şi cu două linii adjectivele din text, apoi analizaţi-le morfologic şi sintactic.

(1993, etapa pe localitate)

VII

1. Redactaţi o compunere cu titlul „Domnul Trandafir".
2. Scrieţi din memorie 6-8 versuri din poezia „Fiind băiet păduri cutreieram...", de M. Eminescu, în care să existe două epitete şi evidenţiaţi prezenţa acestora.
3. Se dă textul :

„În odaie (...) *domnul* Grigore şi *fetiţa* dormeau încă, înveliţi până sub bărbie cu plapume roşii. Aşternutul *din al treilea* pat era frumos strâns şi păturit."

(M. Sadoveanu, *O zi ca altele*)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Scrieţi două propoziţii în care substantivul *Grigore* să fie la cazurile acuzativ şi dativ şi să îndeplinească funcţia sintactică de complement ; precizaţi cazul şi funcţia.
c. Formaţi familia lexicală a cuvântului *barbă* şi construiţi enunţuri cu două dintre aceste derivate.
d. Scrieţi o propoziţie în care substantivul *odaie*, precedat de un adjectiv potrivit, să fie în cazul genitiv.
e. Indicaţi două antonime ale verbului *a dormi*.

(1994, etapa pe localitate)

VIII

1. Prezentaţi portretul mamei aşa cum se desprinde din poezia „Mama" de George Coşbuc.
2. Se dă textul :

„Bărbat ai fost, o spune
Pământul tău, muncit şi-n rugăciune.
Că ţi-ai purtat prin veacuri, greu, povara,
Mărturisesc ogoarele şi ţara
Clădită-n suferinţă şi răbdare."

(T. Arghezi, *Bade Ioane...*)

Cerinţe :

a) Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *bărbat, ai fost, o, pământul, greu*.

Scanned with OKEN Scanner

b) Construiţi o propoziţie în care cuvântul *greu* să aibă altă valoare morfologică decât în text; precizaţi-o.
c) Găsiţi câte două sinonime pentru fiecare dintre cuvintele: *pământ*, *mărturisesc*; alcătuiţi propoziţii cu ele.

(1994, etapa judeţeană)

IX

1. Povestiţi opera literară „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti.
2. Se dă textul:

„Fiind băiet păduri cutreieram
Şi mă culcam ades lângă izvor,
Iar braţul drept sub cap eu mi-l puneam
S-aud cum apa sună-ncetişor;
Un freamăt lin trecea din ram în ram
Şi un miros venea adormitor.
Astfel ades eu nopţi întregi am mas,
Blând îngânat de-al valurilor glas."

(M. Eminescu, *Fiind băiet păduri cutreieram...*)

Cerinţe:

a. Identificaţi epitetele şi explicaţi valoarea expresivă a versurilor.
b. Analizaţi morfosintactic substantivele şi adjectivele din text.
c. Alcătuiţi propoziţii cu substantivul *valuri* la alte cazuri decât cel din text şi precizaţi-le.
d. Formaţi familia lexicală în care se integrează cuvântul *adormitor*.

(1995, etapa pe localitate)

X

1. Imaginea învăţătorului aşa cum se desprinde din textul „Domnu Trandafir" de M. Sadoveanu.

2. Alcătuiţi o scurtă compunere (jumătate de pagină) cu titlu la alegere, în care să folosiţi patru epitete şi patru personificări. Subliniaţi în mod diferit epitetele şi personificările, desprindeţi-le apoi din text şi scrieţi ce sugerează acestea.

3. Se dă textul:

„Stabilind momentul apariţiei acesteia în prima fază de dezvoltare a spiritului omenesc, adică în faza lui poetică, Vico răspunde şi întrebării relative la funcţiuni."

(T. Vianu)

Cerinţe:

a. Alcătuiţi familia lexicală căreia îi aparţine cuvântul *omenesc*.
b. Alcătuiţi enunţuri în care cuvântul *întrebare* să fie la trei cazuri diferite de cel din text. Precizaţi funcţia sintactică a cuvântului.
c. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele: *apariţiei*, *prima*, *de dezvoltare*, *lui*.

(1995, etapa pe judeţ)

Scanned with OKEN Scanner

XI

1. Povestiţi opera literară „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti şi inventaţi un alt final decât cel din text.
2. Formaţi familia lexicală a cuvântuui *român* şi alcătuiţi o scurtă compunere în care să includeţi cuvintele derivate.
3. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale substantivului *unire* la cazurile nominativ şi acuzativ.

(an şcolar 1995/1996, etapa pe localitate)

Clasa a VI-a

I

1. Povestiţi opera literară „Sobieski şi românii" de C. Negruzzi, delimitând momentele subiectului.
2. Analizaţi substantivele şi adjectivele din următorul text:

„Simţul de datorie e cea mai luminoasă dovadă de sănătate a unui suflet".

(N. Iorga)

3. Alcătuiţi un scurt text despre iarnă folosind epitete şi personificări; subliniaţi-le diferit.

(1990, etapa pe localitate)

II

1. Caracterizaţi-l pe Ştefan Damaschin din fragmentul „Prăvale-Baba" de Ionel Teodoreanu.
2. Se dă textul:

„*O luntre* aurită veghea pe undele limpezi ale lacului, lângă poartă; şi-*n aerul cel mai curat* al serii *tremurau* din palat cântece mândre şi senine."

(M. Eminescu)

Cerinţe:

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Construiţi o propoziţie în care substantivul *undele* însoţit de adjectivul *limpezi* să fie în cazul genitiv.

3. Alcătuiţi un scurt text despre frumuseţea limbii române.

(1990, etapa judeţeană)

III

1. Prezentaţi bogăţia şi frumuseţea limbii române, aşa cum se desprinde din poezia „Limba noastră" de Alexe Mateevici.
2. Definiţi noţiunea de repetiţie şi exemplificaţi reproducând, din memorie, o strofă din poezia „Iarna" de Vasile Alecsandri.
3. Precizaţi funcţiile sintactice ale substantivului în cazurile acuzativ şi genitiv; daţi exemple pentru fiecare funcţie şi subliniaţi substantivul în cauză.

Scanned with OKEN Scanner

4. Găsiţi antonimele cuvintelor: *intrare, concret, trufaş, (a) defăima* şi construiţi cu ele propoziţii.

(1992, etapa pe localitate)

IV

1. Realizaţi o compunere cu titlul „Laudă limbii române", pornind de la versurile lui Alexe Mateevici:

„Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care-o plâng şi care-o cântă
Pe la vatra lor ţăranii."

2. Se dă textul:

„Când *văzui a lor mulţime*, câtă frunză, câtă iarbă,
Cu o ură ne-mpăcată mi-am şoptit atunci în barbă,
Am jurat ca *peste dânşii* să trec *falnic*, fără păs,
Din pristolul *de la Roma* să dau calului ovăs..."

(M. Eminescu)

Cerinţe:

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Găsiţi două sinonime ale cuvântului *falnic* şi formulaţi enunţuri.
c. Alcătuiţi propoziţii în care adjectivul *vechi* să fie la gradele comparativ şi superlativ.
d. Scrieţi două propoziţii în care cuvântul *o* să aibă alte valori morfologice decât în text.
e. Formaţi familia lexicală a cuvântului *frunză*.

(1992, etapa judeţeană)

V

1. Plecând de la dialogul dintre Mircea cel Bătrân şi Baiazid („Scrisoarea III" de M. Eminescu), alcătuiţi o compunere din care să se desprindă, nuanţat şi documentat, imaginea voievodului român.

2.a. Scrieţi, din memorie, a doua strofă din poezia „Iarna" de Vasile Alecsandri.

b. Comentaţi pe scurt aceste versuri, insistând asupra procedeelor artistice folosite şi semnificaţiei acestora.

c. Subliniaţi adjectivele din text, apoi analizaţi-le morfologic şi sintactic.

(1993, etapa pe localitate)

VI

1. Redactaţi o compunere despre frumuseţea limbii române susţinând ideile şi aprecierile cu citate din poezia „Limba noastră" de Alexe Mateevici.

2. Definiţi comparaţia şi exemplificaţi cu citate din două opere literare studiate.

Scanned with OKEN Scanner

3. Se dă textul :

„S-a posomorât privind spre umbra *neagră a hanului*, şi-a potrivit toiagul la subsuoară, sprijinindu-se în el *după obiceiul* ciobanilor, apoi s-a întors *spre noi* şi şi-a plimbat ochii în jur, – fără să *ne* vadă, căci *privirea lui* dintr-o dată se cufundase *în* alt *timp*."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
b. Scrieţi propoziţii în care substantivul *umbră* însoţit de adjectivul *neagră* să fie în cazurile acuzativ, dativ şi genitiv.
c. Găsiţi două sinonime ale substantivului *toiag* şi construiţi cu ele enunţuri.
d. Formaţi familia lexicală a cuvântului *ochi* şi construiţi un enunţ cu unul dintre cuvintele derivate.
e. Explicaţi ortograma *dintr-o*.

(1994, etapa pe localitate)

VII

1. Prezentaţi imaginea luptei de la Rovine aşa cum reiese din opera literară „Scrisoarea III" (fragmentul din manual) de M. Eminescu.

2. Se dă textul :

„A nu iubi părinţii înseamnă rea-voinţă.
A ţi-i uita sau a-i respinge este o nebunie."

(Seneca)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele : *rea-voinţă, i, este o nebunie*.
b. Alcătuiţi propoziţii în care *i* să aibă alte două valori morfologice, diferite de cea din text.
c. Alcătuiţi propoziţii în care un verb la infinitiv să îndeplinească alte două funcţii sintactice decât cea din text.

(1994, etapa judeţeană)

VIII

1. Demonstraţi că fragmentul „Ardealul", din opera literară „Românii supt Mihai-Voievod Viteazul" de N. Bălcescu, este o descriere.

2. Scrieţi din memorie primele două strofe din poezia „Limba noastră" de Alexe Mateevici şi comentaţi-le.

3. Analizaţi substantivele şi adjectivele din strofele cerute.

4. Găsiţi sinonime pentru cuvintele : *comoară, moşie*.

(1995, etapa pe localitate)

Scanned with OKEN Scanner

IX

1. Motivaţi acordarea notei premianţilor lui Ştefan Damaschin („Prăvale-Baba" de Ionel Teodoreanu).

2. Motivaţi, într-o scurtă compunere (aproximativ o jumătate de pagină), titlul poeziei „Limba noastră" de Alexe Mateevici.

3. Se dă textul :

„Doamna a strigat catalogul şi fiecare a auzit numele celorlalţi, dar nu ca acasă.

Îi culegea cu numele întreg, pe fiecare dintre toţi, arătându-le locul în bancă.

Pe Ştefan Damaschin l-a ţinut în banca întâia, chiar în faţa catedrei."

(Ionel Teodoreanu)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele : *fiecare*, *celorlalţi*, *dintre toţi*, *întâia*.

b. Construiţi două enunţuri în care cuvintele : *fiecare* şi *celorlalţi* să aibă alte valori morfologice decât în text.

4. Alcătuiţi enunţuri în care pronumele posesiv să fie, pe rând, nume predicativ în cazurile : nominativ, genitiv şi acuzativ.

5. Explicaţi noţiunea de comparaţie, construind un enunţ în care să folosiţi un cuvânt din textul gramatical dat.

(1995, etapa pe judeţ)

X

1. Înfăţişaţi peisajul Ardealului folosind citate din opera literară „Ardealul" de N. Bălcescu.

2. Construiţi enunţuri în care să existe cuvinte compuse prin abreviere rezultate din fragmente unite (ale acestor cuvinte).

3. Se dă textul :

„— Voinicilor, zise, sunteţi slobozi ; mergeţi în pace şi spuneţi copiilor şi fraţilor voştri că aţi avut cinstea a vă împotrivi cinci zile regelui de Polonia."

(C. Negruzzi, *Sobieski şi românii*)

Cerinţe :

a. Formaţi propoziţii cu termenii derivaţi de la cuvântul *copil*.

b. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele : *voinicilor*, *în pace*, *fraţilor*, *de Polonia*.

c. Scrieţi sinonimele cuvintelor : *slobod*, *cinstea*, *(a) împotrivi* şi construiţi cu ele enunţuri.

(an şcolar 1995/1996, etapa pe localitate)

Scanned with OKEN Scanner

Clasa a VII-a

I

1. Descrieţi imaginea Deltei Dunării din opera literară „Taine" de Mihail Sadoveanu.
2. Se dă textul :

„Mi-am închipuit că mama nu putea vorbi. Mi-a părut rău că am stăruit atâta s-o văd. Esenţa neamului românesc întreg ar fi fost prin ea aici, într-o ultimă privire. Aş fi vrut să-i cer iertare pentru tot răul făcut."

(Camil Petrescu)

Cerinţe :

a. Subliniaţi cu o linie verbele şi cu două linii locuţiunile verbale.
b. Analizaţi verbele din prima frază.
c. Alcătuiţi patru propoziţii în care verbul *a vedea* să fie la timpul mai mult ca perfect, diateza activă şi pasivă.

3. Scrieţi o compunere cu titlul : „Cartea, cel mai bun prieten al meu."

(1990, etapa judeţeană)

II

1. Caracterizaţi, în antiteză, cele două personaje din balada cultă „Paşa Hassan" de George Coşbuc.
2. Definiţi metafora. Daţi două exemple.
3. Se dă textul :

„Într-una din aceste toamne bogate şi sonore, am urcat până la picioarele lor, cătărându-mă apoi pe umerii celei mai blajine, privind înfiorat adânca prăpastie ce se deschidea între pereţii verticali ai celorlalte."

(Geo Bogza, *Rarăul*)

Cerinţe :

a. Analizaţi adjectivele din text.
b. Găsiţi alte valori morfologice ale cuvintelor : *mă*, *ce*, *celorlalte*, *a se cătăra*.

(1991, etapa pe localitate)

III

1. Prezentaţi împletirea elementelor reale şi fantastice în poemul „Călin (file din poveste)" de Mihai Eminescu.
2. Alcătuiţi o scurtă compunere din care să se desprindă ideea înfrăţirii omului cu natura şi în care să folosiţi : epitete, personificări, metafore. Scoateţi-le din text şi precizaţi-le.
3. Se dă textul :

„Tot omul *despre sine* lesne se amăgeşte
Nimenea nu îşi este aspru judecător ;

Dar judecata obştii e o învăţătură,
Mulţi *ce se cred* pe sine un ce rar în natură
Mai lesne zic că lumea nu ştie ce vorbeşte."

(Gr. Alexandrescu)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Construiţi propoziţii în care cuvintele *ce*, *sine*, *nimeni* să îndeplinească funcţia de atribut.
c. Găsiţi sinonimele cuvintelor *lesne*, *se amăgeşte* ; alcătuiţi propoziţii cu acestea.

(1991, etapa judeţeană)

IV

1. Realizaţi o compunere în care să prezentaţi imaginea artistică a patriei, aşa cum se desprinde din poezia „Mamă Ţară", de Tudor Arghezi, şi motivaţi semnificaţia titlului.

2. Se dă textul :

„A fost cândva pământul *nostru străveziu*
Ca apele de munte în toate *ale sale*,
În sine îngânând izvorul clar şi viu.
S-a-ntunecat apoi, lăuntric ca de-o jale,
De bezne tari *ce*-n *nici un* grai nu se descriu."

(L. Blaga)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Extrageţi din text adjectivele care nu au grade de comparaţie.
c. Construiţi propoziţii sau fraze în care două cuvinte din text, la alegere, să fie folosite în sens figurat.
d. Precizaţi alte trei funcţii sintactice, decât în text, ale pronumelui relativ *ce* şi ilustraţi-le prin exemple.

(1992, etapa pe localitate)

V

1. Alcătuiţi o compunere în care să motivaţi sugestiv semnificaţiile textului :

„... muntele acela se va ridica tot mai sus, iar numele lui îl veţi auzi tot mai des, ca pe al unei realităţi primordiale cu care toate celelalte intră în relaţie... Rarăul reprezintă dimensiunea fundamentală a lumii, latura cosmică a vieţii şi a istoriei."

(G. Bogza, *Rarăul*)

2. Redactaţi o scurtă descriere artistică în care să folosiţi următoarele procedee artistice : enumeraţie, repetiţie, epitet, personificare, comparaţie, metaforă, cât şi cel puţin cinci categorii de pronume din cele învăţate.

a. Desprindeţi din text procedeele artistice folosite şi arătaţi ce sugerează ele.

Scanned with OKEN Scanner

b. Analizaţi sintactic şi morfologic câte un pronume din cele cinci categorii folosite în compunere.

(1993, etapa pe localitate)

VI

1. Elogiul *vârstei de aur* din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă

2. Se dă textul :

„Ce-s *unora* lucruri *a toate* mai sus
Par altora *lucruri* deşarte.
Dar ştie *acel ce* compasul *şi-a pus*
La marginea lumii-ntre viaţă şi-apus
De-i *alb* ori e negru ce-mparte ?"

(G. Coşbuc)

Cerinţe :

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.
b. Alcătuiţi un enunţ în care verbul *a pune* să fie la diateza pasivă, iar complementul de agent să fie un pronume negativ.
c. Alcătuiţi două propoziţii în care predicatele să fie exprimate prin locuţiuni verbale.
d. Găsiţi alte valori morfologice pentru cuvintele : *unora*, *dar*.

(1993, etapa judeţeană)

VII

1. *Paşa Hassan* de George Coşbuc

a. Argumentaţi, într-o scurtă compoziţie, că poezia „Paşa Hassan" de George Coşbuc este o baladă cultă.

b. Caracterizaţi antitetic personajele acestei opere literare.

2. Se dă textul :

„Persida, fără să ridice ochii *la dânsa*, îi apucă mâna, o duse la buze, o sărută în *mai multe* rânduri şi astfel steteră *câtva* timp tăcând *amândouă*...

— Ah ! Doamne ! îşi zise ea cătrănită, ţine şi acum la el, ţine mai mult decât la *orişicine* ! Aşa e blestemul casei *mele* ; ţin *amândoi* copiii mai mult la străini decât la mine şi *la ai lor*."

(Ioan Slavici)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
b. Scrieţi două enunţuri în care adjectivul *multe* însoţind substantivul *lecţii* să fie la cazul dativ, la gradele de comparaţie superlativ relativ şi absolut.
c. Explicaţi procedeele prin care s-au format cuvintele : *câtva*, *cătrănită*, *orişicine*.
d. Motivaţi folosirea semnului exclamării în primele două situaţii din text.

(1994, etapa pe localitate)

Scanned with OKEN Scanner

VIII

1. Susţineţi, într-o compoziţie, că fragmentul „Călin (file din poveste)", de M. Eminescu, este o descriere în versuri.

2. Prezentaţi portretul mamei aşa cum se desprinde din fragmentul „Amintiri din copilărie" (capitolul al II-lea) de Ion Creangă.

3. Să se indice funcţia sintactică a pronumelor relativ-interogative din următoarele contexte:

a. „Vino-n codru la izvorul care tremură pe prund..." (M. Eminescu)
b. — Spune-mi, care este noul tău coleg de bancă?
c. Există oameni a căror experienţă este foarte bogată.
d. Ultimul spectacol pe care l-am văzut m-a impresionat.
e. Am văzut profesorul căruia m-ai prezentat la conferinţă.

(1994, etapa judeţeană)

IX

1. Realizaţi o compunere despre Delta Dunării, pornind de la textul „Taine" de Mihail Sadoveanu.

2. Definiţi metafora şi daţi exemple.

3. Analizaţi cuvintele subliniate din textul:

„*La tine* vin nevestele să-şi plângă
Feciorii duşi în slujbă *la-mpăratul,*
Şi tu ascunzi o lacrimă-ntre slove,
În *alte* ţări când *le* trimiţi oftatul...
Şi fete vin, să le-nfloreşti altiţa,
La pragul *tău* e plină ulicioara,
Şi fetele îşi şopotesc în taină:
«*Ce* mâini frumoase are *domnişoara*!»"

(Octavian Goga, *Dăscăliţa*)

4. Găsiţi sinonimele cuvintelor: *feciori, ulicioara, să înfloreşti, îşi şopotesc.*

(1995, etapa pe localitate)

X

1. Demonstraţi că opera literară „Dăscăliţa" de Octavian Goga este o evocare.

2. Se dă textul:

„Trandafirul cel înfocat, crinii de argint, lăcrămioarele sure ca mărgăritarul, mironosiţele viorele şi florile toate se adunară vorbind fiecare în mirosul ei şi ţinură sfat lung cum să fie luminile hainei de mireasă."

(M. Eminescu, *Făt-Frumos-din-Lacrimă*)

Cerinţe:

a. Identificaţi în textul dat un epitet, o personificare, o comparaţie, o metaforă, apoi arătaţi ce sugerează fiecare.

Scanned with OKEN Scanner

b. Găsiţi două sinonime cuvântului *sure*, apoi alcătuiţi enunţuri cu aceste sinonime.

c. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul *ţinură* să aibă sensuri diferite de cel din text.

d. Alcătuiţi propoziţii în care verbul *să fie* să aibă valori morfologice diferite de cea din text.

e. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul *toate* (păstrându-se valoarea morfologică), să fie la două cazuri, altele decât cele din text.

f. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *înfocat, mironosiţele, toate, se adunară, ei, să fie, hainei.*

(1995, etapa judeţeană)

XI

1. Prezentaţi imaginea Deltei Dunării aşa cum apare în descrierea „Taine" de M. Sadoveanu.

2. Scrieţi două propoziţii cu locuţiuni substantivale şi două cu locuţiuni adjectivale; indicaţi apoi câte un sinonim corespunzător al locuţiunilor.

3. Se dă textul:

„Mestecenii ard, asemeni unor lumânări albe, în enorma catedrală a pădurilor.

La intervale rare, clinchetul tălăngilor picură în auz, fiind curgerii timpului cea mai dulce măsurătoare."

(Geo Bogza, *Rarăul*)

Cerinţe:

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele: *albe, a pădurilor, tălăngilor, cea mai dulce.*

b. Identificaţi trei procedee artistice, în text, numiţi-le şi construiţi apoi enunţuri proprii în care să le introduceţi.

c. Găsiţi trei sinonime ale cuvântului *enorm(ă)* şi construiţi enunţuri cu ele.

(an şcolar 1995/1996, etapa pe localitate)

Clasa a VIII–a

I

1. Motivaţi afirmaţia lui Garabet Ibrăileanu potrivit căreia «elegia „Mai am un singur dor" este „Miorița" lui Eminescu.»

2. Se dă fraza:

„Menirea mea e *să trăiesc în mijlocul neamului vitregit de soartă* şi să-i alin suferinţele."

(L. Rebreanu)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.

b. Analizaţi sintactic şi morfologic textul subliniat.

Scanned with OKEN Scanner

c. Contrageţi propoziţia menţionată în partea de propoziţie corespunzătoare.

3. Scrieţi câteva rânduri referitoare la o carte îndrăgită.

(1990, etapa pe localitate)

II

1. Atitudinea baciului moldovean în faţa morţii aşa cum se conturează în balada „Mioriţa"

2. Se dau propoziţiile :

A fost odată un vânător. Acest vânător avea un obicei. El lua, de regulă, cu dânsul la vânătoare pe slujitorul *său*. La întoarcere, povestea *oricui* o mulţime de întâmplări minunate. Întâmplările povestite *nu trecuseră* niciodată *nimănui prin gând*.

Cerinţe :

a. Construiţi o frază (din aceste propoziţii) în care să existe cel puţin trei propoziţii subordonate diferite.
b. Faceţi analiza sintactică a frazei obţinute.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

3. Alcătuiţi o compunere liberă cu titlul : „Călătorie în adâncul sufletului meu".

(1990, etapa judeţeană)

III

1. Prezentaţi drama lui Nică la desprinderea de vatra părintească. Urmăriţi împletirea tristeţii nostalgice cu umorul, aşa cum se desprinde din opera literară „Amintiri din copilărie" (capitolul al IV-lea) de Ion Creangă.

2. Se dă textul :

„E o mişcare, e un farmec care-n veci nu se curmă. Şi când te întorci şi cugeţi, lung privind ce laşi în urmă, simţi că nu-i chip să te saturi, c-a trăi e o fericire."

(Al. Vlahuţă)

Cerinţe :

a. Analizaţi fraza (delimitaţi propoziţiile, indicaţi felul lor şi raporturile dintre ele întocmind şi schema relaţională).
b. Contrageţi prima propoziţie subordonată.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *care, lung, ce, o fericire*.
d. Arătaţi ce parte de propoziţie este *a trăi* şi dezvoltaţi-o într-o subordonată corespunzătoare pe care o veţi preciza.
e. Construiţi patru fraze din câte două propoziţii, în care adverbul relativ *cum* să introducă subordonate diferite.

(1991, etapa judeţeană)

Scanned with OKEN Scanner

IV

1. Prezentaţi portretul moral al poporului român aşa cum se desprinde din fragmentul „Ţara. Poporul" de Al. Vlahuţă.

2. Se dă textul:

„După felul cum vorbise, s-ar fi putut crede că Ţugurlan se gândea tot timpul la pământ, la moşia Marica, şi nu avea lot din pricina celor care aveau; pentru Ţugurlan însă era limpede de mult că într-adevăr oamenii erau aceia care erau vinovaţi că acum cincisprezece ani nu s-a împărţit şi a doua moşie a boierului, moşia Marica."

(M. Preda, *Moromeţii*)

Cerinţe:

a. Despărţiţi textul în propoziţii, precizaţi felul lor şi raporturile sintactice.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic: *într-adevăr oamenii erau aceia care erau vinovaţi.*
c. Explicaţi folosirea în text a semnelor ortografice şi de punctuaţie.
d. Construiţi regente potrivite, astfel încât subordonata *care aveau* să fie, pe rând, subiectivă, predicativă şi completivă directă.

(1992, etapa pe localitate)

V

1. Motivaţi, într-o compunere, aprecierea lui Garabet Ibrăileanu că «elegia „Mai un singur dor" este „Mioriţa" lui Eminescu».

2. Se dă textul:

„Un lucru *deplin*, pe care puteam să-l fac, era să-i învăţ pe urmaşii *mei* ce este lumea *despre care* însă descoperii că aveau idei *tot atât de clare* ca şi despre un topor de metal (...) care îmi lipsea."

(M. Preda)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Găsiţi sinonimele cuvintelor: *clar*, *deplin*.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
d. Contrageţi propoziţia: *să-l fac*.
e. Alcătuiţi fraze în care verbul *să înveţe* să fie termen regent pentru trei propoziţii subordonate deosebite de cea din text.

(1993, etapa pe localitate)

VI

1. Susţineţi într-o compoziţie că „Mioriţa" este cea mai frumoasă baladă pastorală românească.

2. Definiţi comparaţia şi metafora şi exemplificaţi cu citate din operele studiate.

Scanned with OKEN Scanner

3. Se dă fraza:

„Ne gândeam că poate şi-a găsit soţia şi s-o fi dus *după ea* în zăvoi; şi ne sileam s-o recunoaştem *de pe cântec*, dar lipsea un sunet; n-auzeam pe nici una făcând: cling! cling!"

(Ioan Al. Brătescu-Voineşti)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
c. Precizaţi alte valori morfologice ale cuvintelor: *poate*, *o*; alcătuiţi cu ele enunţuri.
d. Explicaţi structura grupurilor de cuvinte: *şi-a (găsit)*; *s-o (fi dus)*.

(1994, etapa pe localitate)

VII

1. Prezentaţi motivul testamentului din balada „Miorița".
2. Comentaţi semnificaţiile titlului nuvelei „La Vulturi!" de Gala Galaction.
3. Se dă textul:

„Ce-am fost cândva, azi nu mai sunt...
Dar ce sunt azi, îmi pare rău
Că n-am putut să fiu mereu –
Acelaşi cântăreţ cu chip de sfânt...
Tot ce-am sperat rămas-a vis...
Dar ce-am fost ieri am şi uitat –
Un titlu de volum nescris..."

(Ion Minulescu)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *acelaşi*, *ce*, *un titlu*, *nescris*.
c. Precizaţi valorile verbului *a fi*, în text.
d. Precizaţi şi exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi*.
e. Contrageţi propoziţia numărul 8.

(1994, etapa judeţeană)

VIII

1. Susţineţi afirmaţia lui G. Ibrăileanu că «elegia „Mai am un singur dor" este „Miorița" lui Eminescu».
2. Se dă textul:

„Nu se plângea *de nimic*, ducea o existenţă ştearsă, mulţumindu-se numai să facă o vizită pe săptămână rudelor *ei*, care o întrebau cu insistenţă ce se întâmplă cu omul *acesta*, *despre care* ea le spusese, că se bucură de o înaltă protecţie şi cu care încă nu se căsătorise."

(Eugen Barbu)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Contrageţi propoziţia numărul 3 în partea de propoziţie corespunzătoare.
c. Formaţi propoziţii cu sinonimele cuvântului *protecţie*.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
e. Alcătuiţi enunţuri cu alte valori morfologice ale cuvântului *o* decât în text. Precizaţi-le.

(1995, etapa pe localitate)

IX

1. Prezentaţi frământările lui Nică şi încercările nereuşite de a-şi convinge părinţii să nu plece la Seminarul de la Socola („Amintiri din copilărie" de Ion Creangă).

2. Comentaţi prima strofă din poezia „Vara" de George Coşbuc, accentuând asupra mijloacelor artistice folosite de poet.

3. Se dă textul :

„Noi, românii, trebuie să ne bucurăm, văzând că, după ce mai multe generaţii ale tinerimii noastre au primit atâtea idei de ştiinţă şi atâtea simţiri de artă din străinătate, a sosit timpul ca şi noi să putem răspunde cu ceva şi că tânăra literatură română a fost în stare să dea bătrânei Europe prilejul unei emoţiuni estetice din chiar izvorul cel curat al vieţii sale populare."

(Titu Maiorescu, *Din „Critice"*)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Contrageţi ultima propoziţie în partea de propoziţie corespunzătoare.
c. Alcătuiţi fraze în care construcţia *că* să introducă trei subordonate diferite de cea din text.
d. Alcătuiţi propoziţii în care verbul *a răspunde* să aibă trei funcţii sintactice diferite de cea din text.
e. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *românii*, *văzând*, *noastre*, *răspunde*, *populare*.
f. Alcătuiţi propoziţii în care cuvântul *au* să aibă valori morfologice diferite de cea din text.
g. Alcătuiţi propoziţii în care verbul *să dea* să aibă alte înţelesuri decât cel din text.
h. Explicaţi folosirea virgulei în text.

(1995, etapa judeţeană)

X

1. Prezentaţi elementele epice, lirice şi dramatice din opera literară „Mioriţa" şi motivaţi de ce aceasta este o baladă populară.

2. Construiţi enunţuri în care verbele : *a ajunge*, *a părea*, *a arăta* să aibă valori gramaticale diferite.

Scanned with OKEN Scanner

3. Se dă textul :

„Ea părea să fi fost destul de frumoasă în vremea ei şi se înţelege prea lesne cum a ajuns treptat din fată-n casă să fie jupânească în casă."

(V. Alecsandri)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele.
b. Încadraţi în chenar elementele de relaţie.
c. Împărţiţi textul în propoziţii şi precizaţi felul lor, folosind simbolurile.
d. Găsiţi sinonime ale cuvintelor *lesne* şi *jupânească* ; construiţi enunţuri cu ele.

4. Precizaţi care este ritmul versurilor :

„Mai am un singur dor :
În liniştea serii
Să mă lăsaţi să mor
La marginea mării."

(M. Eminescu)

(an şcolar 1995/1996, etapa pe localitate)

Scanned with OKEN Scanner

B. SUBIECTE DATE LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN LICEU ÎNTRE ANII 1990-1995

Examen de admitere în liceu
1990, sesiunea iulie

1. Despărţirea lui Nică de satul natal evocată în „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă (fragmentul din manualul de *Lecturi literare*, clasa a VIII-a)

2. Legătura dintre om şi natură, aşa cum reiese din strofa a doua a poeziei „Vara" de George Coşbuc :

„Privirile de farmec bete
Mi le-am întors către pământ –
Iar spicele jucau în vânt,
Ca-n horă dup-un vesel cânt
Copilele cu blonde plete,
Când saltă largul lor vesmânt.
În lan erau feciori şi fete,
Şi ei cântau o doină-n cor.
Juca viaţa-n ochii lor
Şi vântul le juca prin plete.
Miei albi fugeau către izvor
Şi grauri suri zburau în cete."

3. Se dă textul :

„Când mă deşteptai a doua zi, numai după o clipă, parcă, de somn, *băgai de seamă* că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălţase *pe ceruri*, în vârful degetelor şi, de peste întărituri, se uita furiş tocmai *în fundul peşterii*."

(Calistrat Hogaş)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate.
d. Contrageţi prima propoziţie subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare.
e. Alcătuiţi două fraze în care adverbul relativ *când* să introducă o propoziţie subordonată predicativă şi o propoziţie subordonată atributivă.

Examen de admitere în liceu
1990, sesiunea septembrie

1. Tudor Şoimaru – personaj reprezentativ al „neamului Şoimăreştilor"

2. Ce semnificaţie are următoarea strofă din poezia „Plugarii" de Octavian Goga :

Scanned with OKEN Scanner

„Când doarme plugul pe rotile,
În pacea serilor de toamnă,
La voi coboară Cosânzeana,
A visurilor noastre doamnă.
Vin crai cu argintate coifuri
Şi-n aur zânele bălaie :
Atâta strălucire-ncape
În bietul bordeiaş de paie."

3. Se dă textul :

„Împăraţi *pe care* lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit şi-*n ţara noastră* de-au cerut pământ şi apă."

(M. Eminescu)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi indicaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate.
d. Contrageţi prima propoziţie subordonată în partea de propoziţie corespunzătoare.
e. Alcătuiţi două fraze în care adverbul relativ *când* să introducă o propoziţie subordonată predicativă şi, respectiv, o propoziţie subordonată atributivă.

Examen de admitere în liceu
1991, sesiunea iulie

I. Se dau textele :

1. „Cu îndrăzneală apucă mâna lui Tudor, îl trase spre el şi-l privi în ochi.
— Nu eşti tu, *zise el scurt*, dintre ai lui Ionaşcu, care au pribegit peste Nistru ?
— Sunt Tudor, *feciorul lui Ionaşcu*, răspunse mişcat Şoimaru ; dintre toţi pribegii, eu singur mă întorc înapoi...
— Atuncea eu îţi sunt moş drept, frate cu tatăl tău..., strigă bătrânul. Uită-te la mine şi mă cunoaşte !
— Te cunosc, moşule Mihu ! îngână Şoimaru."

(M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

Cerinţe :

a. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă.
b. Precizaţi felul construcţiilor indicate şi motivaţi punctuaţia acestora.

2. Se dă textul :

„De la holdele din Bărăgan
Cu spicul greu atârnând sus
În vârful înaltelor lănci
Pierdute cândva de oastea lui Darius,

Am ştiut că tot ce ne calcă pământul
Devine paşnică recoltă."

(M. Sorescu, *Astfel*)

Cerinţe:

a. Subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor.

b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora.

c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvântul *atârnând* şi transformaţi această parte de propoziţie într-o propoziţie subordonată corespunzătoare.

d. Alcătuiţi cinci fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate introduse prin acelaşi element de relaţie – conjuncţia *că*: subiectivă, atributivă, completivă indirectă, circumstanţială de cauză şi consecutivă.

e. Subliniaţi, prin exemple, alte sensuri ale verbului *a călca*; precizaţi aceste sensuri.

II.1. Capitolul „Crucea răzeşilor" (fragmentul din manual), din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu, prezintă întâlnirea lui Tudor cu satul natal. Povestiţi întâmplările cuprinse în acest capitol.

2. Nuvela „La Vulturi!" de Gala Galaction se încheie cu următoarele cuvinte rostite de moş Dănilă:

„Pune un hotar, stăpâne, nenorocirii noastre! Ajungă Sfinţiei Tale atâta jertfă! Ajungă atâta risipă, atâta jaf la vulturi, din mana bietei ţări şi din carnea noastră!"

Motivaţi această rugă şi arătaţi semnificaţia ei.

Examen de admitere în liceu
1991, sesiunea septembrie

I. Se dau textele:

1. „Când auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi când mai vedeam cum rămân satele şi locurile frumoase în urmă, şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne, supărarea noastră creştea la culme! Pentru fiecare fântână, pârâu, vâlcică, dumbravă şi alte locuri drăgălaşe ce lăsam în urmă-ne scoteam câte-un suspin adânc din piepturile noastre! Şi, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors înapoi chiar atunci, de nu eram daţi în sama lui moş Luca de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Rescrieţi acest text trecând verbele şi pronumele (adjectivele pronominale) de la persoana I la persoana a III-a.

2. „Pârcălabe, vreau poporul *meu* să fie-nştiinţat
De unirea şi-nrudirea, *care* – aici s-au încheiat
Ca să pomenească *ţara*, ca pe-o zi de praznic mare,
Ziua, când din letopiseţ şi-a şters anii de-nchinare..."

(Al. Davila, *Vlaicu-Vodă*)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul acestora.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor.
c. Contrageţi cea de-a treia propoziţie subordonată din textul dat în partea de propoziţie corespunzătoare.
d. Construiţi patru fraze în care să fie următoarele propoziţii subordonate : subiectivă, predicativă, atributivă şi completivă indirectă, toate introduse prin conjuncţia *să*.
e. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate.

II.1. De ce n-ar fi vrut Ion „nici în ruptul capului" să părăsească Humuleştii şi să pornească spre Iaşi, la Socola?

Răspundeţi la această întrebare pe baza fragmentului din „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă (fragmentul din manual).

2. Chipul ciobanului moldovean din balada „Miorița", așa cum acesta prinde contur în ochii înlăcrimaţi ai mamei.

Examen de admitere în liceu
1992, sesiunea iulie

I.1. Se dă textul :

„Şi, după mintea ce-o aveam, ne-am fi întors chiar atunci, de nu eram daţi în sama lui moş Luca, de care ne ruşinam ca şi de părinţii noştri."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora.
c. Construiţi două fraze în care pronumele *ce* să introducă alte două propoziţii subordonate diferite ; arătaţi felul lor.
d. Alcătuiţi două fraze cu câte o propoziţie subordonată care să aibă ca element regent acelaşi verb – *a se întoarce* (diferite faţă de cea din text).

2. Se dă textul :

„Aţi auzit, *oameni buni*, grăi deodată cu glas gros boierul, că domnia Tomşei s-a petrecut din lumea *asta* şi-a venit în scaunul ţării Alexandru-Vodă, *pe care* şi noi l-am ajutat şi l-am apărat..."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

a. Justificaţi, pe baza cunoştinţelor de gramatică, folosirea virgulei în textul dat.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
c. Construiţi două propoziţii în care verbul *a se petrece* poate avea şi alte înţelesuri decât cele din text.
d. Alcătuiţi o propoziţie în care cuvântul *asta* să-şi schimbe valoarea gramaticală faţă de cea din text.

Scanned with OKEN Scanner

II.1. Lui Dan din poemul „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alecsandri, Ghirai, hanul tătarilor, îi cere să se lepede de legea strămoşească, în schimbul unor daruri şi libertăţi. Care este atitudinea lui Dan în aceste împrejurări?

2. Povestiţi întâmplările din capitolul „Morţii poruncesc celor vii" din romanul "Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu (fragmentul din manual).

Examen de admitere în liceu
1993, sesiunea iulie

1. Povestiţi capitolul „Crucea răzeşilor" (fragmentul din manual, clasa a VIII-a), precizând momentele subiectului.

2. Faceţi caracterizarea lui Mircea din fragmentul „Scrisoarea III" de M. Eminescu.

3. Se dă textul:

„Nu ştiu cum se cheamă satul acela, dar ştiu că pretutindeni pe unde m-ai dus, unde s-a vorbit româneşte, este pământul Patriei mele."

(B. Ştefănescu Delavrancea, *Patrie şi patriotism*)

Cerinţe:

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul acestora.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora.
c. Alcătuiţi o frază în care adverbul relativ *cum* să introducă o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză.
d. Scrieţi două sinonime pentru cuvântul *pământ*.
e. Daţi antonimele cuvintelor: *pretutindeni*, *a vorbi*.

4. Se dă textul:

„ — Mă rog, domnule, dacă eşti bun şi nu te superi... cu cine am onoarea?

— Eu?... Eu sunt inspectorul cutare...

— Hm! Şi domnu Trandafir se uită cu coada ochiului, neîncrezător, la domnul inspector. Nu, fără şagă!... Dar *celălalt* domn?...

— Celălalt e domnul ministru!

Asta e *prea-prea* şi Domnu începu să râdă cu hohot.

— Ei, ştii că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!

— Cum, *dumneata* crezi că eu glumesc?"

(M. Sadoveanu, *Domnu Trandafir)*

Cerinţe:

a. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.

Examen de admitere în liceu
1994, sesiunea iulie

1. Povestiţi întâmplările din opera literară „Sobieski şi românii", de Costache Negruzzi, şi precizaţi momentele subiectului acestei povestiri.

1,75 puncte

Scanned with OKEN Scanner

2. Comentaţi versurile :

„Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Cehlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.
Şi ca o taină călătoare,
Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare !
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare."

(G. Coşbuc, *Vara*) **1,75 puncte**

3. Se dă textul :

„Această ştire era destul de veche şi Dănilă o spunea Agripinei, încă o dată, la începutul lui mai, supărat şi mâhnit în inima-i că veştile cele mari pe care le aştepta nu mai veneau deloc."

(Gala Galaction, *La Vulturi !*)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *această*, *spunea*, *le*.
d. Formaţi familia lexicală a cuvântului *veste* cu ajutorul prefixelor şi sufixelor.
e. Construiţi două enunţuri în care cuvântul *inimă* să fie folosit cu sens propriu şi cu sens figurat.
f. Daţi sinonimele cuvintelor : *uriaş*, *splendoare*, *imens*.
g. Contrageţi ultima propoziţie a frazei în partea de propoziţie corespunzătoare ; precizaţi felul părţii de propoziţie.
h. Alcătuiţi o frază în care conjuncţia *să* să introducă o propoziţie subordonată atributivă.
i. Arătaţi care sunt valorile morfologice ale verbului *a fi* şi construiţi enunţuri pentru fiecare.
j. Alcătuiţi câte o propoziţie cu un atribut pronominal exprimat prin pronume demonstrativ în acuzativ şi cu un complement exprimat prin pronume posesiv în dativ.
k. Explicaţi titlul nuvelei „La Vulturi ! " de Gala Galaction.

4,50 puncte

Notă : Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru este de trei ore după verificarea subiectului de pe tablă. Se acordă *un punct* pentru *calitatea exprimării scrise* şi *un punct din oficiu*.

Scanned with OKEN Scanner

Examen de admitere în liceu
1994, sesiunea august

1. Povestiţi întâmplările din opera literară „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti; precizaţi momentele subiectului acestei naraţiuni.

2 puncte

2. Portretul ciobanului moldovean din balada „Miorița".

1,75 puncte

3. Se dă textul:

„Dar Păunaş se deşteptase şi începuse să plângă şi i se părea Agripinei că numai vuietul pârâului acoperea destul de bine ţipetele lui."

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

Cerinţe:

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *să plângă*, *vuietul*, *lui*, din fraza dată.
d. Daţi sinonimele cuvintelor: *venise*, *splendoare*, *aprig*, *prieten*.
e. Daţi antonimele cuvintelor: *linişte*, *pretutindeni*, *(a) ridica*, *vesel*.
f. Alcătuiţi o frază în care conjuncţia *că* să introducă o propoziţie subordonată circumstanţială de cauză. **4,25 puncte**

Examen de admitere în liceu
1995, sesiunea iulie

1. Caracterizaţi personajul Tudor Şoimaru din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu (capitolele studiate). **2 puncte**

2. Comentaţi versurile:

„Fraţi buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolţi albastre,
Sfinţiţi cu roua suferinţii
Ţărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele şi râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru, – al tuturora."

(Octavian Goga, *Plugarii*) **1 punct**

3. Daţi un exemplu de personificare din basmul „Greuceanu".

0,25 puncte

4. Se dă textul:

„Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pământ şi apă."

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Delimitaţi predicatele şi indicaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *nu putea, noastră.*
d. Formaţi familia lexicală a cuvântului *pământ* (cel puţin cinci derivate).
e. Scrieţi două sinonime pentru substantivul *pământ* şi un sinonim neologic pentru verbul *a cere.*
f. Despărţiţi în silabe cuvintele : *exemplu, fiindcă, jertfă, inegal, punctuaţie.*
g. Precizaţi, prin rescriere, care este paronimul utilizat corect în exemplele următoare : zăcământ *petrolier/petrolifer* ; greutăţi *familiale/familiare* ; pericol *iminent/eminent* ; păcat *original/originar.*
h. Alcătuiţi o frază în care să fie o propoziţie subordonată predicativă introdusă prin conjuncţia *să.*
i. Formulaţi două enunţuri în care cuvântul *de* să aibă alte valori morfologice decât cea din text ; precizaţi-le.
j. Alcătuiţi câte o propoziţie în care complementul direct să fie exprimat prin numeral cardinal şi prin adjectiv cu valoare substantivală.

4,25 puncte

Notă : Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru este de 3 ore după verificarea subiectelor pe tablă. Se acordă : *0,50 puncte pentru aspectul general al lucrării ; un punct din oficiu.* La lectura literară,în afară de cele 4,25 puncte, se acordă *un punct pentru calitatea exprimării scrise.*

Barem de corectare şi notare

Subiect	Puncte acordate
Subiectul nr.1	*2 puncte*
a) Referire la opera literară (capitolele studiate)	0,25 puncte
b) Caracterizarea personajului (prezentarea generală, trăsături caracteristice ; trăirile sufleteşti ; particularităţile lingvistice şi stilistice ale textului care subliniază trăsăturile personajului	1 punct
c) Mijloacele de caracterizare	0,75 puncte
Subiectul nr.2	*1 punct*
a) Încadrarea versurilor în poezie	0,25 puncte
b) Conţinutul de idei ; semnificaţii	0,25 puncte
c) Relevarea procedeelor de expresivitate artistică	0,50 puncte
Subiectul nr.3 (exemplul de personificare)	*0,25 puncte*
Calitatea exprimării scrise	*1 punct*
a) Corectitudinea, fluenţa exprimării	0,25 puncte
b) Precizia termenilor folosiţi	0,25 puncte
c) Respectarea normelor ortografice în vigoare	0,30 puncte
d) Originalitatea exprimării	0,20 puncte

Scanned with OKEN Scanner

Subiectul nr. 4 ..... *4,25 puncte*
a) Sublinierea predicatelor 0,05x4 şi indicarea felului lor 0,10x4 ..... 0,60 puncte
b) Delimitarea propoziţiilor ; precizarea felului acestora ; indicarea raporturilor sintactice 0,25x4 ..... 1 punct
c) Analiza sintactică şi morfologică a cuvintelor 0,15x2... ... 0,30 puncte
d) Familia lexicală a cuvântului *pământ* 0,05x5 ..... 0,25 puncte
e) Sinonimele 0,10x3 ..... 0,30 puncte
f) Despărţirea corectă în silabe 0,10x5 ..... 0,50 puncte
g) Paronimul corect utilizat 0,10x4 ..... 0,40 puncte
h) Construcţia frazei cu propoziţia subordonată predicativă introdusă prin conjuncţia *să* ..... 0,20 puncte
i) Valorile morfologice ale cuvântului *de* 0,10x2 şi construirea de enunţuri 0,10x2 ..... 0,40 puncte
j) Alcătuirea corectă a celor două propoziţii în care complementul direct este exprimat prin numeral cardinal şi prin adjectiv cu valoare substantivală 0,15x2 ..... 0,30 puncte

Aspectul general al lucrării ..... *0,50 puncte*
a) Aşezarea în pagină, aspectul estetic ..... 0,25 puncte
b) Scrisul îngrijit ..... 0,25 puncte

Din oficiu ..... *1 punct*
Total ..... 10 puncte

Examen de admitere în liceu
1995, sesiunea august

1. Caracterizaţi personajul Nică din opera literară „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. **2 puncte**

2. Comentaţi versurile :

„Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară
Pe moşie revărsată."

(Alexe Mateevici, *Limba noastră*) **1 punct**

3. Daţi un exemplu de repetiţie din poezia „Scrisoarea III" de M. Eminescu. **0,25 puncte**

4. Se dă textul :

„Aş vrea să plâng de fericit,
Că simt suflarea ta divină,
Că pot să văd ce-ai plăsmuit ! "

(G. Coşbuc, *Vara*)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi indicaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul acestora, indicând raporturile sintactice care se stabilesc între ele.

Scanned with OKEN Scanner

c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *aş vrea, suflarea, ta, ce.*
d. Scrieţi câte un sinonim pentru cuvintele : *moşie, a plăsmui, suflare, divin.*
e. Despărţiţi în silabe cuvintele : *exemplu, funcţionar, inegal, punctuaţie, subiect.*
f. Precizaţi, prin rescriere, care este paronimul corect în exemplele următoare : bazin *carbonier/carbonifer* ; reuniune *familiară/familială* ; răspuns *oral/orar.*
g. Alcătuiţi o frază în care conjuncţia *să* să introducă o propoziţie subordonată atributivă.
h. Arătaţi care sunt valorile morfologice ale cuvântului *o* şi alcătuiţi enunţuri pentru fiecare.
i. Construiţi enunţuri în care cuvântul *fericit* să fie, pe rând, adjectiv şi adverb, îndeplinind în ambele situaţii funcţia sintactică de nume predicativ.

4,25 puncte

Notă : Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru este de trei ore după verificarea subiectelor pe tablă. Se acordă : *0,50 puncte pentru aspectul general al lucrării* ; *un punct din oficiu*. La lectura literară, în afară de cele 4,25 puncte, se acordă *un punct pentru calitatea exprimării.*

Scanned with OKEN Scanner

C. SUBIECTE DATE LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ŞCOLILE PROFESIONALE, ÎNTRE ANII 1990-1995, ÎN JUDEŢUL IAŞI

Examen de admitere în şcoala profesională 1990, sesiunea iulie

1. Prezentaţi conţinutul baladei populare „Mioriţa". Subliniaţi, în acelaşi timp, trăsăturile păstorului moldovean.
2. Numiţi momentele descrierii „Singur" de Calistrat Hogaş.
3. Se dă textul :

„Când auzeam noi pe moş Luca pomenind cu drag de casă şi când mai vedeam cum rămân satele şi locurile frumoase în urmă şi tot altele necunoscute se înfăţoşează înainte-ne, supărarea noastră creştea la culme."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi arătaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile frazei şi precizaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *rămân*, *în urmă*, *se înfăţoşează*.
d. Găsiţi două sinonime ale cuvântului *supărare* şi alcătuiţi propoziţii sau fraze cu ele.

Examen de admitere în şcoala profesională 1990, sesiunea august

1. Prezentaţi şirul întâmplărilor dramatice trăite de „pumnul de oameni" de pe valea Iablanicioarei, din opera literară „La Vulturi ! " de Gala Galaction.
2. Se dă textul :

„Când mama nu mai putea de obosită şi se lăsa câte oleacă ziua să se hodinescă, noi băieţii tocmai atunci ridicam casa în slavă."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile frazei şi precizaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *mama*, *de obosită*, *se lăsa*, *ziua*.

Scanned with OKEN Scanner

Examen de admitere în şcoala profesională 1991, sesiunea iulie

1. Povestiţi peripeţiile lui Nică în drumul său de la Humuleşti la Iaşi, aşa cum se conturează în fragmentul „Amintiri din copilărie" (capitolul IV) de Ion Creangă.

2. Se dă textul:

„Când mama nu mai putea de obosită şi se lăsa câte oleacă ziua să se hodinească, noi băieţii tocmai atunci ridicam casa în slavă."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Cerinţe:

a. Subliniaţi predicatele şi precizaţi felul lor.
b. Delimitaţi propoziţiile frazei şi arătaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele: *ziua*, *noi*, *să se hodinească*.
d. Alcătuiţi patru fraze în care adverbul relativ *când* să introducă alte patru propoziţii diferite.

3. Alcătuiţi un scurt text care să cuprindă comparaţii şi personificări. Subliniaţi-le diferit.

Examen de admitere în şcoala profesională 1992, sesiunea august

1. Povestiţi întâmplările dramatice din nuvela „La Vulturi!" de Gala Galaction.

2. Alcătuiţi patru fraze în care conjuncţia *că* să introducă tipuri diferite de subordonate. Indicaţi felul acestor subordonate.

3. Alcătuiţi două propoziţii în care adjectivul *frumos* să dobândească funcţii sintactice diferite.

4. Exemplificaţi, prin câte o propoziţie, următoarele figuri de stil: epitetul, comparaţia şi metafora.

Examen de admitere în şcoala profesională 1993, sesiunea iulie

1. Povestiţi, pe momentele subiectului artistic, conţinutul operei literare „La Vulturi!" de Gala Galaction.

2. Scrieţi din memorie o strofă din poezia „Limba noastră" de Alexe Mateevici, apoi comentaţi-o pe scurt.

3. Se dă textul:

„Când am auzit că ei pleacă, am zis să mă duc şi eu cu dânşii, iară Huţu m-a luat şi pe mine şi eram foarte vesel, căci era băiat de tot hazul."

(Ioan Slavici, *Budulea Taichii*)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Subliniaţi predicatele, despărţiţi fraza în propoziţii, apoi precizaţi felul acestora.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *am auzit, ei, Huţu, foarte vesel.*
c. Alcătuiţi propoziţii în care pronumele personal *eu*, să fie la alte două cazuri, diferite de cele din text.
d. Găsiţi antonime cuvintelor : *pleacă, vesel, băiat.*

Examen de admitere în şcoala profesională 1994, sesiunea august

1. Precizaţi conţinutul dialogului dintre baciul moldovean şi oiţa năzdrăvană („Mioriţa").

2. Scrieţi două propoziţii în care cuvântul *acela* să fie pronume şi adjectiv pronominal.

3. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate din textul următor :

„*Noaptea* se vestea *grăbită* din adâncuri şi luna *nu păşise*, încă, dincoace de hotarele *răsăritului* său."

(Calistrat Hogaş)

Examen de admitere în şcoala profesională 1995, sesiunea iulie

1.Prezentaţi momentele principale ale nuvelei „La Vulturi!" de Gala Galaction.

3 puncte

2. Se dă textul :

„A plâns Dănilă şi s-a suit în creierii munţilor, ca să nu mai coboare niciodată şi să nu mai vadă plaiul şi silnicia de pe el."

(Gala Galaction, *La Vulturi !*)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza. **2 puncte**
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele : *a plâns, munţilor, niciodată, de pe el.* **1 punct**
c. Găsiţi două antonime ale cuvintelor : *a plâns, s-a suit* şi construiţi, cu ele, două enunţuri. **0,50 puncte**
d. Formaţi familia lexicală a cuvântului *frunză* şi construiţi propoziţii cu două derivate. **0,50 puncte**

Notă : Toate subiectele sunt obligatorii. Timpul de lucru este de trei ore după verificarea subiectelor pe tablă. Se acordă *două puncte pentru calitatea exprimării scrise şi un punct din oficiu.*

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

PARTEA A DOUA

A. Subiecte propuse spre rezolvare pentru examenul de admitere în liceu şi în şcoala profesională – Teste pentru autoverificare

B. Modele de rezolvare a unor exerciţii

Subiectele marcate prin:

■ – *exerciţii de fonetică*;

● – *exerciţii de vocabular*;

▲ – *exerciţii de morfologie, sintaxă, punctuaţie şi ortografie*;

▼ – *literatură română şi compuneri*;

◆ – *elemente de teorie literară şi stilistică* au corespondent în capitolul *Modele de rezolvare a unor exerciţii*.

Scanned with OKEN Scanner

A. SUBIECTE PROPUSE SPRE REZOLVARE PENTRU EXAMENUL DE ADMITERE ÎN LICEU ŞI ÎN ŞCOALA PROFESIONALĂ
- TESTE PENTRU AUTOVERIFICARE -

Test nr. 1

▲ I. 1. Precizaţi regulile pentru scrierea literelor „â", „î". Daţi exemple de cuvinte în care se folosesc acestea.

(rezolvare la pag. 88)

● 2. Definiţi noţiunea de vocabular (lexic). Ce este vocabularul fundamental (vocabularul de bază, fondul lexical principal)? Dar masa vocabularului?

(rezolvare la pag. 88)

3. Se dă textul:

„Irinuca avea o cocioabă veche de bârne, cu fereştile cât palma, acoperite cu scânduri, îngrădite cu răzlogi de brad şi aşezată (...) sub munte, pe malul stâng al Bistriţei..."

(Ion Creangă)

Cerinţe:

a. Extrageţi pe două coloane cuvintele care ar putea face parte din vocabularul fundamental şi din masa vocabularului.

● b. Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *(a) aşeza*. (rezolvare la pag. 88)

▲ c. Analizaţi morfologic şi sintactic: *o cocioabă*, *avea*, *acoperită*, *(sub) munte*, *al Bistriţei*. (rezolvare la pag. 88)

▲ d. Alcătuiţi schema relaţională a propoziţiei. (rezolvare la pag. 89)

▲ e. Motivaţi folosirea primelor trei virgule din text. (rezolvare la pag. 89)

▲ 4. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *de* din textele:

„*De* treci codri de aramă..."

(M. Eminescu)

„Irinuca avea o cocioabă veche *de* bârne..."

(Ion Creangă)

„Aglaia îl ştia de când sosise la groapă cu omul *de* măsură loturile."

(E. Barbu)

— Frumoasă casă ai!
— *De*!
— Nu ai scris un *de*.

▼ II. 1. Precizaţi care sunt etapele şi cerinţele întocmirii unei compuneri.

(rezolvare la pag. 89)

2. Alcătuiţi o compunere în care să folosiţi următoarele cuvinte: *adormitor*, *ca argintul*, *brădetul*, *clipocind*, *codru*, *freamăt*, *munte*, *pisc*, *ruginii*, *semeţie*, *văpaie*, *zare*. Daţi-i un titlu potrivit.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 2

■ I. 1. Ce se înţelege prin vocală, consoană şi semivocală? Care sunt vocalele, consoanele şi semivocalele limbii române?

2. Se dă textul:

„Când mă deşteptai a doua zi, numai după o clipă parcă de somn, băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălţase pe ceruri, în vârful degetelor şi, de peste întărituri, se uita la mine tocmai în fundul peşterii."

(Calistrat Hogaş)

Cerinţe:

a. Transcrieţi textul însemnând cu *V* vocalele, cu *C* consoanele şi cu *S* semivocalele.

■ b. Găsiţi cel puţin cinci cuvinte cu diftongi.

▲ c. Analizaţi sintactic fraza; subliniaţi predicatele, puneţi între paranteze elementele de relaţie, delimitaţi propoziţiile, precizaţi felul acestora şi întocmiţi schema relaţională.

▲ d. Extrageţi predicatele şi precizaţi felul lor.

▲ e. Contrageţi* prima propoziţie în partea de propoziţie corespunzătoare.

f. Motivaţi folosirea ultimelor două virgule.

▲ 3. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *şi* din textele:

„Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare *şi* limpede ca cristalul..."

(Ion Creangă)

„Răzeşii îl priveau venind (...), dar nu-*şi* scoaseră cuşmele."

(M. Sadoveanu)

— Ai venit *şi* tu?

Fiind neatent, ai omis un *şi*.

▼ II. 1. Ce tipuri de compuneri cunoaşteţi?

2. Alcătuiţi o scurtă compunere în care să folosiţi cel puţin trei arhaisme şi trei regionalisme. Extrageţi-le din text şi precizaţi-le.

3. Alcătuiţi planul dezvoltat al operei literare „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti. Transpuneţi planul într-un rezumat.

Test nr. 3

I. 1. Se dă textul:

„Limba noastră-*i* o comoară
În adâncuri înfundată,
Un şirag de piatră rară
Pe moşie *revărsată*."

(Alexe Mateevici)

* *contragere* (lat.) s.f. – „Este o restrângere, o concentrare a unei propoziţii într-o parte de propoziţie (eventual dezvoltată)..." (Ion Coteanu)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

● a. Indicaţi sinonimele cuvintelor : *comoară*, *limbă*, *neam*.

▲ b. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele indicate în text.

▲ 2. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *a* ; exemplificaţi.

▲ 3. Transformaţi părţile de propoziţie indicate în textul de mai jos în propoziţii corespunzătoare (prin expansiune*) :

În luminişul *acela* este un loc minunat, de unde se aude un izvor puternic, care se îndreaptă vijelios *spre poiană* şi formează un pârâiaş *şerpuitor*.

II. 1. În opera literară „Puiul", de Ioan Al. Brătescu-Voineşti, sunt surprinse câteva întâmplări din viaţa unei prepeliţe şi a puilor ei. Povestiţi subiectul acestei naraţiuni.

2. Comentaţi versurile de mai sus (I. 1.)

◆ 3. Definiţi opera literară şi precizaţi câteva elemente de generalitate asupra acesteia.

Test nr. 4

I. 1. Folosiţi un dicţionar pentru a explica cuvintele date şi precizaţi termenii formaţi prin compunere : *antologie*, *binefacere*, *(a) calcula*, *coautor*, *(a) documenta*, *eminent*, *flexiune*, *mitologie*, *portieră*, *porthartă*, *prefaţă*, *răspunzător*, *recuperare*, *recalificare*, *schiţă*, *scurtcircuit*, *subcarpatic*, *suport*, *transoceanic*.

2. Se dă textul :

„Eu ? Îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul...
Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara asta, râul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ţie duşman este,
Duşmănit vei fi de toate, făr'a prinde chiar de veste..."

(M. Eminescu)

Cerinţe :

▲ a. Analizaţi sintactic fraza ; subliniaţi predicatele, puneţi între paranteze elementele de relaţie, delimitaţi propoziţiile, precizaţi felul acestora şi întocmiţi schema relaţională.

b. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text.

c. Contrageţi propoziţia *ce mişcă-n ţara asta* în partea de propoziţie corespunzătoare.

▲ d. Alcătuiţi enunţuri în care termenii *tot*, *toate*, să aibă alte valori morfologice.

▲ e. Motivaţi folosirea apostrofului.

---

* *expansiunea* (fr., lat.) s.f. – „Reprezintă lărgirea, dezvoltarea, extinderea unei părţi de propoziţie într-o frază. Astfel, *ca un bolid* devine prin expansiune : *(A trecut pe lângă noi) cu viteză de bolid* sau *(A trecut pe lângă noi) cum trece un bolid.*" (Ion Coteanu)

Scanned with OKEN Scanner

II. 1. Personajele din opera literară „Puiul", de Ioan Al. Brătescu-Voineşti, sunt selectate din lumea păsărilor şi a animalelor, dar şi din aceea a oamenilor. Explicaţi ce simbolizează prepeliţa, puiul şi vânătorul.

2. În imaginaţia măicuţei bătrâne, din balada „Mioriţa", chipul feciorului este de o rară frumuseţe: „Mândru ciobănel/ Tras printr-un inel?/ Feţişoara lui/ Spuma laptelui;/ Mustăcioara lui/ Spicul grâului;/ Perişorul lui/ Pana corbului;/ Ochişorii lui/ Mura câmpului!..." Realizaţi portretul ciobănaşului aşa cum prinde contur în ochii înlăcrimaţi ai mamei.

◆ 3. Precizaţi elementele componente ale structurii operei literare.

Test nr. 5

I. 1. Se dă textul:

„*Toţi se uită* cu mirare şi nu ştiu *de unde* vine
Până văd păienjenişul printre tufe *ca un pod*,
Peste care trece-n zgomot o mulţime de norod."

(M. Eminescu)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.

b. Contrageţi propoziţiile / *de unde vine* / şi / *peste care trece-n zgomot o mulţime de norod* / în părţile de propoziţie corespunzătoare.

c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate în text.

▲ 2. Găsiţi substantive colective şi introduceţi-le în enunţuri.

▲ 3. Construiţi fraze cu propoziţii subiective cerute de următorii termeni regenţi: *cu siguranţă, se pare, nu e admisibil, negreşit, e sigur;* indicaţi valoarea morfologică a fiecărui termen regent menţionat.

II. 1. Ctitor al nuvelei istorice în literatura noastră, Costache Negruzzi conturează în povestirea „Sobieski şi românii" o imagine dramatică ce reînvie una din paginile de eroism ale strămoşilor noştri: pilda celor nouăsprezece plăieşi, care-şi apără cetatea, timp de cinci zile, împotriva armatei regelui Poloniei – Sobieski. Povestiţi conţinutul textului respectând momentele subiectului operei literare.

2. Creaţi un scurt text dialogat între doi colegi de şcoală, pe teme de literatură.

◆ 3. În literatură, în operele epice şi în piesele de teatru, personajul ocupă locul central. Precizaţi modalităţile de caracterizare a personajelor. Ce categorii de personaje cunoaşteţi?

Test nr. 6

● I. 1. Formaţi termeni noi cu sufixele: *-andru, -oi, -ar, -eanu*, şi prefixele: *pre-, dez-, super-*.

2. Se dă textul:

„Adevărul e că dacă se hotărăşte cineva să asiste la o sărbătoare naţională aşa de importantă, trebuie s-o ia de dimineaţă."

(I. L. Caragiale)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza.
b. Extrageţi predicatele şi precizaţi felul lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic: *adevărul e, se hotărăşte, cineva, aşa de importantă.*
d. Motivaţi folosirea virgulei.

3. Precizaţi valorile morfologice ale cuvântului *la* în textele:

„Iar *la* poala lui cea verde mii de capete pletoase,
Mii de coifuri lucitoare ies din umbra-ntunecoasă..."

(M. Eminescu)

„Şi fata mâncă *la* plăcinte şi mâncă hăt bine..."

(Ion Creangă)

Cânţi prea sus pe *la*.

▲ 4. Explicaţi morfologic diferenţa dintre: *aceia/ aceea*; *ia/i-a*; *la/l-a*.

II. 1. Prezentând cu măiestrie o pagină de eroism din trecutul glorios al neamului nostru, C. Negruzzi foloseşte cu talent procedeul, atât de cunoscut, al antitezei. Surprindeţi într-o lucrare, în contrast, trăsăturile de caracter ale plăieşilor şi ale conducătorilor armatei polone, aşa cum se desprind din opera literară „Sobieski şi românii".

2. Motivaţi semnificaţia titlului operei literare „Puiul" de Ioan Al. Brătescu-Voineşti şi a motto-ului „Sandi, să asculţi pe mămica!"

◆ 3. Definiţi epitetul şi comparaţia. Exemplificaţi.

Test nr. 7

I. 1. Se dă textul:

„Turbanul îi cade şi-l lasă căzut;
Îşi rupe cu mâna veşmântul,
Că-n largile-i haine se-mpiedică vântul
Şi lui i se pare că-n loc e ţinut;
Aleargă de groaza pieririi bătut,
Mănâncă pământul."

(G. Coşbuc)

Cerinţe:

a. Alcătuiţi familia lexicală a cuvintelor: *vânt*, *pământ*. Formulaţi propoziţii dezvoltate cu termenii găsiţi.
b. Analizaţi sintactic fraza.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele şi îmbinările de cuvinte: *îi, l, îşi rupe, e ţinut.*
d. Formulaţi contexte în care termenii *i*, *căzut*, *lui* să aibă alte valori morfologice; precizaţi-le.
e. Motivaţi folosirea cratimei.

Scanned with OKEN Scanner

II. 1. „Pe culmea cea mai înaltă a munţilor Carpaţi, se întinde o ţară mândră şi binecuvântată între toate ţările semănate de Domnul pre pământ." Este ţinutul Ardealului, descris cu admiraţie şi mândrie de N. Bălcescu. Prezentaţi aşezarea geografică specifică, formele de relief, vegetaţia şi bogăţiile acestui „măreţ şi întins palat", aşa cum sunt surprinse în fragmentul „Ardealul" (Manual, clasa a VI-a).

2. „Cea mai puternică impresie a Ceahlăului a dat-o ardeleanul de la Năsăud" – aprecia Garabet Ibrăileanu despre poezia „Vara" de G. Coşbuc. Descrieţi admirabilul tablou de natură din prima strofă a poeziei.

◆ 3. Definiţi versul, strofa şi măsura versurilor. Precizaţi trăsăturile lor caracteristice.

Test nr. 8

● I. 1. Identificaţi sinonimele cuvintelor: *creangă*, *direct*, *(a) fremăta*, *supărat*. Exemplificaţi, cu citate din opere literare, folosirea acestor termeni.

▲ 2. Extrageţi citate din opere literare în care adjectivul *bun* să fie la toate gradele de comparaţie. Precizaţi-le.

▲ 3. Alcătuiţi o frază după schema dată:
P.P. – SB. – SB. – SB. – P.P. – SB. – C.I. – P.P.

▲ 4. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie şi de ortografie din textul:

„Taci, leliţă, că te-am căptuşit eu..."

(Ion Creangă)

II. 1. În opera literară „La Vulturi!", de Gala Galaction, sunt evocate momente dramatice din istoria poporului român, din primele decenii ale secolului al XIX-lea. Prezentaţi suferinţele îndurate de „oamenii cătunului de la poalele Scripetelui", precizând momentele subiectului nuvelei.

2. De mare efect stilistic este folosirea celor patru verbe, la gerunziu, din versurile: „Măicuţă bătrână/ Cu brâul de lână,/ Din ochi lăcrămând,/ Pe câmp alergând,/ Pe toţi întrebând/ Şi la toţi zicând...", care sugerează căutarea disperată a mamei, un lung geamăt dureros. Prezentaţi portretul măicuţei aşa cum prinde contur în balada „Miorița".

◆ 3. Definiţi rima. Precizaţi criteriile de clasificare a rimelor şi exemplificaţi.

Test nr. 9

● I. 1. Alcătuiţi propoziţii sau căutaţi citate, în operele literare, în care să fie folosite antonimele cuvintelor: *clar*, *(a) conecta*, *izbândă*, *uşor*, *vale*, *viu*.

▲ 2. Alcătuiţi o frază după schema dată:

Scanned with OKEN Scanner

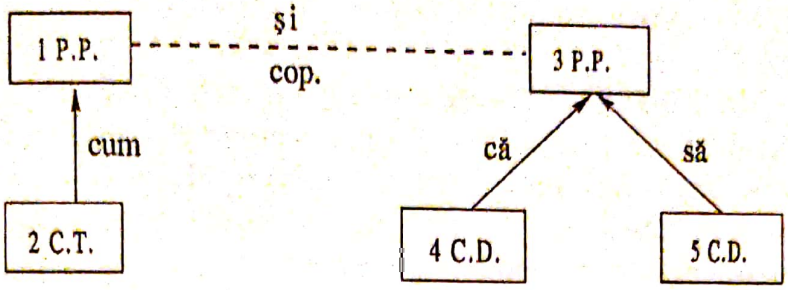

▲ 3. Exemplificaţi câteva modalităţi expresive de realizare a superlativului absolut.

● 4. Daţi câte cinci exemple de substantive formate prin compunere (alăturare şi contopire).

II. 1. În balada „Mioriţa", moartea („Şi de-o fi să mor...") este privită ca o nuntă de proporţii neobişnuite, fantastice.

Comentaţi alegoria nuntă-moarte.

2. Se dă textul :

„Străinii se apropie.

— Bună ziua !

— Mulţumim dumnilorvoastră !

Domnu Trandafir se uită la străini ; străinii se uită la domnu Trandafir.

— Mă rog, ce doriţi dumneavoastră ?

— Apoi, uite ce e... dacă eşti bun... Am vrea să vedem şcoala...

— Cum nu, numai să isprăvesc cu fânul ista. Marie ! ia vezi de ceva răcoreală ! dulceţi, cafea ! ia şedeţi, vă rog, colea, la umbră, în cerdac, oleacă, de mai răsuflaţi...

— Nu, că suntem grăbiţi...

— Uite, îndată, cât ai bate-n palme..."

(M. Sadoveanu)

Cerinţe :

▲▼ a. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă.

b. Surprindeţi, într-o scurtă compunere, trăsăturile de caracter ale personajului aşa cum se desprind din acest text.

c. Extrageţi cel puţin două regionalisme.

◆ 3. Care sunt cele mai cunoscute unităţi ritmice. Exemplificaţi.

Test nr. 10

● I. 1. Precizaţi structura cuvintelor : *iepuroi*, *nevăzut*, *trecătoare*, *vântuleţ*.

2. Se dă textul :

„Eu, graţie structurii *mele* sufleteşti, zice Goga, am crezut întotdeauna că scriitorul trebuie să fie un luptător, un deschizător de drumuri, *un* mare *pedagog al neamului* din care face parte, *un om care* filtrează durerile poporului prin sufletul lui şi *se transformă* într-o trâmbiţă de alarmă."

(Octavian Goga)

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza.

b. Întocmiţi schema relaţională.

c. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele indicate în text.

▲ d. Formulaţi propoziţii în care substantivul *scriitor* să îndeplinească funcţiile sintactice de : nume predicativ (în nominativ şi genitiv) şi atribut (în acuzativ şi genitiv).

▲ e. Motivaţi punctuaţia construcţiei [, zice Goga,].

II. 1. Strofa a doua din poezia „Vara", de George Coşbuc, cuprinde un tablou complex de viaţă, simbol al motivului popular al comuniunii om-natură. Sentimentul dominant este cel al fericirii depline, al bucuriei de-a trăi în contopire cu natura, „e... optimismul unui om care se simte o parte din natură", aşa cum apreciază G. Ibrăileanu. Argumentaţi afirmaţia.

2. În opera literară „Greuceanu" se povestesc mai multe întâmplări, în care eroul principal luptă împotriva nedreptăţii şi a răului. Povestiţi subiectul basmului.

◆ 3. Definiţi personificarea şi repetiţia ; exemplificaţi cu texte din operele studiate.

Test nr. 11

I. 1. Găsiţi sinonimele cuvintelor şi expresiilor : *(a) contempla, fantezie, (a) cădea pe gânduri, Doamne-ajută !, a (nu)-şi face iluzii, în cele din urmă.* Formulaţi enunţuri cu termenii găsiţi.

▲ 2. Alcătuiţi două enunţuri în care să folosiţi o apoziţie simplă şi o apoziţie dezvoltată.

▲ 3. Formulaţi contexte în care substantivele *piatră, uşă, Maria* să fie folosite la cazurile dativ şi genitiv, singular, articulate cu articol hotărât.

4. Se dă textul :

„Şi s-aşază toţi la masă, cum li-s anii, cum li-i rangul ;
Lin viorile răsună, iară cobza ţine hangul."

(M. Eminescu)

Cerinţe :

▲ a. Analizaţi sintactic fraza.

▲ b. Extrageţi predicatele şi precizaţi felul lor.

▲ c. Alcătuiţi contexte în care cuvintele *iar* şi *lin* să aibă alte valori morfologice decât în text. Precizaţi-le.

▲ d. Contrageţi propoziţiile *cum li-s anii, cum li-i rangul* în părţile de propoziţie corespunzătoare.

e. Motivaţi folosirea virgulelor în text.

● 5. Folosiţi, în enunţuri, alte sensuri ale verbului *a râde* ; precizaţi-le.

II. 1. Tabloul de natură conturat în expoziţia nuvelei „La Vulturi !", de Gala Galaction, zugrăveşte o atmosferă de măreţie şi lumină, un fermecător covor artistic. Descrieţi, în detaliu, împrejurimile cătunului de sub culmile Scripetelui.

Scanned with OKEN Scanner

2. În poezia „Limba noastră", Alexe Mateevici exprimă sugestiv cele mai alese sentimente de preţuire şi admiraţie pentru limba românească. Ce însuşiri ale limbii noastre surprinde poetul? Argumentaţi folosind cât mai multe citate din opera literară.

◆ 3. Definiţi metafora şi alegoria. Exemplificaţi cu texte din operele studiate.

Test nr. 12

● I. 1. Alcătuiţi familia lexicală a cuvintelor: *(a) învăţa, bătrân*; precizaţi structura lor.

2. Se dă textul:

„Şi când se gândea cum s-ar bucura Safta, dac-ar afla că feciorul ei are să fie dascăl, ochii i se umpleau de lacrimi şi credea că, moartă să fie, ar scoate-o din pământ."

(Ioan Slavici)

Cerinţe:

a. Delimitaţi propoziţiile; indicaţi felul lor; întocmiţi schema relaţională.

▲ b. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text.

▲ c. Precizaţi valorile morfologice ale verbului *a fi*, exemplificaţi.

▲ d. Motivaţi folosirea primei cratime şi a ultimelor două virgule.

II. 1. Agripina, personajul central al operei literare „La Vulturi!", de Gala Galaction, exprimă în cel mai înalt grad sentimentul matern şi răspunderea faţă de familie şi faţă de oameni. Extrageţi din text secvenţele care demonstrează aceste calităţi morale.

2. Ultima parte din poezia „Vara", de George Coşbuc, – pur lirică – reprezintă „concluzia sentimentală" a celorlalte, „izbucnirea inimii în faţa măreţiei şi eternităţii naturii", aprecia Garabet Ibrăileanu. Scrieţi, prin autodictare, strofa a treia şi comentaţi-o, evidenţiind atitudinea poetului în faţa morţii.

◆ 3. Definiţi noţiunile de gen literar, gen liric, gen epic şi gen dramatic.

Test nr. 13

I. 1. Precizaţi care sunt sensurile proprii şi care sunt cele figurate ale cuvintelor indicate în textul:

„A trecut întâi o boare
Pe deasupra viilor,
Şi-*a furat* de prin ponoare
Puful păpădiilor.

Cu acorduri lungi de liră
I-*au răspuns* fâneţele.
Toate florile *şoptiră*,
Întorcându-şi feţele.

Un salcâm *privi* spre munte
Mândru *ca o flamură*.
Solzii frunzelor mărunte
S-au zburlit pe-o ramură."

(George Topârceanu, *Rapsodii de toamnă*)

▲ 2. Demonstraţi, prin exemple, că propoziţiile subiective, predicative, atributive, completive directe, completive indirecte şi finale pot fi introduse prin acelaşi element relaţional – *să*.

▲ 3. Alcătuiţi trei propoziţii în care să se găsească subiecte exprimate prin adjectiv, numeral şi verb. Analizaţi-le sintactic şi morfologic.

4. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie şi de ortografie din textul:

„—Lasă-l jos, mă Marine, că e păcat de el, moare. Nu vezi că de-abia e cât luleaua? !"

(I. Al. Brătescu-Voineşti)

II. 1. Greuceanu, personajul principal din basmul cu acelaşi nume, este un simbol al binelui, al dreptăţii şi al adevărului, biruind forţele răului şi ale întunericului. De aceea, are, pe lângă însuşiri obişnuite, şi puteri supranaturale. Prezentaţi câteva dintre acestea exemplificându-le cu aspecte din opera literară.

◆ 2. Poezia „Vara", de George Coşbuc, este un imn închinat măreţiei naturii, întrucât sentimentul dominant este de admiraţie, de proslăvire a naturii. Garabet Ibrăileanu preciza că «„Vara" e poezia cea mai lirică din toată opera lui Coşbuc. Şi cea mai frumoasă.» Argumentaţi această afirmaţie, accentuând, în mod deosebit, asupra particularităţilor artistice.

◆ 3. Definiţi naraţiunea. Precizaţi trăsăturile caracteristice. Exemplificaţi cu opere literare.

Test nr. 14

I. 1.a. Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *grădină*.

◆ b. Formulaţi enunţuri în care substantivul *foc* să fie epitet, personificare, comparaţie şi metaforă.

▲ 2. Scrieţi cinci propoziţii în care să folosiţi verbe copulative diferite.

3. Să se arate, cu exemple, prin ce elemente relaţionale se poate introduce propoziţia subordonată completivă directă.

4. Se dă textul:

„— Bine, dragul tatii, dacă te bizui că-i putea răzbate până acolo şi crezi că eşti în stare a cârmui şi pe alţii, alege-ţi un cal din herghelie care-i vrea tu, ia-ţi bani, cât ţi-ar trebui, haine care ţi-ar plăcea, arme care-i crede că-ţi vin la socoteală şi mergi cu bine, fătul meu."

(Ion Creangă)

Cerinţe:

a. Delimitaţi propoziţiile, precizaţi felul lor şi întocmiţi schema relaţională.

Scanned with OKEN Scanner

▲ b. Găsiţi alte valori morfologice ale cuvintelor : *alţi, care.*
c. Motivaţi folosirea cratimei.

II. 1. Moş Dănilă, personaj central al nuvelei „La Vulturi!", de Gala Galaction, este „starostele ciobanilor din partea locului,... om care trecuse prin multe suferinţe şi încercase multe vaduri de amărăciune". Realizaţi o compunere în care să conturaţi trăsăturile morale ale acestuia.

2. Mihail Sadoveanu aprecia că „Mioriţa" este „cea mai nobilă manifestare poetică a neamului nostru". Argumentaţi afirmaţia insistând asupra valorii artistice (îmbinarea modurilor de expunere, procedee artistice, claritatea, precizia şi armonia versurilor, dativul etic, valoarea vocativelor, ritm, rimă, măsură).

◆ 3. Definiţi descrierea şi prezentaţi câteva elemente de generalitate asupra acestui mod de expunere.

Test nr. 15

▲ I. 1. Precizaţi felul propoziţiilor introduse prin conjuncţiile *să* şi *că* din textele :

Ea se teme să cânte în prezenţa altora.
Lui Radu îi place să citească mult.
Propunerea să învăţăm un cântec este bună.
Emil ştie că mâine va pleca acasă.
Aceasta înseamnă că el a devenit ceea ce şi-a dorit.

▲ 2. Formulaţi enunţuri în care să fie şase predicate nominale, cu numele predicativ exprimat prin substantiv, adjectiv, pronume, numeral, verb şi adverb.

3. Transformaţi părţile de propoziţie indicate, în textul dat, în propoziţii corespunzătoare :

A cerceta evoluţia scrierii *româneşti* înseamnă *a*-i *urmări* cronologic şi pe regiuni *mersul* şi *dezvoltarea.*

4. Extrageţi neologismele din textul de mai sus.

II. 1. Partea a doua a baladei „Mioriţa" are caracter liric şi dramatic, cuprinzând testamentul şi concepţia păstorului despre viaţă. Alcătuiţi o compunere cu titlul : „Atitudinea ciobanului moldovean în faţa morţii."

2. Se dă textul :

„Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier,
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poart-o cupolă pe frunte,
Şi vorba e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer.
Şi vodă-i un munte."

(G. Coşbuc, *Paşa Hassan*)

Cerinţe :

◆ a. Precizaţi şi definiţi procedeele artistice folosite de autor în această strofă.

Scanned with OKEN Scanner

b. Explicaţi conţinutul versurilor.
c. Motivaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie din primul vers.

3. Subliniaţi metaforele din contextele date ; explicaţi-le.

Am găsit cheia problemei. El merse pe firul apei la vale. În primăvara vieţii noastre, toate ni se par simple. În ochii lui licări o rază de nădejde. Aici se află izvorul tuturor relelor. Ştirea o am de la un izvor sigur. O ploaie de flori mi-a nins pe creştet. Şi-a pierdut capul de bucurie. I-am zărit chipul scăldat în lacrimi. Moartea l-a secerat în floarea vârstei. I se frânge inima de durere. E ros de ambiţii.

Test nr. 16

I. 1. Aplicaţi, în exemple, cunoştinţele teoretice privind felurile acordului predicatului cu subiectul.

▲ 2. Alcătuiţi o frază respectând următoarele cerinţe ; întocmiţi schema.

P_1 = propoziţie principală ;
P_2 = propoziţie completivă directă, subordonată propoziţiei 1 ;
P_3 = propoziţie completivă indirectă, subordonată propoziţiei 1 ;
P_4 = propoziţie atributivă, subordonată propoziţiei 3 ;
P_5 = propoziţie principală, coordonată cu propoziţia 1 ;
P_6 = propoziţie circumstanţială de timp, subordonată propoziţiei 5 ;
P_7 = propoziţie circumstanţială concesivă, subordonată propoziţiei 5 ;
P_8 = propoziţie principală, coordonată cu propoziţia 5 ;
P_9 = propoziţie subiectivă, subordonată propoziţiei 8.

● 3. Introduceţi verbul *(a) prinde* în contexte, având sens propriu şi sens figurat.

II. 1. În opera literară „Scrisoarea III" de Mihai Eminescu, este evocat un moment din istoria poporului nostru. Delimitaţi principalele tablouri surprinse în fragmentul din manualul clasei a VI-a. Prezentaţi detaliat convorbirea dintre Mircea cel Bătrân şi Baiazid.

2. Pornind de la poezia „Vara" de George Coşbuc, alcătuiţi o compunere în care să descrieţi o privelişte de natură. Introduceţi în text câteva sinonime ale cuvintelor : *armonie*, *cădere*, *descriere*, *fantastic*, *plai*, *privelişte*.
Subliniaţi-le.

◆ 3. Definiţi pastelul. Exemplificaţi cu opere literare studiate.

Test nr. 17

I. 1. Subliniaţi neologismele din textul următor şi notaţi cu *Ş* termenii ştiinţifici :

„E un fapt îndeobşte *recunoscut de cercetători* că dialectele daco-român, istroromân, aromân şi meglenoromân, în ciuda diferenţelor vizibile

de astăzi mai ales în domeniul foneticii şi al *vocabularului*, au format la origine *o* singură *limbă*, urmaşă a latinei orientale, vorbită odinioară *în provinciile* dunărene romanizate..."

(Al. Rosetti, *Istoria limbii române*)

2. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate în textul dat mai-sus.

▲ 3. Transformaţi complementele circumstanţiale de cauză, în propoziţii circumstanţiale de cauză, din textele:

Fratele meu se văita de frig şi de oboseală.
Din cauză zăpezii, rătăcesc uneori drumul.
El tace de frica cuvintelor.

▲ 4. Ce tipuri de pronume pot deveni adjective pronominale? Daţi exemple (în propoziţii).

5. Motivaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie din textul:

„— Spune-i şi dumneata, omule, ce se cuvine..."

(Ion Creangă)

II. 1. Opera literară „Sobieski şi românii", de C. Negruzzi, prezintă un episod de luptă eroică a neamului nostru pentru libertate. Titlul acestei povestiri este sugestiv. Explicaţi-i semnificaţia.

◆ 2. Garabet Ibrăileanu aprecia că „vara este triumful soarelui în poezia lui Coşbuc şi în poezia românească". Motivaţi că poezia „Vara", de George Coşbuc, este un pastel.

◆ 3. Definiţi balada cultă şi balada populară. Exemplificaţi cu opere literare studiate.

Test nr. 18

● I. 1. Formaţi familiile lexicale ale cuvintelor: *vechi*, *drum*, *(a) scrie*.

▲ 2. Precizaţi felul propoziţiilor introduse prin adverbul relativ *unde* (cu sau fără prepoziţii):

I-am pus unde ştie numai fratele meu.
Întrebarea este unde vom pleca duminică.
Camera unde a intrat era mobilată.
E sigur unde se vor întâlni.
Mergea agale pe unde strada e mai îngustă.
Dan se mira unde a plecat aşa de repede.

3. Se dă textul:

„Astfel merseră ca un pătrar de oră şi, după ce sărirăm în zbor peste crăpătura adâncă dintre două stânci enorme, sosirăm la Stânca Căprioarelor, numită astfel, fiindcă, în timp de grele ierni, căprioarele îşi dau întâlnire deasupra ei."

(C. Hogaş, *Pe drumuri de munte*)

Cerinţe:

a. Contrageţi propoziţiile circumstanţiale de cauză, din text, în părţile de propoziţie corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

b. Subliniaţi construcţiile gramaticale intercalate şi analizaţi topica lor.
c. Analizaţi sintactic şi morfologic : *după ce*, *îşi dau întâlnire*, *deasupra ei*.
d. Motivaţi folosirea virgulelor din text.

II. 1. Evocarea satului natal este una din paginile cele mai emoţionante din „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. Cum este zugrăvit cadrul natural al Humuleştilor ?

2. În „Scrisoarea III", Mihai Eminescu prezintă un grandios tablou al confruntării dintre armata română şi cea otomană. Prezentaţi desfăşurarea iureşului luptei dintre cele două forţe.

▲▼3. Precizaţi regulile de trecere de la vorbirea directă la vorbirea indirectă.

Test nr. 19

■ I. 1. Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte : *antiotoman*, *consătean*, *inegal*, *intercomunal*, *jertfă*, *subaprecia*, *sublinia*, *supraalimenta*, *ultraprogresist*, *vârstnic*.

2. Se dă textul :

„Uruitul metroului, *pe care* nu-*l* voi mai auzi *în* acest *cartier*, uruitul subteran care făcea să vibreze *uşor* pereţii, zgomotul ăsta *înfundat* îmi dădea o stare de uşurare şi adormeam *pe dată*, din nou."

(Eugène Ionesco, *Însinguratul*)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza şi întocmiţi schema relaţională.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate în text.
▲c. Găsiţi, în enunţuri, alte valori morfologice ale cuvintelor : *voi*, *dată* ; precizaţi-le.

II. 1. Imaginea satului, aşa cum se desprinde din „Amintiri din copilărie" (capitolul IV), de Ion Creangă, este luminoasă, iar evocarea lui se face cu nostalgie şi duioşie. Analizaţi stările sufleteşti ale lui Nică la despărţirea de locul natal.

2. Inspirată îndeosebi din realităţile satului românesc din Transilvania, de la început de veac, poezia lui Octavian Goga exprimă dragostea pentru poporul român, pentru ţărănime, compasiunea lui pentru omul chinuit al pământului. Argumentaţi afirmaţia comentând versurile :

„La voi aleargă totdeauna
Truditu-mi suflet să se-nchine ;
Voi singuri străjuiţi altarul
Nădejdii noastre de mai bine.
Al vostru-i plânsul strunei mele,
Creştini ce n-aveţi sărbătoare,
Voi, cei mai buni copii ai firii,
Urziţi din lacrimi şi sudoare."

(O. Goga, *Plugarii*)

◆ 3. Explicaţi sensurile cuvintelor indicate în enunţurile următoare şi precizaţi procedeele artistice folosite:

a) *Apele şuşoteau* lovindu-se de malul lin.

b) Luna s-a strecurat peste brazi şi a îngustat *puntea de argint* de pe lac.

Test nr. 20

I. 1. Stabiliţi sufixele şi prefixele cu care s-au format cuvintele: *antevorbitor, băietan, beţişor, câmpie, (a) înnora, lucitoare, (a) revărsa.*

▲ 2. Să se arate (cu exemple) ce tipuri de subiect există în limbă română.

3. Se dă textul:

„Răzeşii deodată se priviră înfioraţi ş-apoi începură să se frământe...

— Cum, boierule? întrebă Mihu, azvârlindu-i o privire ageră. Dumneata ne ceri moşia pe care-ai stăpânit-o şi noi am câştigat-o prin dreaptă judecată acu patru ani?

— Nu, moşule, răspunse zâmbind Orheianu. Cer toată moşia voastră: daţi ce-a mai rămas, ca să-mi întregesc ce-i al meu.

— Şi noi ce facem?

— Ce vă va lumina Dumnezeu!...

Bătrânii rămaseră încremeniţi. Femeile prinseră a plânge.

— Ce te miri aşa de tare, căpitane Tudore? strigă apoi deodată boierul cu semeţie. Ce mă priveşti astfel? Îţi pare ciudat? Ieri ai fost tu tare şi astăzi sunt eu!...

Şoimaru făcu doi paşi şi grăi:

— Boierule, eu nu te-nţeleg!

— Ce nu-nţelegi? strigă Orheianu privindu-l ţintă. Iată judecata mea. Asta-i!"

(M. Sadoveanu)

Cerinţe:

▲▼a. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă.

● b. Găsiţi diferite expresii în care este folosit cuvântul *lumină*; alcătuiţi contexte cu acestea.

c. Precizaţi felul construcţiei gramaticale [, căpitane Tudore?] şi motivaţi punctuaţia folosită.

II. 1. În „Amintiri din copilărie", Ion Creangă scrie: „Aşa era mama în vremea copilăriei mele, plină de minunăţii, pe cât mi-aduc aminte..." Conturaţi chipul mamei din perspectiva capitolului al II-lea (Manual, clasa a VII-a).

2. Comentaţi versurile:

„Eu? Îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul...
Şi de aceea tot ce mişcă-n ţara asta, râul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ţie duşman este,
Duşmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste..."

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

◆ 3. Definiţi nuvela; precizaţi trăsăturile caracteristice ale acesteia; exemplificaţi cu opere literare studiate.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 21

I. 1. Construiţi enunţuri cu antonimele următoarelor cuvinte: *(a) izbuti, (a) (se) îndârji, fierbinte, statornic, toleranţă.*

▲ 2. Transcrieţi cu litere numerele: 14, 17, 18, 20, 39, 66, 143, 1982.

3. Se dă textul:

„Noi suntem seminţe şi pământul e al nostru,
ştim cel mai bine locul şi patima şi rostul,
ştim cel mai bine legea şi mersul înainte,
suntem, după nevoie, şi lacrimă şi dinte."

(N. Stănescu, *Noi*)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza; întocmiţi schema relaţională.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text.
▲ c. Motivaţi folosirea ultimelor două virgule.

II. 1. Prin felul în care sunt „spuse", faptele obişnuite capătă, în „Amintiri din copilărie", aspecte deosebite, neobişnuite. George Călinescu remarca: Ion Creangă „vorbeşte ca un povestitor, ca un om care stă pe laiţă şi istoriseşte altora, fiind el însuşi erou în naraţiune". Dezvoltaţi, într-o scurtă compunere, câteva modalităţi de realizare a oralităţii în „Amintiri din copilărie" (fragmente, Manuale, clasele a VII-a şi a VIII-a).

2. Din poezia „Noi" de Nichita Stănescu (strofa de mai sus), extrageţi metaforele şi comentaţi-le.

Test nr. 22

I. 1. Precizaţi care este radicalul (rădăcina) şi afixele (sufixele şi prefixele) următoarelor cuvinte: *bogăţie, fotbalist, legământ, muncitoresc, împădurire, putinică, răzgândire, stăruinţă, tinereţe, văruială.*

2. Folosiţi următoarele nume predicative în alcătuirea unor propoziţii şi fraze: *creatorul, de omăt, lung, mai nerăbdător, cel dintâi, de aceştia, de nerecunoscut.*

3. Se dă textul:

„Patria e aducerea-aminte de zilele copilăriei..., coliba părintească cu copacul cel mare din pragul uşii, dragostea mamei..., plânsurile inimii noastre..., locul unde am iubit şi am fost iubiţi..., câinele care se giuca cu noi, sunetul clopotului bisericii satului ce ne vesteşte zilele frumoase de sărbătoare..., zbierătul turmelor când se întorceau în amurgul serii de la păşune..., şi aerul, care nicăierea nu e mai dulce!"

(Al. Russo)

Cerinţe:

a. Delimitaţi propoziţiile frazei.
b. Contrageţi propoziţiile atributive din textul dat în părţile de propoziţie corespunzătoare.

Scanned with OKEN Scanner

c. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele.
d. Găsiţi alte sensuri pentru cuvântul *amurg*.
▲ e. Motivaţi folosirea punctelor de suspensie.

II. 1. Atât personajele principale, cât şi cele secundare, din nuvela „La Vulturi!" de Gala Galaction, subliniază capacitatea de sacrificiu a poporului nostru, transmiţând, peste generaţii, mesajul mereu actual al luptei pentru păstrarea libertăţii şi demnităţii umane. Argumentaţi, într-o scurtă compoziţie, afirmaţia.

2. Se dă textul:

„În coapsa grăitoarei mirişti
Devreme plugul vostru ară;
E primăvară pe câmpie,
Şi-n ochiul vostru-i primăvară.
Blând tainele vi le desface
Din sânu-i milostiva glie,
Căci toată floarea vă cunoaşte
Şi toată frunza ei vă ştie."

(Octavian Goga, *Plugarii*)

Cerinţe:

◆ a. Extrageţi cuvintele şi îmbinările de cuvinte cu efect stilistic din text şi explicaţi-le.
◆ b. Stabiliţi măsura versurilor de mai sus.

Test nr. 23

I. 1. Găsiţi cuvintele de bază de la care s-au format termenii de mai jos; precizaţi prefixele şi sufixele acestora: *bunicuţă*, *castaniu*, *ilogic*, *(a) înnoda*, *înţepător*, *lăcrămioară*, *mărime*, *pocnet*, *(a) răstălmăci*, *veselie*.

2. Alcătuiţi propoziţii cu antonimele cuvintelor: *aproape*, *greu*, *intrare*, *se întunecă*, *moale*, *munceşte*, *trist*, *(a) vinde*.

3. Completaţi frazele înlocuind punctele cu propoziţii subordonate. Precizaţi felul lor.

Propunem să .....
Ea se gândeşte să .....
Lui Dan îi place adeseori să .....
Părerea mea este să .....
Elevii merg zilnic la şcoală să .....
L-am rugat să .....

▲ 4. Ilustraţi, prin exemple, punctuaţia propoziţiilor coordonate.

II.1. Finalul nuvelei „La Vulturi!", de Gala Galaction, emoţionează profund prin ruga patetică a lui Moş Dănilă, exprimând elocvent destinul crud al unui popor urgisit de secole:

Scanned with OKEN Scanner

„— Pune un hotar, Stăpâne, nenorocirii noastre. Ajungă Sfinţiei Tale atâta jertfă! Ajungă atâta risipă, atâta jaf la vulturi, din mana bietei ţări şi din carnea noastră!"

Explicaţi şi motivaţi trăirile puternice ale personajului.

2. Octavian Goga mărturisea: „Eu n-am fost ţăran, dar am priceput păsurile satului şi m-am contopit cu toate durerile lui." Ce reprezintă „plugarii" pentru poet?

◆ 3. Definiţi romanul; precizaţi trăsăturile caracteristice ale acestuia şi exemplificaţi cu opere literare.

Test nr. 24

▲● I. 1. Alcătuiţi propoziţii în care să se afle: două substantive cu sufixele *-ie* şi *-iţă*; două adjective cu sufixele *-esc* şi *-ător*; două verbe cu sufixele *-i* şi *-ăni*; două adverbe cu sufixele *-iş* şi *-eşte*.

2. Precizaţi felul propoziţiilor şi indicaţi corelativele din frazele de mai jos:

Cum i s-a dictat, aşa a scris.
Unde mi-ai spus, acolo am rămas.
Ca să nu mă plouă, de aceea port umbrelă.

▲ 3. Alcătuiţi exemple cu atribute verbale exprimate prin verbe la moduri nepersonale diferite; precizaţi-le.

4. Formaţi propoziţii cu complemente circumstanţiale de mod care să aibă valori stilistice de epitete şi comparaţii.

5. Explicaţi şi exemplificaţi topica şi punctuaţia propoziţiilor subordonate subiective şi concesive.

II. 1. În opera literară „Domnu Trandafir", M. Sadoveanu îşi reaminteşte cu nostalgie întâmplările care i-au luminat copilăria. Întocmiţi rezumatul fragmentului (Manual, clasa a V-a).

2. Explicaţi înţelesul versurilor:

„Nu zicem rău de nimeni, stăpâni peste pământ.
Noi suntem în picioare, sub noi străbunii sunt.
De aceea poate-n libertate să lucească,
Deasupra noastră, universala boltă albastră."

(N. Stănescu, *Noi*)

3. Comentaţi, în context, metaforele din balada „Mioriţa": *picior de plai, gură de rai, lacrimi de sânge, a lumii mireasă.*

Test nr. 25

● I. 1. Formulaţi propoziţii cu paronimele cuvintelor: *colectare, complement, eminent, imigrant, original, solidar, temporar.*

2. Extrageţi substantivele compuse: *autogară, compunere, Harap-Alb, Leordeni, Negoiul, primăvară, tipografie, Turnu Roşu, vicepreşedinte, vocabular.*

Scanned with OKEN Scanner

3. Realizaţi texte cu complemente circumstanţiale de timp în următoarele topici:

a) P.v. – C.t. – S.
b) S. – P.v. – C.
c) C.t. – C.t. – C.t. –P.v. –S.
d) A. – S. – C.t. – P. – C.d.

▲ 4. Scrieţi pluralul substantivelor următoare şi precizaţi cum s-au realizat aceste forme de plural: *casă*, *coş*, *ac*, *topor*.

II. 1. Ion Creangă, în opera literară „Amintiri din copilărie", ne îndeamnă: „Hai mai bine despre copilărie să povestim, căci ea singură este veselă şi nevinovată. Şi drept vorbind, acesta-i adevărul."

Prezentaţi năzdrăvăniile şi jocurile copilăreşti din casa părintească, de la Humuleşti, folosind cât mai multe cuvinte şi expresii populare (Manual, clasa a VII-a).

◆ 2. Identificaţi cel puţin trei metafore din poezia „Plugarii" de Octavian Goga. Explicaţi-le succint.

◆ 3. Definiţi poemul eroic. Daţi exemple de opere literare care aparţin acestei specii literare.

Test nr. 26

I. 1. Cuvintele: *cap*, *car*, *coş*, *dor*, *fire*, *foaie*, *lin*, *mare*, *nouă*, *ochi*, *poartă*, *stea*, *unde*, *vară*, *vie* au, ca omonime, diferite sensuri. Formaţi, cu fiecare dintre ele, propoziţii din care să reiasă sensurile lor.

2. Scrieţi trei verbe de conjugarea I, două de conjugarea a II-a, patru de conjugarea a III-a şi patru de conjugarea a IV-a.

3. Se dă textul:

„— Harap-Alb, fiindcă eşti aşa de bun de ţi-a fost milă de viaţa noastră când treceam pe pod şi nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ţi fac şi eu un bine..."

(Ion Creangă)

Cerinţe:

a. Împărţiţi fraza în propoziţii şi subliniaţi propoziţia consecutivă.
b. Formulaţi enunţuri în care cuvintele *stricat* şi *bine* să aibă alte valori morfologice.
c. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie şi de ortografie din textul dat.

II. 1. Poezia „Paşa Hassan", de George Coşbuc, prezintă o întâmplare din trecutul nostru glorios şi înfăţişează antitetic două personaje. Caracterizaţi-le.

◆ 2. Fragmentul „Domnu Trandafir", de Mihail Sadoveanu, se încheie cu afirmaţia: „În locul acela odată a trăit un *om*." Explicaţi semnificaţia finalului acestei opere literare.

◆ 3. Definiţi momentele subiectului operei literare.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 27

I. 1. Daţi exemple de cinci cuvinte scrise cu litera *x* şi cinci cuvinte cu grupul *cs*.

2. Se dă textul:

„Unic prin geniul lui oral, Creangă apare, prin neasămănata *lui* putere *de a evoca* viaţa, un scriitor din linia realismului *lui Negruzzi*, rămânând un reprezentant tipic al «Junimii», prin *acea* vigoare *a conştiinţei* artistice care îl uneşte *aşa de strâns* cu Maiorescu şi cu Eminescu, bucuroşi din *primul* moment a fi ghicit *în el* o conştiinţă înrudită."

(Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*)

Cerinţe:

● a. Identificaţi neologismele din textul dat şi prezentaţi sensurile lor.

b. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele indicate.

▲ 3. Alcătuiţi două fraze în care să se găsească: propoziţie subiectivă, propoziţie principală, propoziţie predicativă (a se respecta ordinea dată).

▲ 4. Transformaţi, în textul de mai jos, complementele exprimate prin verbe la infinitiv în propoziţii corespunzătoare; precizaţi felul lor.

El ar fi vrut *a* le *preface* pe toate la un loc, într-un vas de cristal, plin de otrava sufletului lor, *a*-l *ridica* în mâini, *a*-l *trânti* şi *a*-l *sfărâma* în mii de ţăndări.

II. 1. Capitolul al XIII-lea – „Crucea răzeşilor", din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu, – porneşte de la un element realist: crucea de la mormântul lui Ionaşcu, tatăl lui Tudor. Acest capitol are trei momente principale: 1) Emoţionanta întâlnire a lui Tudor cu satul natal; 2) Sosirea în sat şi recunoaşterea sa de „neamuri"; 3) Tudor află „istoria" morţii tatălui său şi numele ucigaşului, ceea ce-i declanşează în suflet o puternică dramă – să aleagă între datorie (să-şi răzbune tatăl) şi dragostea pentru Magda. Povestiţi subiectul acestui capitol.

2. Explicaţi semnificaţia titlului poeziei „Limba noastră" de Alexe Mateevici.

◆ 3. Definiţi inversiunea şi daţi trei exemple de folosire a acestui procedeu artistic în poezie şi în proză.

Test nr. 28

■ I. 1. Definiţi diftongul, triftongul şi hiatul. Daţi câte cinci exemple pentru fiecare.

2. Construiţi propoziţii în care să existe diverse cuvinte compuse prin: alăturare, contopire (sudare), abreviere.

3. Se dă textul:

„...Mama avea alte gânduri; ea îmi pregătea cu îndârjire cele trebuitoare, zicându-mi de la o vreme cu asprime:

— Ioane, cată să nu dăm cinstea pe ruşine şi pacea pe gâlceavă!... Ai să pleci unde zic eu...

Scanned with OKEN Scanner

— Nu mă duc, mamă, nu mă duc la Socola, măcar să mă omori! ziceam eu, plângând cu zece rânduri de lacrimi. Mai trăiesc ei oamenii şi fără popie.

— Degeaba te mai sclifoseşti, Ioane! răspunse mama cu nepăsare. La mine nu se trec acestea... Pare-mi-se că ştii tu moarea mea... Să nu mă faci, *ia acuş*, să iau culeşerul din ocniţă şi să te dezmierd, cât eşti de mare!

Apoi cheamă pe tata şi-i zise hotărâtor:

— Spune-i şi tu băietului, omule, ce se cuvine, ca *să-şi ieie nădejdea* şi să-şi caute de drum."

(Ion Creangă)

Cerinţe:

▲▼ a. Transformaţi vorbirea directă în vorbire indirectă.

b. Declinaţi, în propoziţii, substantivul *băiat* la singular şi la plural, fără articol, cu articol hotărât şi cu articol nehotărât.

▲ c. Precizaţi (cu exemple) valorile morfologice ale cuvintelor: *ia* şi *acestea*.

▲ d. Identificaţi felul construcţiilor indicate şi motivaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie ce le însoţesc.

II. 1. În finalul romanului „Neamul Şoimăreştilor" de Mihai Sadoveanu, sunt surprinse reflecţiile scriitorului în legătură cu întâmplările povestite:

„Bunicii mei sunt strănepoţii acelor oameni. Şi această istorisire de acum trei sute de ani, din vremea când strămoşii erau încă dârji, am scris-o în liniştea unei prisăci, având în inima mea răsunetul durerii lor."

Povestiţi ultimele capitole: „Morţii poruncesc celor vii" şi „Orice istorisire are un sfârşit".

2. Poemul „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alecsandri, evocă o pagină glorioasă din istoria zbuciumată a neamului nostru, un moment din lupta dramatică dusă împotriva tătarilor. Povestiţi poemul precizând momentele subiectului operei literare.

◆ 3. Definiţi antiteza şi exemplificaţi cu cât mai multe texte din operele studiate.

Test nr. 29

▲▼ I. 1. Treceţi din vorbirea indirectă în vorbirea directă textul:

Vecinul avu bănuiala că aceste cuvinte nu sunt chiar atât de nevinovate, dar trecu peste asta şi-l întrebă pe Moromete de ce nu vrea să-i mai dea salcâmul.

Drept răspuns, Moromete începu să se uite la cer, spunându-i lui Tudor Bălosu că la noapte va ploua şi-o să se facă o grămadă de grâu.

Acesta nu mai zise nici el nimic; apoi după câteva clipe schimbă vorba şi adăugă că pe la prânz s-a întâlnit cu Albei care spunea că în ziua următoare va porni prin sat după fonciire.

Moromete rămase nemişcat.

Scanned with OKEN Scanner

2. Contrageţi propoziţiile circumstanţiale din frazele date, folosind construcţii echivalente:

„Îşi alesese un loc la pândă într-un colţ pe lângă pom, bătu ţepuşele în pământ şi se puse între ele, aşa cum să-i vină unul dinainte şi altul la spate ca, dacă îi va veni somn şi ar moţăi, să se lovească cu barba de cel dinaintea lui, şi dacă ar da capul pe spate, să se lovească cu ceafa în cel dinapoi."

(P. Ispirescu)

▲ 3. Demonstraţi, prin exemple, că propoziţiile subiective, predicative completive directe, completive indirecte şi condiţionale pot fi introduse prin acelaşi element conjuncţional – *dacă*.

II. 1. La Ion Creangă, umorul este un mijloc de a prezenta realitatea, cu scopul de a trezi voia bună, punând în lumină tot ce este mai gingaş şi mai omenesc în fiinţa umană. Identificaţi sursele umorului în „Amintiri din copilărie" (fragmente, Manual, clasa a VII-a şi Manual, clasa a VIII-a) şi dezvoltaţi-le într-o compunere.

2. De un emoţionant mesaj patriotic ne apar cuvintele lui Mircea cel Bătrân adresate lui Baiazid, din fragmentul „Scrisoarea III" de Mihai Eminescu:

„Eu? Îmi apăr sărăcia şi nevoile şi neamul...
Şi de-aceea tot ce mişcă-n ţara asta, râul, ramul,
Mi-e prieten numai mie, iară ţie duşman este,
Duşmănit vei fi de toate, făr-a prinde chiar de veste;
N-avem oşti, dară iubirea de moşie e un zid
Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!"

Prezentaţi trăsăturile de caracter ale acestui mare domnitor în antiteză cu Baiazid.

3. Alcătuiţi cinci locuţiuni sau expresii de la verbul *(a) lua*. Explicaţi-le sensurile.

Test nr. 30

■ I. 1. Daţi exemple de şase cuvinte cu vocale în hiat.

▲ 2. Formulaţi enunţuri cu omofonele*: *altădată*, *altă dată*; *oarecare*, *oare care...?*; *cai* (duce), *c-ai* (duce); *şal* (lucra), *ş-a-l* (lucra); *alegeţi* (voi), *alege-ţi* (tu).

3. Se dă textul:

„Şi fiindcă Pisicuţa ar fi fost în stare să smulgă priponul şi să se ia după mine, apoi mă dusei şi, dezrădăcinând în munte o stâncă uriaşă, ce-mi căzu la îndemână, o răsturnai peste capătul priponului ieşit afară din pământ."

(Calistrat Hogaş)

---

* *omofon -ă* (< fr., gr.) adj. – (Despre cuvinte, grupuri de cuvinte, silabe) care se pronunţă la fel cu alte cuvinte, grupuri de cuvinte, silabe, fără a se scrie însă identic cu ele.

Scanned with OKEN Scanner

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza.

▲ b. Alcătuiţi propoziţii (fraze) în care substantivul *cartea* şi verbul *(a) cânta* să îndeplinească toate funcţiile sintactice învăţate.

▲ c. Precizaţi şi exemplificaţi valorile morfologice ale cuvântului *o*.

▲ 4. Formulaţi şase enunţuri în care să includeţi şi părţi de propoziţie exprimate prin grupuri de cuvinte (locuţiuni diferite) ; arătaţi imposibilitatea disocierii elementelor componente.

II. 1. Plecând de la capitolele : „Crucea răzeşilor" şi „Morţii poruncesc celor vii" din romanul „Neamul Şoimăreştilor de Mihai Sadoveanu, relataţi cum Tudor Şoimaru îşi descoperă obârşia şi se transformă, dintr-un oştean fără ţară, într-un fiu adevărat al neamului său de răzeşi.

2. Descrieţi „pădurea de argint" aşa cum este surprinsă de Mihai Eminescu în fragmentul „Călin (file din poveste).

◆ 3. Definiţi dialogul ; precizaţi trăsăturile caracteristice ale acestuia.

Test nr. 31

I. 1. Despărţiţi în silabe cuvintele din textul următor ; motivaţi rolul cratimei.

S-a dus pe-aproape, dar nu-i timpul să se-ntoarcă. Poate-l aştepţi. Te-ai obosit atâta drum şi-i păcat să nu-l vezi. Intră în casă. Ion ne-a vorbit de dumneata. V-aţi întâlnit la Braşov ? Da-i mult de atunci.

●▲ 2. Precizaţi ce fel de părţi de vorbire sunt următoarele cuvinte, din ce elemente s-au format şi prin ce procedee : *dreptunghi*, *deodată*, *despre*, *gură-cască*, *Albă-ca-Zăpada*, *Delta Dunării*, *ceea ce*, *ca şi când*, *Tarom*.

3. Se dă textul :

„Cum îl văzu, fata *îl* rugă să o scape de *zmeu*, care, zicea ea, *e hotărât* ca (...) să o silească să se însoţească *cu dânsul*.

(Basme)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza.

▲ b. Contrageţi în părţile de propoziţie corespunzătoare propoziţiile subordonate din frază.

c. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele indicate în text.

d. Motivaţi folosirea semnelor de punctuaţie din text.

II. 1. Urmărind scenele în care apar Tudor Şoimaru şi Stroie Orheianu în romanul „Neamul Şoimăreştilor" de Mihail Sadoveanu, se pot defini două personaje cu trăsături de caracter opuse. Prezentaţi-i în antiteză.

2. „Călin (file din poveste)" este una dintre cele mai frumoase poezii ale lui Mihai Eminescu. Şi aici, ca în întreaga creaţie a poetului, natura ia parte la evenimentele vieţii, fiind folosită ca un mijloc de ilustrare a sentimentelor umane. Extrageţi din text şi comentaţi trei epitete, două personificări şi o comparaţie..

Scanned with OKEN Scanner

◆ 3. Definiţi hiperbola şi exemplificaţi cu cât mai multe texte din operele studiate.

Test nr. 32

I. 1. Combinaţi cuvintele date şi formaţi propoziţii:

	ziarul		(mie)	(pe el)	ceri.
Aduce	ochelarii	pe care	(lui)	(pe ei)	
	hărţile		(nouă)	(pe ele)	ai cerut.

2. Extrageţi predicatele din textul de mai jos şi precizaţi felul lor:

„Dar acum erau iar amândoi în pădure sub tei; Vasile ştia că nu va fi pentru multă vreme. Ea îşi dădea seama că dacă l-ar fi izgonit acum, el ar fi fost în stare s-o ucidă ori să se omoare."

(Camil Petrescu, *Un om între oameni*)

3. Transformaţi complementele indirecte, din textul de mai jos, în propoziţii subordonate completive indirecte:

„Şi Moromete se apucă din nou de legat snopi şi de făcut căi."

(M. Preda, *Moromeţii*)

● 4. Găsiţi expresii în care verbul *a apuca* să aibă diferite sensuri. Precizaţi-le.

II. 1. În fragmentul „Călin (file din poveste)", M. Eminescu foloseşte termeni şi expresii de o rară frumuseţe, pentru a ne comunica sentimente profunde, dar şi pentru a realiza o atmosferă de basm, necesară desfăşurării unei nunţi unice prin grandoare şi strălucire. Prezentaţi ceremonia desfăşurării acestui deosebit eveniment.

▼ 2. În opera literară „Neamul Şoimăreştilor", M. Sadoveanu evocă lupta ţăranilor răzeşi din Moldova, la începutul secolului al XVII-lea, împotriva boierilor lacomi, care încercau să-i deposedeze de pământurile strămoşeşti. Titlul romanului este semnificativ. Explicaţi-l.

◆ 3. Definiţi enumeraţia şi exemplificaţi cu cât mai multe texte din operele studiate.

Test nr. 33

● I. 1. Găsiţi omonimele cuvintelor: *car, cocoş, corn, coş, geniu, leagăn, masă, neam, piatră, sfârşit, spirit, volum, vorbitor, zefir*.

2. Completaţi textul următor folosind, în locul parantezelor, formele indicate ale verbelor *a voi* şi *a vrea*:

Tata (*condiţional-optativ*) o cafea. Mama (*imperfect*) să i-o prepare, dar sora mea (*indicativ prezent*) s-o prepare ea. De câte ori (*perfect compus*),

Scanned with OKEN Scanner

ea a făcut cafea bună. Şi eu (*condiţional-optativ prezent*) să ştiu să prepar o cafea bună, deoarece (*condiţional-optativ prezent*) să-l servesc pe tata.

3. Se dă textul :

„Ce-a fi zis Irinuca, în urma noastră, ce n-a fi zis, nu ştiu ; dar ştiu *atâta*, că *eram cu gheaţa-n spate*, de frică, pân-*am ajuns* la Borca, unde *ne-a fost* şi *masul*."

(Ion Creangă)

Cerinţe :

a. Delimitaţi propoziţiile şi precizaţi felul lor.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele subliniate.
c. Motivaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie din text.

II. 1. Octavian Goga mărturisea : „Eu am văzut în ţăran un om chinuit al pământului ; n-am putut să-l văd în acea atmosferă în care l-a văzut Alecsandri în pastelurile sale şi nici n-am putut să-l văd încadrat în acea lumină de veselie a lui Coşbuc". Ultima strofă din poezia „Plugarii" întăreşte această idee. Comentaţi versurile :

„A mea e lacrima ce-n tremur
Prin sita genelor se frânge,
Al meu e cântul ce-n pustie
Neputincioasa jale-şi plânge.
Ci-n pacea obidirii voastre,
Ca-ntr-un întins adânc de mare,
Trăieşte-nfricoşatul vifor
Al vremilor răzbunătoare."

2. „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alescandri, este o naraţiune în versuri în care personajul principal simbolizează dragostea de glia strămoşească, de adevăr şi de dreptate. Evocaţi figura bătrânului Dan, vechi şi viteaz căpitan de plai.

◆ 3. Alegeţi o operă citită şi argumentaţi că este o nuvelă.

Test nr. 34

■ I. 1. Despărţiţi în silabe cuvintele de mai jos ; formulaţi pe baza acestor exemple regulile de despărţire a cuvintelor în silabe :

creatură, covrig, contract, extinctor, farsă, fetru, gudron, instinctiv, jertfă, lumânare, microscop, monstru, necruţător, poezie, vatră, vadră, zarvă.

2. Subliniaţi şi explicaţi arhaismele din contextele următoare :

„Despre partea închinării însă, Doamne, să ne ierţi ;
Dar acum vei vrea cu oaste şi război ca să ne certi..."
„Risipite se-mprăştie a duşmanilor şiraguri,
Şi gonind biruitoare, tot veneau a ţării steaguri..."
„De din vale de Rovine,

Scanned with OKEN Scanner

Grăim, Doamnă, către Tine
Nu din gură, ci din carte
Că ne eşti aşa departe."

(M. Eminescu)

▲ 3. Alcătuiţi fraze diferite înlocuind punctele cu propoziţii subordonate. Precizaţi felul lor.

Se spune că .....
Bunicul zicea că .....
Problema este că .....
Părerea fratelui meu că ..... este acceptată de toată familia.
Important e că.....
Ionel se mira grozav că .....
A mers atât că.....
Şi-a luat umbrela, că.....

▲ 4. Creaţi situaţii în care după subiect se impune virgula şi altele în care subiectul este aşezat între virgule.

II. 1. În opera literară „Domnu Trandafir", Mihail Sadoveanu surprinde imaginea luminoasă a dascălului său, păstrându-i o neştearsă amintire. Caracterizaţi-l.

2. Opera literară „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alecsandri, este un poem eroic în versuri. Motivaţi afirmaţia.

◆ 3. Definiţi schiţa ; precizaţi câteva elemente de generalitate despre această specie literară.

Test nr. 35

■ I. 1. Precizaţi accentul corect al cuvintelor : *antic*, *barbar*, *caracter*, *duşman*, *Dobrogea*, *gingaş*, *Govora*, *profesor*, *regizor*, *sever*, *translator*, *Ucraina*.

2. Introduceţi în contexte potrivite următoarele grupe de termeni ; precizaţi care dintre aceştia sunt neologisme. Indicaţi în ce domeniu de activitate umană sunt uzuale şi delimitaţi-le sensul.

a) *aluviune*, *cap*, *deltă*, *fluviu*, *gură*, *maree* ;
b) *busolă*, *chilă*, *proră*, *pupă*, *tribord* ;
c) *bobină*, *filatură*, *suveică*, *ţesătorie*, *urzeală* ;
d) *ac*, *depou*, *impegat* ;
e) *axiomă*, *corolar*, *paralelă*, *plan*, *teoremă*, *unghi* ;
f) *celulă*, *membrană*, *nucleu*, *organism*, *pluricelular*.

▲ 3. a.Ordonaţi în aşa fel propoziţiile date mai jos, încât să obţineţi o frază.
b. Delimitaţi-o în propoziţii şi precizaţi felul lor.
c. Contrageţi propoziţiile subordonate în părţi de propoziţie echivalente.

– ce lăsase pe pământ rana
– fiul său însă nu se lăsă cu una cu două
– ce făcuse hoţului

Scanned with OKEN Scanner

– să-l caute
– ci arătând împăratului dâra de sânge (...), îi spuse
– să-l aducă împăratului chiar din gură de şarpe
– că se duce

4. Alcătuiţi trei enunţuri în care cuvântul *inimă* să fie folosit cu diferite sensuri pe care să le precizaţi între paranteze.

II. 1. În balada „Paşa Hassan" este evocat un episod din lupta poporului pentru libertate naţională – bătălia de la Călugăreni. George Coşbuc a fost impresionat puternic de această glorioasă izbândă a românilor, creând o imagine dramatică a desfăşurării bătăliei. Înfăţişaţi opoziţia dintre armata română şi cea turcă.

2. Care este rolul antitezei în versurile:

„Când doarme plugul pe rotile,
În pacea serilor de toamnă,
La voi coboară Cosânzeana
A visurilor noastră doamnă.
Vin crai cu argintate coifuri
Şi-n aur zânele bălaie:
Atâta strălucire-ncape
În bietul bordeiaş de paie."

Ce idee fundamentală a operei lui Goga se reflectă din această strofă?

◆ 3. Ce se numeşte doină? Ce tipuri de doine cunoaşteţi?

Test nr. 36

I. 1. Subliniaţi prefixele cuvintelor de mai jos: *(a) adumbri, anume, (a) conduce, (a) dejuca, (a) desfiinţa, ilogic, indirect, (a) încleşta, nelinişte, (a) prelucra, prescris, (a) răstălmăci, strămoş, transfigurare.*

2. Se dă textul:

„A scrie o carte înseamnă a face actul social al frumuseţii şi înţelepciunii."

(N. Iorga, *Cugetări*)

Cerinţe:

a. Transformaţi propoziţia în frază, dezvoltând în propoziţii secundare corespunzătoare verbele *a scrie* şi *a face*.
b. Analizaţi fraza obţinută şi faceţi schema relaţională.

● 3. Evidenţiaţi valorile polisemantice* ale cuvintelor: *limpede, a-(şi) ridica, vatră.*

▲ 4. Construiţi fraze în care verbele *a fi, a rămâne, a ajunge* să fie, pe rând, copulative şi impersonale şi să fie urmate de subordonate corespunzătoare acestor valori; precizaţi felul propoziţiilor.

---

* *polisemantic, (ă)* adj. – (Despre cuvinte) care are mai multe sensuri.

Scanned with OKEN Scanner

5. Alcătuiţi scurte texte în care să folosiţi următoarele cuvinte (grupuri de cuvinte): *ai, a-i*; *sa, s-a*; *cea, ce-a*; *numai, nu mai*; *neam, ne-am*. Explicaţi gramatical scrierea lor diferită.

II. 1. În poezia „Plugarii", Octavian Goga exprimă, cu intensitate, viaţa, psihologia, tradiţia, frământările şi aspiraţiile ţărănimii, lupta ei pentru eliberare socială şi naţională. Alcătuiţi o compunere în care să comentaţi versurile:

„Fraţi buni ai frunzelor din codru,
Copii ai mândrei bolţi albastre,
Sfinţiţi cu roua suferinţii
Ţărâna plaiurilor noastre!
Din casa voastră, unde-n umbră
Plâng doinele şi râde hora,
Va străluci odată vremii
Norocul nostru, – al tuturora."

2. Poezia „Noi" de Nichita Stănescu reprezintă o meditaţie asupra individualităţii poporului nostru. Argumentaţi această afirmaţie.

◆ 3. Definiţi basmul. Precizaţi trăsăturile caracteristice ale acestuia şi exemplificaţi cu opere literare.

Test nr. 37

■●▲I. 1. Rezolvaţi echivocul grafic din cuvintele date; precizaţi, prin schimbarea accentului, pentru fiecare alternativă: clasa morfologică şi sensul cuvântului: *acele, căi, colonie, foi, haină, lungi, lunecă, mări, porunci, scumpi, umbrele, veselă, zori*.

2. Se dă textul:

„Vulturul a întors aripile ca o flamură, *deasupra brazilor* bătrâni. S-a înălţat mai întâi drept *în sus* ca o săgeată... a plecat capul şi a privit *în jur*... oamenii nu se zăreau; deasupra, *dedesubtul lui, primprejur*, nu era nici o vietate... se lăsă tot *mai jos*, deasupra muntelui, deasupra pădurii de brazi."

(Emil Gârleanu, *Vulturul*)

Cerinţe:

a. Analizaţi morfologic şi sintactic cuvintele subliniate.

b. Motivaţi semnele de ortografie şi de punctuaţie din text.

3. Realizaţi patru exemple cu complemente circumstanţiale de timp şi de scop exprimate prin verbe la infinitiv.

4. Contrageţi în părţile de propoziţie corespunzătoare propoziţiile indicate în textul:

"Greuceanu, *care auzise pe zmeoaică ce plănuise*, se învoi, dară nu lăsă pe frate-său *să culeagă* pere, ci zise *că le va culege el*." *(Greuceanu)*

5. Precizaţi alte sensuri ale verbului *a culege*. Formulaţi enunţuri cu acestea.

Scanned with OKEN Scanner

II. 1. Alcătuiți o compunere pornind de la înțelesul versurilor:

„Împărați, pe care lumea nu putea să-i mai încapă,
Au venit și-n țara noastră de-au cerut pământ și apă.
Și nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt,
Cum veniră, se făcură toți o apă ș-un pământ."

(Mihai Eminescu, *Scrisoarea III*)

2. În romanul „Neamul Șoimărețtilor" de M. Sadoveanu, fiecare capitol are un titlu sugestiv. Explicați semnificația titlului capitolului „Crucea răzeșilor".

3. Găsiți alte sensuri ale cuvântului *(a) arunca*. Precizați-le și formulați enunțuri cu ele.

Test nr. 38

■● I. 1. Precizați dacă sunt scrise corect următoarele forme: *desface*, *dez-aproba*, *întreba*, *împărat*. Motivați.

2. Se dă textul;

„Feciorul trase iar cu ochiul, semn că acuma va ști să o pună și acesta la cale, apoi ei rămaseră tăcuți față-n față, privind țintă unul la altul, ca și când fiecare ar avea să-i spună celuilalt ceva, dar stă pe gânduri și nu află vorba potrivită ori nu cutează să se deie fără șovăire pe față."

(Ioan Slavici)

Cerințe:

a. Analizați sintactic fraza: delimitați propozițiile, precizați felul lor și întocmiți schema relațională.

▲b. Extrageți din text predicatele; precizați felul acestora și arătați prin ce părți de vorbire sunt exprimate.

c. Alcătuiți contexte în care cuvintele: *iar*, *acesta*, *fiecare*, *rămaseră* să aibă alte valori morfologice.

d. Motivați folosirea virgulei în text.

■▲3. Scrieți pluralul următoarelor adjective: *fix*, *complex*, *prolix*. Explicați folosirea formelor găsite.

II. 1. Alcătuiți o compunere din care să reiasă că poezia „Plugarii", de Octavian Goga, este un adevărat imn închinat virtuților țărănimii.

2. Opera literară „La Vulturi!", de Gala Galaction, este o nuvelă cu numeroase valori (valențe) simbolice. Explicați semnificațiile titlului.

3. Subliniați adjectivele antonime din textul dat; precizați în ce măsură servesc ca mijloc de caracterizare.

„Fata babei era slută, leneșă, țâfnoasă și rea la inimă; dar, pentru că era «fata mamei», se alinta cum s-alintă cioara-n lat, lăsând tot greul pe fata moșneagului. Fata moșneagului era frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă."

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 39

■ I. 1. Despărţiţi în silabe următoarele cuvinte şi precizaţi regulile aplicate : *apă*, *aflu*, *contra*, *dreptunghi*, *poet*, *punctaj*.

2. Se dă textul :

„Lăsase acasă două calfe, cu poruncă straşnică să-i ascundă cum vor şti mai bine cojoacele rămase, că de nu, când s-o întoarce şi nu le-o găsi, face altele din pielea lor."

(Gala Galaction)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza, delimitaţi propoziţiile, precizaţi felul lor şi întocmiţi schema relaţională.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic : *acasă*, *straşnică*, *-i*, *s-o întoarce*.
c. Alcătuiţi enunţuri în care termenii : *două*, *bine*, *rămase*, *alte* să aibă alte valori morfologice.
d. Motivaţi folosirea virgulelor în text.

▲ 3. Construiţi fraze în care pronumele *cine* să introducă subordonate subiective şi să îndeplinească funcţii sintactice de subiect, complement direct şi complement indirect.

II. 1. În poezia „Paşa Hassan", George Coşbuc înfăţişează contrastul izbitor dintre armata română biruitoare, condusă de Mihai Viteazul, şi armata turcă înspăimântată, învinsă. Realizarea opoziţiei este deosebit de vie, deoarece personajele sunt surprinse în plină mişcare.

Extrageţi cuvinte sau îmbinări de cuvinte care exprimă mişcarea şi grandiosul, în această poezie, apoi explicaţi-le.

2. Subliniaţi adverbele şi locuţiunile adverbiale cu valoare predicativă în contextele date. Definiţi nuanţa pe care o imprimă întregii comunicări.

a) „Pesemne c-a ajuns şi el în mintea copiilor."

(Ion Creangă)

b) „Adevărat că, după aceea, pentru lăcomia mea, îmi caut pe jos vorbele."

(M. Sadoveanu)

c) „Poate că eu, să fi trăit atâta, nu le-aş fi spus nimic..."

(Augustin Buzura)

d) „Dacă el s-ar fi gândit mai bine la nestatornicia şi ticăloşia lucrurilor omeneşti, negreşit că s-ar fi oprit aici..."

(Nicolae Filimon)

e) Sigur că dacă nu luam măsuri de prevedere, tot ce se urzise şi se pregătise în jurul meu m-ar fi expus unor situaţii din care, oricât aş fi încercat, n-aş mai fi ieşit.

f) „Cu siguranţă că teama asta m-a copleşit brusc, după ce nu mă mai vizitase de multă vreme..."

(Eugène Ionesco)

Scanned with OKEN Scanner

g) „De bună seamă că poezia, adică sentimentul nostru de poezie există."

(George Călinescu)

h) „Fără îndoială că asta trebuie să facă absolut toţi, din moment ce până şi Lupan este obsedat de acest lucru."

(Augustin Buzura)

Test nr. 40

■ I. 1. Daţi exemple de cuvinte care să cuprindă diftongii : *ea*, *ie*, *oa*, *ai*, *ou* şi triftongii : *eau*, *iai*, *iau*, *ioa*.

2. Se dă textul :

„Iară dacă auzi şi ciobănaşul, îşi ceru simbrie de la stăpânu-său, îşi mai vându şi ce brumă de ţoale mai avea, îşi cumpără un cal de atât pe cât îi ajunse banii şi haine de primeneală, îşi luă ceva merinde şi plecă şi el."

(P. Ispirescu)

Cerinţe :

a. Analizaţi sintactic fraza ; întocmiţi schema relaţională.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic : *îşi luă ceva merinde şi plecă şi el.*
c. Alcătuiţi câte două propoziţii în care, pe rând, fiecare din cuvintele date să fie subiecte şi atribute : *seminţe*, *pământ*, *patimă*, *rost*, *lege*. Subliniaţi cu o linie subiectele şi cu două linii atributele din fiecare propoziţie elaborată.
d. Prezentaţi patru situaţii în care nu se foloseşte virgula.

II. 1. Frumuseţea Carpaţilor a fost elogiată de numeroşi scriitori. Comparaţi descrierea poetică a Ceahlăului din poezia „Vara" de George Coşbuc, cu o descriere geografică a muntelui.

2. Citiţi legenda „Maria Putoianca" de Dimitrie Bolintineanu. Arătaţi deosebirile dintre cele două eroine : Maria (din legenda lui Bolintineanu) şi Fulga (din poemul lui V. Alecsandri).

3. Explicaţi rolul stilistic al repetiţiilor şi al expresiilor populare consacrate din textele :

„... Iacătă-mă-s şi eu de după un dâmb, cu mâncarea sleită, *veneam nu veneam*, auzindu-i lălăind aşa cu chef..."

„... cu tată-său *aveţi ce aveţi*, iar nu cu dânsul."

„Oşlobanu *prost-prost*, dar să nu-l atingă cineva cu cât e negru sub unghie, că azvârle ţărâna după cap ca buhaiul."

„Mama atunci mă şi ia *repede-repede* la pornit..."

„... mergând noi în pasul cailor, *din hop în hop*,... am ajuns într-un târziu, noaptea, în ceriul Socolii..."

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 41

I. 1. Alcătuiţi serii de câteva cuvinte cu prefixele şi pseudoprefixele* de circulaţie internaţională. Reţineţi sensul şi ortografia lor.

a-, *an-* (gr. *a* = lipsit de, fără) - atemporal, - anarhie,
ante- (lat. *ante* = înainte) - antebraţ,
anti- (gr. *anti* = contra) - antibiotic,
bi-, *bis-* (lat. *bis* = de două ori) - bivalent,
contra- (lat. *contra* = împotriva, opus) - contraatac,
di- (gr. *dis* = de două ori) - diftong,
epi- (gr. *epi* = deasupra, pe) - epidermă,
extra- (lat. *extra* = în afară, deosebit de) - extrafin,
hiper- (gr. *hyper* = peste) - hipertensiune,
inter- (lat. *inter* = între) - internaţional,
micro- (gr. *mikros* = mic) - microscop,
neo- (gr. *neos* = nou) - neologism,
orto- (gr. *orthos* = drept, corect) - ortografic,
post- (lat. *post* = după, ulterior) - postfaţă
semi- (lat. *semi* = jumătate) - semicerc,
super- (lat. *super* = deasupra) - supersonic,
tele- (lat. *tele* = departe) - televizor,
termo- (gr. *thermo* = cald) - termoficare,
ultra- (lat. *ultra* = foarte, extrem) - ultrasecret.

2. Se dă textul:

„Într-o ţară aşa de frumoasă, c-un trecut aşa de glorios, în mijlocul unui popor aşa de deştept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie, şi cum să nu-ţi ridici fruntea, ca falnicii strămoşi de odinioară, mândru că poţi spune: «Sunt român»!"

(Al. Vlahuţă)

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza; întocmiţi schema relaţională.
b. Identificaţi atributele şi analizaţi-le sintactic şi mòrfologic.
c. Comentaţi valoarea stilistică a superlativelor din text.

▲ 3. Explicaţi ortografia următoarelor cuvinte: *argintii*, *argintiii*, *să fii*, *să nu fi*, *tu vii*.

II. 1. Ion Creangă prezintă imaginea luminoasă a vieţii satului, a obiceiurilor şi tradiţiilor mărturisind: „Dragu-mi era satul cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul... Dragi-mi erau tata şi mama, fraţii şi surorile, şi băieţii satului... Asemenea, dragi-mi erau şezătorile, clăcile, horile

* *pseudoprefix* (gr. *pseudo* „minciună" + *prefix*) s.n. – Element de compunere sau cuvânt cu ajutorul căruia se formează (în compunerea savantă) termeni ştiinţifici şi tehnici; prefixoid.

Scanned with OKEN Scanner

şi toate petrecerile din sat." Alcătuiţi o compunere cu tema: Humuleşti, leagănul „Amintirilor din copilărie".

2. Caracterizaţi un personaj dintr-un roman cunoscut. Motivaţi preferinţa pentru eroul ales.

3. Subliniaţi atributele situate înaintea determinantului şi justificaţi stilistic inversiunea. Subliniaţi şi atributele situate după determinant, deşi locul lor firesc era înainte; justificaţi stilistic schimbarea ordinii.

„Pe un deal răsare luna ca o vatră de jăratic
Rumenind străvechii codri şi castelul singuratic,
Ş-ale râurilor ape, ce sclipesc fugind în ropot –
De departe-n văi coboară tânguiosul glas de clopot..."

(M. Eminescu)

Test nr. 42

I. 1. Indicaţi, în exemplele de mai jos, sensul originar şi sensul derivat al cuvintelor subliniate. Daţi exemple pentru fiecare din sensuri.

a. Stofa *subţire*, uşoară cădea în cute elegante. Pasta de lut era prea *subţire* ca să mai poată fi întrebuinţată. Era cunoscut pentru că are gusturi *subţiri*. Astăzi este cu o rochie *subţire*. Deodată începu o ploaie *subţire*. El este totdeauna *subţire* la pungă. Din tavan s-a lăsat un păianjen pe un fir *subţire*. Literele erau ascuţite şi *subţiri*.

b. De la cabană am mers pe *spinarea* dealului spre munte. El mergea ca şi cum ar fi avut o mare greutate în *spinare*. Mai sunt ani mulţi să-i duc în *spinare*. Haina s-a rupt în *spinare*.

2. Se dă textul:

„Fie-mi iertat, sire, zise atunci Iablonovski, apropiindu-se cu respect de regele care şedea posomorât şi mânios, a arăta Măriei tale că aceşti viteji n-au făcut decât datoria lor, datorie patriotică şi vrednică de toată lauda, că au avut norocirea a câştiga făgăduinţa marelui Sobieski că vor fi slobozi şi nesupăraţi."

(C. Negruzzi, *Sobieski şi românii)*

Cerinţe:

a. Analizaţi sintactic fraza; întocmiţi schema relaţională.
b. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia nr.1.
c. Motivaţi folosirea semnelor de ortografie şi de punctuaţie din text.

II. 1. Alcătuiţi o compunere cu titlul: „Pe cărări de munte".

2. Explicaţi sensul expresiilor date mai jos şi formulaţi altele asemănătoare lor: *iarba pare de omăt*; *sărbători murmuitoare*; *de noroc i-s umezi ochii*; *cum li-s anii, cum li-i rangul*. Ce constataţi?

3. Subliniaţi pronumele personale (inclusiv pe cele de politeţe) şi precizaţi nuanţa lor semantic-expresivă şi rolul stilistic în contexele:

a) „— Mai auzit-ai dumneata, cumătră, una ca asta, să fure Ion pupăza..."

Scanned with OKEN Scanner

b) „— He, he! să fie sănătos dumnealui, om bun, d-apoi chiteşti dumneata că nu ne cunoaştem noi cu Ştefan a Petrei?"

„Dumneavoastră, ca fiecare boier, numai ne-aţi poruncit să aducem bolovanul, dar n-aţi pus umărul împreună cu noi la adus..."

(Ion Creangă)

„Cucoanele arată biletele dumnealor, explicând domnului conductor de ce nu poate şi Goe să facă acelaşi lucru...

— Lasă-l încolo! că prea e nu ştiu cum! Auzi dumneata! pălărie nouă şi biletul!"

(I. L. Caragiale, *D-l Goe*)

c) „Străinii se apropie.

— Bună ziua!

— Mulţămim dumnilorvoastră!..."

„— Celălalt e domnul ministru!

Asta e prea-prea şi Domnu începu a râde cu hohot.

— Ei, ştii că ai haz! Nu, că asta-i chiar frumos!

— Cum, dumneata crezi că glumesc?"

(M. Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

Test nr. 43

I. 1. Se dă textul:

„Când ne învăţa cum să spunem poeziile eroice, vorbea tare şi înălţa în sus braţul drept; când cântam în cor lovea diapazonul de colţul catedrei, îl ducea repede la urechea dreaptă şi, încruntând puţin din sprâncene, dădea uşor tonul: laaa! – iar băieţii răspundeau într-un murmur subţire, şi aşteptau cu ochii aţintiţi la mâna lui, care dintr-o dată se înălţa."

(M. Sadoveanu, *Domnu Trandafir*)

Cerinţe:

a. Extrageţi trei cuvinte cu vocale în hiat şi trei cuvinte ce cuprind diftongi.

b. Căutaţi expresii şi locuţiuni în care verbul *a da* să aibă diverse sensuri. Precizaţi-le.

c. Extrageţi predicatele şi precizaţi felul lor.

d. Alcătuiţi enunţuri în care cuvintele: *drept*, *puţin*, *iar*, *lui*, *o dată* să aibă alte valori morfologice.

e. Includeţi cuvântul *şi* în enunţuri în care să fie: conjuncţie copulativă, conjuncţie adversativă, adverb, pronume.

f. Analizaţi sintactic fraza.

g. Motivaţi punctuaţia folosită pentru cuvântul *laaa*!

▲ 2. Clasaţi adverbele după structură. Exemplificaţi.

II. 1. Extrageţi din textele: „Ardealul" de N. Bălcescu şi „Călin (file din poveste)" de M. Eminescu, exemple de imagini care sugerează aspectul vizual al realităţilor descrise. Care este procedeul poetic caracteristic utilizat în acest sens?

Scanned with OKEN Scanner

2. Daţi exemple de cel puţin cinci creaţii lirice şi cinci creaţii epice studiate. Motivaţi alegerea.

3. Explicaţi rolul stilistic al sinonimelor subliniate în contextele de mai jos:

„... văz apărând dintr-un paneraş de lângă cucoană capul unui *căţel* lăţos, plin de funde, de panglici roşii şi albastre, care-ncepe să mă latre..."

„Norocul meu – gândesc eu – să trăiesc bine!... lovi-te-ar jigodia, *potaia* dracului! zic în gândul meu."

„Vedea-te-aş la Babeş, *jigăraie* îndrăcită! gândesc eu..."

„... d-abia-l scoseseră ea şi Papadopolina şi soldatul ofiţerului din gura *dulăului*."

„— Fireşte, coconiţă; simte *câinele*; are instinct."

(I. L. Caragiale, *Bubico*)

Test nr. 44

I. 1. Se dă textul:

„Deci îi plăcea să-nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau bici de urgie
Şi mult iubea, când ţara striga: la luptă, Dane!"

(V. Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

Cerinţe:

a. Extrageţi patru cuvinte cu diftongi şi două cu vocale în hiat.
b. Formaţi familia lexicală a cuvântului *(a) striga*. Precizaţi structura cuvintelor găsite.
c. Analizaţi sintactic fraza.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic propoziţia nr. 2.
e. Formulaţi enunţuri în care verbul *a purta* să aibă diferite sensuri. Precizaţi-le.
f. Motivaţi semnele de punctuaţie: [, Dane!]

▲ 2. Identificaţi valorile morfologice ale cuvântului *rău* din textul: „Rău cu rău, dar mai rău fără rău."

▲ 3. Clasificaţi prepoziţiile. Exemplificaţi.

II. 1. Delimitaţi pasajele narative de cele descriptive în poemul eroic „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alecsandri.

2. Treceţi din vorbirea directă în vorbire indirectă textul:

„Dar vocea de dincolo adaugă:
— Coniţă! uite Ionel! vrea să-mi răstoarne maşina!...
Astâmpără-te, că te arzi!
— Ionel! strigă madam Popescu; Ionel! vin' la mama!
— Sări, coniţă! varsă spirtul! s-aprinde!
— Ionel! strigă iar mama, şi se scoală repede să meargă după el."

(I. L. Caragiale, *Vizită...*)

Scanned with OKEN Scanner

3. Extrageţi arhaismele din opera literară „Scrisoarea III" (fragment) de M. Eminescu şi argumentaţi rolul lor stilistic.

Test nr. 45

I. 1. Subliniaţi neologismele în textul dat; comentaţi rolul stilistic în fiecare context.

„Dar deodată, pe coline
Scade animaţia...
De mirare parcă-şi ţine
Vântul respiraţia.

Zboară veşti contradictorii,
Se-ntretaie ştirile...
Ce e? Ce e?... Spre podgorii
Toţi întorc privirile.

Iat-o!... Sus în deal, la strungă
Aşternând pământului
Haina ei cu trenă lungă
De culoarea vântului,

S-a ivit pe culme Toamna
Zâna melopeelor,
Spaima florilor şi Doamna
Curcubitaceelor!...

(G. Topârceanu, *Rapsodii de toamnă*)

2. Se dă textul:

„Când am sosit la Iaşi, cel dintâi gând al lui a fost să mă ducă la Copou şi apoi la Socola ca să-mi arate vederile ce se deschideau spre lunca Bahluiului şi să mă plimbe prin crângurile din pregiurime, ca să mă-ncânt şi eu de frunzişul pişcat de brumă şi să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt, care fâşâie la tot pasul."

(Ioan Slavici)

Cerinţe:

a. Formaţi familii lexicale pentru cuvintele: *(a) deschide*, *frunză*, *vânt*.
b. Găsiţi cuvintele care cuprind triftongi.
c. Analizaţi sintactic fraza.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic: *să iau parte la plăcerea lui de a călca pe frunzele scuturate de vânt*.
e. Motivaţi folosirea primei virgule.

▲ 3. Consemnaţi un număr cât mai mare de locuţiuni conjuncţionale.

II. 1. Despărţiţi în silabe şi întocmiţi schema versificaţiei din balada cultă „Paşa Hassan" de George Coşbuc şi „Dan, căpitan de plai", de V. Alecsandri. (câte patru versuri).

2. Formulaţi contexte în care cuvintele *pânză* şi *stea* să fie folosite în sens propriu şi în sens figurat.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 46

I. 1. Se dă textul :

„Nu există nici libertate, nici cultură, fără muncă şi cine crede că prin profesarea unei serii de fraze a înlocuit *munca*, deci libertatea şi cultura, acela se prenumără, fără s-o ştie, între paraziţii societăţii omeneşti, între aceia care trăiesc *pe pământ* spre blestemul, ruina şi demoralizarea poporului lor."

(M. Eminescu, *Opera politică*)

Cerinţe :

a. Extrageţi din text cel puţin trei neologisme. Găsiţi sinonimele lor.
b. Identificaţi cinci cuvinte care cuprind diftongi. Subliniaţi-i.
c. Alcătuiţi familia lexicală a cuvântului *muncă*.
d. Analizaţi sintactic fraza.
e. Prin expansiune, transformaţi părţile de propoziţie subliniate în propoziţii subordonate corespunzătoare.
f. Analizaţi sintactic şi morfologic : *libertate*, *cine*, *societăţii*, *(între) aceia*, *care*, *lor*.
g. Motivaţi folosirea virgulelor.

II. 1. Compuneţi o paralelă între nuvela „La Vulturi ! " de Gala Galaction şi poemul eroic „Dan, căpitan de plai", de Vasile Alecsandri, conducându-vă după următoarele îndrumări :

a. Motivaţi, în introducere, alegerea unui asemenea subiect.
b. Surprindeţi, simultan, în cadrul cuprinsului, asemănările şi deosebirile dintre cele două opere literare, urmărind :
- sursa de inspiraţie ;
- subiectul (expoziţia, intriga, desfăşurarea acţiunii, punctul culminant, deznodământul) ;
- construcţia personajelor ;
- particularităţile artistice.
c. Formulaţi o concluzie clară.

2. Subliniaţi cuvintele populare regionale în textul de mai jos ; precizaţi rolul stilistic al acestora în fiecare din contexte.

„Şi după ce ne culcam cu toţii, noi băieţii, ca băieţii, ne luam la hârjoană şi nu puteam dormi de incuri, până ce era nevoită biata mamă să ne facă musai câte un şurub două prin cap, şi să ne deie câteva tapangele la spinare. Şi tata, săturându-se câteodată de atâta gălăgie, zicea mamei :

— Ei taci, taci ! ajungă-ţi de-amu, herghelie ! Ştiu că doar nu-s babe să chirotească din picioare !

Însă mama ne mai da atunci câteva pe deasupra şi mai îndesate zicând :

— Na-vă de cheltuială, ghiavoli ce sunteţi ! Nici noaptea nu mă pot hodini de incotele voastre ? "

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 47

I. 1. Se dă textul:

„Niculae se uita la tatăl său cu un zâmbet uitat, cu o anumită superioritate înţepenită, vrând să spună că el ştie despre ce e vorba, dar că plăcerea de a aştepta să se confirme că el ştie, e mai mare decât aceea de a anticipa pentru ceilalţi."

(M. Preda, *Moromeţii*)

Cerinţe:

a. Selectaţi cuvintele care cuprind în componenţa lor vocale în hiat.
b. Extrageţi trei neologime şi găsiţi sinonimele lor.
c. Analizaţi sintactic fraza.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic: *plăcerea de a aştepta (...) e mai mare (...) de a anticipa pentru ceilalţi.*
e. Contrageţi propoziţiile: *să spună, despre ce e vorba* în părţile de propoziţie corespunzătoare.
f. Alcătuiţi două enunţuri în care cuvintele *aceea* şi *ceilalţi* să aibă alte valori morfologice decât în text. Precizaţi-le.
g. Alcătuiţi contexte în care verbul *a aştepta* să aibă alte funcţii sintactice decât în text. Precizaţi-le.
h. Folosind propoziţia regentă *El ştie*, alcătuiţi cinci propoziţii subordonate diferite.
i. Motivaţi folosirea primelor trei virgule.

II. 1. Alcătuiţi liste de cuvinte cu valoare de circulaţie numai în satul (în cartierul) vostru. Compuneţi un text în care să folosiţi termenii găsiţi.

2. Extrageţi din opera literară „Amintiri din copilărie" (fragmentele studiate în clasele a VII-a şi a VIII-a), de Ion Creangă, proverbe şi zicători. Comentaţi-le sensul.

Test nr. 48

I. 1. Se dă textul:

„Împăraţi pe care lumea nu putea să-i mai încapă
Au venit şi-n ţara noastră de-au cerut pământ şi apă –
Şi nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt,
Cum veniră, se făcură toţi o apă ş-un pământ."

(M. Eminscu, *Scrisoarea III*)

Cerinţe:

a. Extrageţi cinci cuvinte care au în structura lor diftongi.
b. Găsiţi familii lexicale pentru cuvintele: *apă, (a) face.*
c. Analizaţi sintactic fraza.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic: *se făcură toţi o apă ş-un pământ.*

Scanned with OKEN Scanner

e. Alcătuiţi patru fraze în care să fie propoziţii subordonate diferite introduse prin conjuncţia *dacă*. Precizaţi felul lor.

f. Formulaţi enunţuri în care verbul *a face* să aibă diverse sensuri. Explicaţi-le.

g. Alcătuiţi propoziţii dezvoltate cu ortogramele: *ai, a-i*; *aşi, a-şi*; *cea, ce-a*; *cei, ce-i*; *naş, n-aş*.

h. Motivaţi folosirea cratimei, în textul dat.

II. 1. Comentaţi, într-o scurtă compunere, versurile de mai sus.

2. Întocmiţi o fişă de citate pentru tema: „Momente de grea cumpănă şi biruinţă în istoria neamului nostru", reflectate în operele literare: „Sobieski şi românii" de C. Negruzzi; „Scrisoarea III" de M. Eminescu; „Paşa Hassan" de G. Coşbuc; „La Vulturi!" de Gala Galaction; „Dan, căpitan de plai" de V. Alecsandri; „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu.

◆ 3. Enumeraţi speciile literare învăţate în clasele gimnaziale. Exemplificaţi cu opere literare studiate.

Test nr. 49

I. 1. Se dă textul:

„Când vuia în sobă tăciunele aprins, care se zice că face a vânt şi vreme rea, sau când ţiuia tăciunele despre care se zice că te vorbeşte cineva de rău, mama îl mustra acolo, în vatra focului şi-l buchisea cu cleştele să se mai potolească duşmanul."

(Ion Creangă)

Cerinţe:

a. Găsiţi cinci cuvinte care fac parte din vocabularul fundamental şi cinci din masa vocabularului.

b. Scrieţi antonimele cuvintelor: *acolo, aprins, duşman, rău, (a) ţiui, (a) vorbi*.

c. Analizaţi sintactic şi morfologic predicatele din text.

d. Treceţi adverbul *rea* la toate gradele de comparaţie şi exemplificaţi în propoziţii.

e. Analizaţi sintactic fraza.

f. Exemplificaţi funcţiile sintactice ale verbului *a aprinde* la modurile nepersonale.

g. Motivaţi folosirea cratimei şi a ultimei virgule.

2. Subliniaţi interjecţiile. Comentaţi rolul stilistic al acestora în contextele de mai jos:

„Şi nici una, nici două, haţ! pe ied de gât..."

„Şi cum ospăta el, buf, cade fără sine în groapa cu jăratic..."

„Iară Setilă dând fundurile afară la câte o bute, horp! ţ-o sugea dintr-o singură sorbitură..."

„... ş-apoi huştiuluc! în ştioalnă, de-a cufundul..."

Scanned with OKEN Scanner

„Şi tropai-tropai, ropai-ropai! i se aprind lui Ipate al nostru călcâiele."
„Hai şi tu cu noi, dacă vrei..."

(Ion Creangă)

II. 1. Care este raportul dintre adevăr şi închipuire în opera literară? Explicaţi acest raport în operele literare: „Paşa Hassan" de George Coşbuc; „Dan, căpitan de plai" de V. Alecsandri; „La Vulturi!" de Gala Galaction; „D-l Goe..." de I. L. Caragiale.

2. Extrageţi epitetele din textele date; explicaţi rolul lor stilistic.

a) „Oriîncotro te-i uita, vezi colori felurite ca un întins curcubeu şi tabloul cel mai încântător farmecă vederea. Stânci prăpăstioase, munţi uriaşi, a căror vârfuri mângâie norii, păduri întunecoase, lunci înverzite, livezi mirositoare, văi răcoroase, gârle a căror limpede apă lin curge printre câmpiile înflorite, pâraie repezi, care mugind groaznic se prăvălesc în cataracte printre acele ameninţătoare stânci de piatră, care plac vederii şi o spăimântează totodată."

(N. Bălcescu)

b) „Iar prin mândrul întuneric al pădurii de argint
Vezi izvoare zdrumicate peste pietre licurind;
Ele trec cu harnici unde şi suspină-n flori molatic,
Când coboară-n dulce ropot din tăpşanul prăvălatic,
Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace
În cuibar rotind de ape, peste care luna zace."

(M. Eminescu)

Test nr. 50

I.1. Se dă textul:

„Am auzit că te-ai lăudat în lume că dacă te-aş face mare vizir mi-ai aduce cerbul zmeului cu douăsprezece aripe; purcede în grabă şi adu-mi-l mâne dimineaţă, şi-ţi făgăduiesc că, izbutind, până seara eşti mare vornic, iar dacă nu vei izbuti să ştii că unde ţi-au stat picioarele are să-ţi zacă capul."

(Basme populare)

Cerinţe:

a. Extrageţi regionalismele din text.
b. Alcătuiţi familii lexicale pentru cuvintele: *(a) lăuda, cap*.
c. Extrageţi predicatele şi precizaţi felul lor.
d. Analizaţi sintactic şi morfologic cuvintele şi îmbinările de cuvinte: *te-ai lăudat, zmeului, douăsprezece, -ţi*.
e. Analizaţi sintactic fraza.
f. Contrageţi propoziţia nr. 2 în partea de propoziţie corespunzătoare.
g. Motivaţi ortogramele: *te-ai, adu-mi-l* şi ultima virgulă.
h. Treceţi textul din vorbirea directă în vorbire indirectă.

◆ II. 1. Întocmiţi o fişă de citate pentru tema: „Copilărie, muncă, destin", utilizând următoarele opere literare: „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă;

Scanned with OKEN Scanner

„Domnu Trandafir" de M. Sadoveanu ; „Puiul" de I. Al. Brătescu-Voineşti ; „La Vulturi ! " de Gala Galaction.

2. Subliniaţi locuţiunile, înlocuiţi-le cu echivalentele lor simple ; comparaţi şi sesizaţi diferenţa expresivă ; comentaţi valoarea lor stilistică.

„Măi ! ! ! s-a trecut de şagă, zic eu în gândul meu ; încă nu m-a gătit de ascultat şi câte au să mai fie ! ..."

„Smărăndiţa începe din când în când a mă fura cu ochiul..."

„De unde nu-i, de acolo nu se varsă, fiilor, însă mai multă băgare de seamă nu strică ! "

„... cu astă rânduială n-am să am folos de la el niciodată."

„Pot zice că în noaptea aceea la fântână mi-a fost masul..."

„Şi se pomeneşte că Ciubuc era om de omenie, fiecare oaspe ce trăgea la odaia lui era primit cu dragă inimă şi ospătat cu îndestulare."

(Ion Creangă)

Scanned with OKEN Scanner

B. MODELE DE REZOLVARE A UNOR EXERCIŢII

Test nr. 1

▲ I. 1. *Regulile pentru scrierea literelor „â", „î"*
Literele *â* şi *î* corespund aceluiaşi sunet, întrebuinţându-se după următoarele reguli:

a) *î* se scrie întotdeauna la începutul şi sfârşitul nemijlocit al cuvântului: *î*i, *î*mbătrânit, *î*nnora, dobor*î*...;

b) tot *î* scriem în corpul cuvintelor, când, prin compunere, *î* de la începutul cuvintelor ajunge medial: ne*î*ndurat, prea*î*nălţat, re*î*ntoarcere...;

Vom scrie *într-însul*, dar *dânsul*;

c) în toate cazurile se scrie, în corpul cuvintelor, *â*: c*â*nd, cobor*â*nd, m*â*nă, tr*â*mbiţă, zv*â*ntă.

● I. 2. *VOCABULARUL* unei limbi reprezintă totalitatea cuvintelor existente la un moment dat într-o limbă, precum şi a celor ce au fost folosite cândva de vorbitorii acelei limbi.

Vocabularul fundamental (vocabularul de bază, fondul principal de cuvinte, fondul lexical principal) este alcătuit din cuvintele cele mai cunoscute şi înţelese de toţi vorbitorii unei limbi, caracterizate prin stabilitate pentru că denumesc obiecte sau exprimă noţiuni de primă necesitate, având o întrebuinţare mai mare.

Masa vocabularului este alcătuită din toate celelalte cuvinte, mult mai numeroase.

● I. 3. b. *Familia lexicală* a cuvântului:

(a) aşeza
aşezare
aşezământ
aşezat
neaşezat

▲ I. 3. c. *Analiza morfologică şi sintactică* a cuvintelor:

o cocioabă – substantiv comun, simplu, numărul singular, genul feminin, cazul acuzativ, articulat cu articolul nehotărât *o*, funcţia sintactică de complement direct;

avea – verb predicativ, conjugarea a II-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular, funcţia sintactică de predicat verbal;

acoperită – adjectiv variabil cu două terminaţii la nominativ singular, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul determinat – *o cocioabă* –

Scanned with OKEN Scanner

(feminin, singular, acuzativ), grad de comparaţie pozitiv, funcţia sintactică de atribut adjectival ;

(sub) munte – substantiv comun, simplu, numărul singular, genul masculin, cazul acuzativ (cerut de prepoziţia *sub*), nearticulat, funcţia sintactică de complement circumstanţial de loc ;

al Bistriţei – substantiv propriu, numărul singular, genul feminin, cazul genitiv, articulat cu articolul posesiv (genitival) *al* şi articolul hotărât *-i*, funcţia sintactică de atribut substantival.

▲ I. 3. d. *Schema relaţională a propoziţiei :*

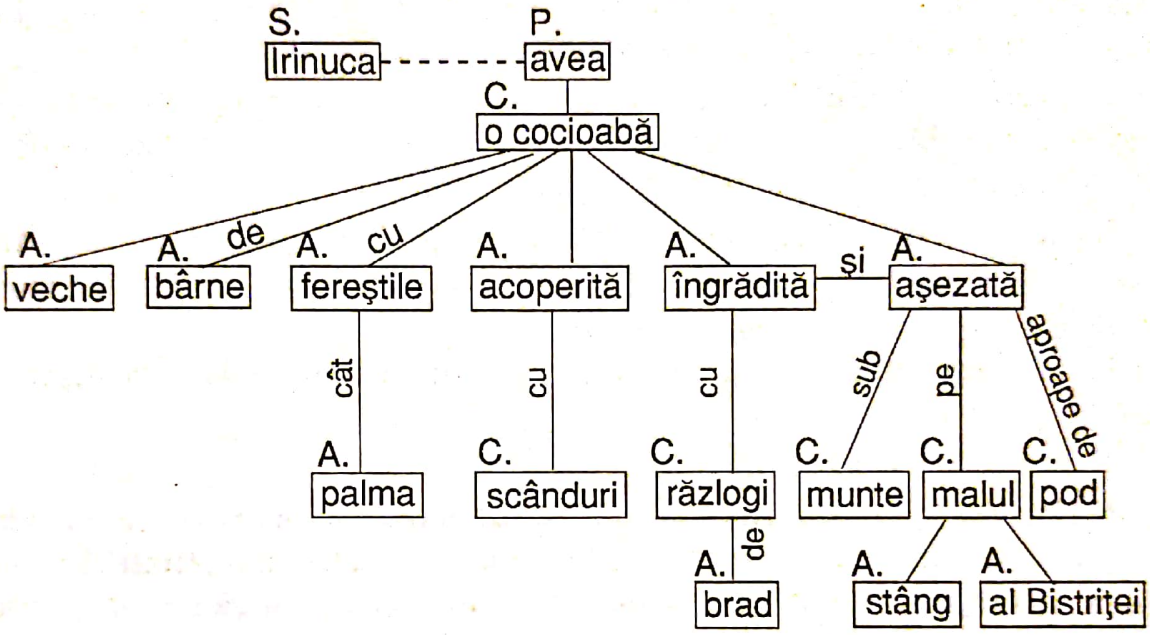

▲ I. 3. e.... o cocioabă veche de bârne$_{[,]}$ cu fereştile cât palma$_{[,]}$ acoperită cu scânduri$_{[,]}$ îngrădită... – virgule obligatorii la nivelul propoziţiei ; părţile de propoziţie de acelaşi fel (aici, atribute) se despart prin virgule.

▲ I. 4. *Valorile morfologice* ale cuvântului *de* :

– *conjuncţie* – „*De* treci codri de aramă..."

(M. Eminescu)

– *prepoziţie* – „Irinuca avea o cocioabă veche *de* bârne..."

(Ion Creangă)

– *pronume relativ* – „Aglaia îl ştia de când sosise la groapă cu omul *de* măsură loturile."

(E. Barbu)

– *interjecţie* – Frumoasă haină ai !

– *De* !

– *substantiv* – Nu ai scris un *de*.

▼ II. 1. *COMPUNEREA* este o comunicare, organizată în mod inteligibil, cu scopul de a informa despre ceva.

Scanned with OKEN Scanner

A. Structura unei compuneri

Orice compunere (compoziţie) presupune organizarea expresiei în trei părţi :

- introducere ;
- cuprins ;
- încheiere.

Introducerea conţine, în cazul *compunerilor narative*, de regulă, timpul şi locul, personajele principale, motivele mai importante care justifică alegerea şi tratarea subiectului ; în cazul celor *descriptive*, poate indica împrejurarea sau mediul în care se situează obiectivul sau fenomenul descris. *Începutul unei compuneri urmăreşte, de obicei, să capteze atenţia şi interesul cititorului faţă de cele ce urmează a fi relatate.*

Cuprinsul constituie partea cea mai întinsă a unei compuneri şi cuprinde dezvoltarea subiectului, realizată după anumite reguli de organizare a conţinutului, într-o ordine logică, gradată, atrăgătoare.

Încheierea, de obicei scurtă, soluţionează problemele tratate în cuprins sau exprimă atitudinea şi concluziile autorului faţă de tematica abordată.

B. Etapele elaborării unei compuneri

Pentru realizarea unei compuneri se impune parcurgerea următoarelor etape :

a) *stabilirea temei* ;

b) *documentarea şi invenţiunea*, ce constau în căutarea faptelor, a exemplelor, consultarea unor surse – texte (opere literare sau ştiinţifice, antologii, culegeri etc.), manuale, dicţionare, lucrări de critică literară, experienţa personală etc. ;

c) *dispoziţiunea şi diviziunea* (alcătuirea planului şi dozarea proporţională a părţilor, dispunerea logică şi ordonată a ideilor) ; planul simplu notează ideile principale, planul dezvoltat arată şi amănunte semnificative. Alcătuirea planului vizează două aspecte succesive : dispunerea părţilor mari, ordonarea şi echilibrul lor şi dispunerea părţilor subordonate.

d) *elocuţiunea* este cel mai important moment al compunerii şi constă în *redactarea* sau *dezvoltarea în scris* a ideilor din plan.

C. Cerinţele ce trebuie urmărite *în alcătuirea unei compuneri* sunt :

– folosirea vocabularului adecvat, care implică atenţie la : precizia termenilor, folosirea nuanţată a adjectivelor, eliminarea formelor stereotipe, evitarea cuvintelor de jargon, utilizarea cu măsură a neologismelor, folosirea sinonimelor, evitarea pleonasmelor, tautologiei, clişeelor verbale, cacofoniilor, cuvintelor cu sens neaşteptat etc. ;

– respectarea normelor gramaticale : evitarea dezacordurilor şi flexiunilor incorecte, alcătuirea de fraze fără propoziţii principale sau neterminate, nerespectarea concordanţei timpurilor, eliminarea construcţiilor sintactice aglomerate etc. ;

Scanned with OKEN Scanner

– respectarea aşezării în pagină : scrierea titlului la mijlocul paginii, nu foarte sus, păstrarea alineatului (2-3 cm în stânga paginii), dezvoltarea fiecărei idei într-un alineat ce cuprinde mai multe propoziţii sau fraze, scrisul să fie citeţ, fără ştersături etc. ;

– asigurarea cu instrumentele de lucru ;

– necesitatea folosirii ciornei.

Test nr. 2

■ I. 1. *Vocala* este un sunet al vorbirii produs prin scurgerea nestingherită şi continuă a curentului de aer sonor prin canalul fonator.*

Vocalele limbii române sunt : *a, ă, â, e, i, î, o, u.* Pot alcătui singure silabe (ex. a-e-ri-an).

Consoana este un sunet al vorbirii produs în anumite puncte ale canalului fonator prin închiderea, urmată de deschiderea bruscă, sau prin strâmtarea acestuia.

Consoanele limbii române sunt : *b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ş, t, ţ, v, w, x, y, z.* Nu pot alcătui singure silabe. Se rostesc cu ajutorul unei vocale.

Semivocala (<*semi-* + *vocală*) este un sunet intermediar între vocală şi consoană, cu însuşiri comune amândurora.

Pot fi semivocale : *e, i, o, u.* Nu pot alcătui singure silabe.

■ I. 2. b. Cuvintele care cuprind *diftongi* : deş-tep-*tai*, do-*uă*, bă-*gai*, *sea*-mă, s*oa*-re-le, pă-r*ea*, peş-te-r*ii*.

▲ I. 2. c. *Analiza sintactică a frazei* :

„(Când) *mă deşteptai* a doua zi, numai după o clipă parcă de somn[1],/ *băgai de seamă*[2]/ (că) soarele *fusese* cu mult *mai harnic* decât mine[3],/ (căci) *se părea*[4]/ *(că) se înălţase* pe ceruri, în vârful degetelor[5]/ şi/ de peste întărituri, *se uita* furiş la mine tocmai în fundul peşterii[6]./”

(C. Hogaş)

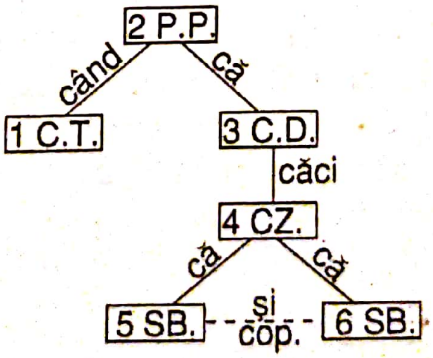

▲ I. 2. d. Felul *predicatelor* :

– *mă deşteptai* – predicat verbal ;

* *fonator* (<fr.) adj. – Organul (sau aparatul) fonator este organul (sau aparatul) care produce sunete.

– *băgai de seamă* – predicat verbal (= observai);
– *fusese mai harnic* – predicat nominal;
– *se părea* – predicat verbal;
– *se înălţase* – predicat verbal;
– *se uita* – predicat verbal.

▲ I. 2. e. *Contragerea* primei propoziţii (C.T.) în partea de propoziţie corespunzătoare (c.c.t.):

Deşteptându-mă, băgai de seamă că soarele fusese cu mult mai harnic decât mine, căci se părea că se înălţase pe ceruri, în vârful degetelor şi, de peste întărituri, se uita furiş la mine tocmai în fundul peşterii.

▲ I. 3. *Valorile morfologice* ale cuvântului *şi*:

– *conjuncţie*: „Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare *şi* limpede ca cristalul..." (Ion Creangă)

– *pronume reflexiv*: „Răzeşii îl priveau venind (...), dar nu-*şi* scoaseră cuşmele." (M. Sadoveanu)

– *adverb*: — Ai venit *şi* tu?

– *substantiv*: Fiind neatent ai omis un *şi*.

▼ II. 1. *TIPURI DE COMPUNERI*

Compunerile se clasifică:

A. *După gradul de participare a elevilor*:

– *compuneri colective* (când planul şi redactarea se efectuează cu contribuţia tuturor elevilor clasei);
– *compuneri semicolective* (când planul se elaborează colectiv, iar redactarea se face individual);
– *compuneri individuale* (când planul şi redactarea se realizează individual).

B. *După conţinutul sau materialul pe baza căruia se realizează compunerea*:

a) *compuneri libere* pot fi:
– compuneri după ilustraţii, imagini, tablouri;
– compuneri pe baza unor cuvinte date;
– compuneri pornind de la un text sau de la mai multe texte;
– compuneri pornind de la maxime, proverbe, zicători;
– compuneri pe baza comentariului unui spectacol, emisiuni etc;
– compuneri – descrieri ale unor obiecte, fenomene, personaje etc;
– compuneri libere creatoare.

b) *compunerile după texte literare* sunt:
– rezumatul;
– comentariul literar;
– caracterizările de personaje;

Scanned with OKEN Scanner

- analiza literară ;
- sinteza ;
- paralela ;
- recenzia.

c) *compunerile cu destinaţie specială* se împart în :
- compuneri - corespondenţă : scrisoarea (amicală, de mulţumire, de felicitare, de recomandare, familială etc.) ; invitaţia, biletul etc ;
- texte cu destinaţie oficială : cererea, formularele C.E.C., mandatul poştal, chitanţa, bonul, adeverinţa, declaraţia etc.

C. *După forma sau modul de exprimare* pot fi :
- narative :
- descriptive ;
- mixte.

D. *Compunerile oratorice* (de tip oral) sunt :
- alocuţiunea ;
- intervenţia ;
- discursul ;
- cuvântul etc.

Test nr. 3

● I. 1. a. *Sinonimele cuvintelor* :

comoară (<sl.) s.f. - grămadă de bani, de bogăţii sau de lucruri preţioase ; avuţie, avere, avut.

limbă (<lat.) s.f. - organ musculos aflat în cavitatea bucală ; vorbă, cuvânt ; grai, glas ; limbaj, idiom.

neam s. - naţiune, popor, norod, seminţie ; populaţie, lume ; spiţă, viţă, stirpe ; trib, sămânţă (învechit şi popular) ; familie, rudenie, rubedenie ; categorie, chip, fel, soi, sort, specie, tip, varietate ; generaţie.

▲ I. 1. b. *Analiza morfologică şi sintactică a cuvintelor* :

i - verb copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ; împreună cu substantivul *o comoară* formează un predicat nominal ;

un şirag - substantiv comun, simplu, genul neutru, numărul singular, cazul nominativ, articulat cu articolul nehotărât *un*, funcţia sintactică de nume predicativ ;

(de) piatră - substantiv comun, simplu, genul feminin, numărul singular, cazul acuzativ (cerut de prepoziţia simplă *de*), nearticulat, funcţie sintactică de atribut substantival prepoziţional ;

revărsată - atribut adjectival, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul *de piatră* - (feminin, singular, acuzativ) -, funcţie sintactică de atribut adjectival.

Scanned with OKEN Scanner

▲ I. 2. *Valorile morfologice* ale cuvântului *a*:

– *articol hotărât propriu-zis, enclitic*

Ex.: „Luna pe cer trece-aşa sfântă şi clară…" (M. Eminescu)

– *articol posesiv (genitival)*

Ex.: Acea carte este *a* colegei mele.

– *pronume demonstrativ*

Ex.: *A* din curte este colega mea.

– *adjectiv demonstrativ*

Ex.: Spre seară, mă las în *a* vale.

– *verb auxiliar*

Ex.: „*A* trecut întâi o boare…" (G. Topârceanu)

– *prepoziţie*

Ex.: „*A* judeca un proces de milioane e poate o muncă tot atât de uşoară ca şi *a* judeca unul de o sută de lei, dar chestiunea este de *a*-l judeca drept şi pe unul şi pe altul." (M. Eminescu)

– *interjecţie*

Ex.: — *A*! M-am lovit la mână.

– *substantiv*

Ex.: La copiere am omis un *a*.

▲ I. 3. *Transformarea părţilor de propoziţie în propoziţii corespunzătoare* (expansiunea).

În luminişul /*care se află în pădure* (AT.) /este un loc minunat, de unde se aude un izvor puternic, care se îndreaptă vijelios/ *unde e poiana* (C.L.)/ şi formează un pârâiaş / *ce şerpuieşte* (AT.).

◆ II. 3. *Opera** *literară* este o unitate indisolubilă între un conţinut şi o formă, cu un mesaj transmis prin cuvinte, structurate într-un text cu valoare artistică.

În opera literară se pot oglindi diferite aspecte ale realităţii, fie din viaţa înconjurătoare, fie din viaţa lăuntrică. În elaborarea unei opere literare, autorul porneşte de la realitate, dar o *transfigurează*** (nu o copiază cu exactitate), punându-şi amprenta imaginaţia, gândirea, concepţiile, experienţa de viaţă, temperamentul, cultura, gustul, atitudinea şi convingerile acestuia. Astfel, autorul transfigurează realitatea în *ficţiune**** şi o reordonează, dându-i un anumit sens.

---

* *Opera* (<it., lat.) s.f. – 1. Acţiune, lucrare; rezultatul unei activităţi creatoare. 2. Lucrare (originală) în domeniul artei, al ştiinţei etc.; (la sg.) totalitatea lucrărilor unui scriitor, ale unui pictor etc.

** *Transfigura* (<fr., lat.) s.f., adj. vb.I tranz. şi refl. – A (-şi) schimba expresia feţei, înfăţişarea, căpătând o strălucire deosebită. Tranz. A face ca un lucru să aibă altă înfăţişare, alt aspect, să fie altfel.

*** Ficţiune (<fr., lat.) s.f. – Reprezentare falsă, născocire produsă de imaginaţia cuiva.

Scanned with OKEN Scanner

Un exemplu îl constituie opera „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă. Scriitorul s-a inspirat din realităţile în care a trăit, dar nu a copiat realitatea, ci i-a modificat anumite date, i-a schimbat unele situaţii, alegând şi creând noi tipuri reprezentative pentru aceeaşi categorie umană. Nică, Smaranda Creangă, David Creangă, Ştefan a Petrei devin personaje chiar sub numele adevărate, alţii capătă nume noi: Trăsnea, Ion Mogorogea, Davidică etc., fiind individualizaţi prin caracteristici fizice şi morale, în funcţie de imaginaţia autorului.

Adeseori scriitorul schimbă şi ordinea unor evenimente reale sau atribuie unor personaje însuşiri sau acţiuni observate la alte persoane, pentru a le pune mai puternic în evidenţă şi a le da un sens mai profund.

Test nr. 4

▲ I. 2. a. *Analiza sintactică a frazei*:

„Eu? *Îmi apăr* sărăcia şi nevoile şi neamul...[1]/
(Şi de aceea) tot[2a]/ (ce) *mişcă*-n ţara asta[3]/, râul, ramul,
Mi-*e prieten* numai mie[2b]/, iară/ ţie *duşman este*[4]/,
Duşmănit vei fi de toate, făr' a prinde chiar de veste...[5]/"

(M. Eminescu)

2a + 2b = propoziţia nr. 2
Şi de aceea este locuţiune conjuncţională conclusivă.

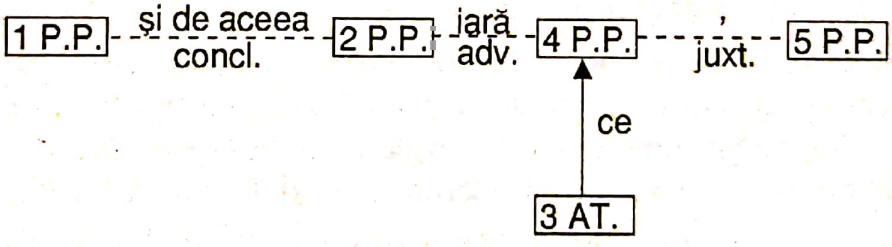

▲ I. 2. d. *Alte valori morfologice* ale cuvintelor:

– *tot* = adjectiv pronominal nehotărât
Ex.: Ai cutreierat codrul *tot*.

– *tot* = adverb
Ex.: „Eu cred c-a obosit pădurea
Că ziua-ntreagă-a *tot* cântat..." (G. Coşbuc)

– *tot* = substantiv
Ex.: *Totul* este mai mare decât partea.

– *toate* = adjectiv pronominal nehotărât
Ex.: *Toate* colegele au plecat la spectacol.

– *toate* = substantiv
Ex.: „*Toate*" este un cuvânt.

Scanned with OKEN Scanner

▲ I. 2. e. [făr' a] – apostroful marchează absenţa întâmplătoare a unor sunete din rostire (aici, sunetul *ă*).

◆ II. 3. *Structura* (literară) (< fr. *structure* < lat. *structura*, alcătuire)

Structura operei literare constă în alcătuirea (ordinea, forma, organizarea) ei, din părţi sau elemente constitutive, aflate în relaţii de interdependenţă unele cu altele şi cu întregul.

Elementele componente ce alcătuiesc structura unei opere literare sunt:

a) *tema* – reflectă un aspect dintre cele mai generale ale realităţii suprins artistic în opera literară.

Exemple de teme: patriotismul, lupta de eliberare naţională şi socială, destinul, războiul, natura, dragostea, geniul etc.

Aceeaşi temă poate fi preluată şi tratată diferit de scriitori, în funcţie de genul şi specia literară în cadrul căreia creează, de epoca în care trăiesc, de personalitatea artistică a autorului.

b) *motivul artistic* reprezintă o situaţie cu caracter de generalitate, un personaj, un obiect, o formulă, un număr care se repetă în momente variate ale operei sau în creaţii diferite.

Ex.: În balada „Mioriţa", motivele artistice sunt:
- motivul transhumanţei;
- motivul complotului;
- motivul mioarei năzdrăvane;
- motivul testamentului;
- motivul alegoriei nuntă – moarte;
- motivul măicuţei bătrâne.

c) *subiectul* – succesiunea de evenimente reflectate artistic, pe parcursul cărora personajele sunt antrenate într-unul sau mai multe conflicte.

Operele epice şi dramatice sunt organizate într-o gradaţie a tensiunii şi conţin momente sau părţi ale subiectului. (Vezi Test nr. 26 ◆ II.3, pag. 131)

d) *ideea* – reprezintă semnificaţia profundă a operei literare, care include atitudinea scriitorului faţă de tema abordată.

Test nr. 5

▲ I. 2. d. Substantive colective: *brădet*, *grupă*, *mulţime*, *pietriş*, *porumbişte*, *stol*, *studenţime*, *ţărănime*, *zmeuriş* etc.

Coasta dealului era acoperită de *brădet*.

(Se continuă după modelul dat.)

▲ I. 3. *Propoziţii subiective* cerute de termenii regenţi:

cu siguranţă = locuţiune adverbială predicativă

Ex.: „Cu siguranţă[1] / *(că) teama asta m-a copleşit brusc*[2] (SB.)/, (după ce) nu mă mai vizitase de mai multă vreme...[3]"/

(Eugène Ionesco, *Însinguratul*)

se pare = formă impersonală a unui verb personal

Ex.: „Se pare [1] / *(că) s-a întâmplat ceva*[2] (SB.) /, *(că) a fost uitat*[3] (SB.)/ (cine) ştie ce lucru[4]"/.

(M. Preda, *Moromeţii*)

nu e admisibil = expresie unipersonală prin formă, dar impersonală prin conţinut

Ex.: Nu e admisibil[1] / *(să) nu ştii regulile de bună purtare*[2] (SB.)/.

negreşit = adverb predicativ

Ex.: „Dacă el s-ar fi gândit mai bine la nestatornicia şi ticăloşia lucrurilor omeneşti[1] /, negreşit[2]/ *(că) s-ar fi oprit aici*[3] (SB.) / şi/ *ar fi petrecut o viaţă liniştită şi dulce...*"[4]/

(N. Filimon)

e sigur = expresie unipersonală prin formă şi impersonală prin conţinut

Ex.: E sigur[1] / *(că) toate acestea ne vor ajuta*[2]/.

◆ II. 3. *CARACTERIZAREA* este o lucrare literară în care se înfăţişează însuşirile tipice, care definesc un obiect, o persoană, o realitate social-istorică, o lucrare ştiinţifică sau literară.

Caracterizarea este o lucrare literară cu un câmp larg de preocupări: prezintă oameni şi activităţi omeneşti, evenimente şi epoci istorice, instituţii, clase şi orânduiri sociale, opere literare şi ştiinţifice etc. În acelaşi timp, circumscrie, determină şi înfăţişează însuşirile esenţiale, tipice, care definesc o persoană, un eveniment sau o epocă istorică, o clasă sau o orânduire socială, o lucrare literară sau ştiinţifică. Procedează selectiv, alegând dintre însuşiri numai pe cele generale şi tipice, care sunt esenţiale şi definitorii; pe cele secundare, nesemnificative, le neglijează. Însuşirile definitorii sunt prezentate desfăşurat şi gradat, într-o ordine dictată de importanţa lor, astfel încât ele să apară cât mai expresive şi hotărâtoare în definirea faptelor. Se deosebesc de portret.

Modalităţile de caracterizare a personajului literar sunt:

- prin acţiune;
- prin mediu social;
- prin limbaj;
- portret realizat de către autor (numai în epică);
- analize psihologice (preponderent în epică);
- prin vestimentaţie;
- prin gesturi şi mimică (în genul dramatic);
- prin onomastică;
- prin prezentarea formaţiei intelectuale;
- caracterizarea de către alte personaje;
- autocaracterizarea.

Personajele pot fi incluse într-o clasificare după anumite caracteristici:

Scanned with OKEN Scanner

a) *după importanţa lor în operă*:
- *principal* (ex.: Tudor Şoimaru din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu)
- *secundar* (ex.: Magda din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu)

b) *după curentul literar*:
- *clasic* (ex.: Harpagon din „Avarul" de Molière)
- *romantic* (ex.: Răzvan din opera literară „Răzvan şi Vidra" de B. P. Haşdeu)
- *realist* (ex.: Niculăeş din opera literară „Un om năcăjit" de M. Sadoveanu)

c) *după modul de prezenţă în operă*:
- *individual* (ex.: Goe din schiţa „D-l Goe" de I. L. Caragiale)
- *colectiv* (ex.: răzeşii din romanul „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu)

d) *după ceea ce reprezintă în raport cu realitatea*:
- *tipic* (pentru o anumită categorie socială şi morală) (ex.: Fefeleaga din nuvela lui Ion Agârbiceanu)
- *simbolic* (ex.: Romândor din opera literară „Ţiganiada" de Ion Budai-Deleanu)
- *alegoric* (ex.: câinele şi căţelul din fabula lui Grigore Alexandrescu)
- *miraculos* (ex.: Greuceanu)

Test nr. 6

● I. 1. *Termeni cu sufixele*:
- *andru* (copil*andru*)
- *oi* (cintez*oi*, vulp*oi*, greo*i*)
- *ar* (cireş*ar*, coş*ar*, fier*ar*, rot*ar*, tâmpl*ar*)
- *eanu* (Câmp*eanu*, Nego*eanu*, Petr*eanu*)

Termeni cu prefixele:
pre- (*pre*nume, *pre*zicere)
dez- (*dez*armare, *dez*rădăcina)
super- (*super*magazin, *super*fin)

▲ I. 4. Explicaţii pentru scrierea cuvintelor:
aceia – pronume/adjectiv pronominal demonstrativ, gen masculin, număr plural
aceea – pronume/adjectiv pronominal demonstrativ, gen feminin, număr singular
ia – verb
i-a – (*i* – pronume personal, forma neaccentuată; *a* – auxiliar al perfectului compus)

Scanned with OKEN Scanner

la – prepoziţie

l-a – (*l* – pronume personal, formă neaccentuată; *a* – auxiliar al perfectului compus)

◆ II. 3. *EPITETUL* (<fr. *épithète*, lat. lit., gr. *epitheton*, care e pus lângă) este figura de stil prin care se scot în evidenţă însuşirile deosebite ale unor lucruri sau fiinţe şi care se foloseşte într-o operă literară pentru a trezi în cititor anumite idei şi sentimente.

Ex.: „Iar la poala lui cea verde mii de capete *pletoase*
Mii de coifuri *lucitoare* ies din umbra-*ntunecoasă*."

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

„Dormeau *adânc* sicriele de plumb."

(G. Bacovia, *Plumb*)

COMPARAŢIA (<lat. *comparatio*, asemănare) este procedeul artistic prin care se alătură doi termeni (persoane, obiecte, acţiuni, idei etc.), pe baza unor însuşiri comune, cu scopul de a evidenţia anumite caracteristici ale primului termen.

Legătura dintre cei doi termeni se realizează folosind cuvintele sau îmbinările de cuvinte: *ca*, *astfel ca*, *întocmai ca*, *asemenea*, *cum*, *aidoma*, *asemănător cu*, *precum* etc.

Ex.: „Un *brâu de munţi* ocoleşte, *precum zidul* o cetate... şi dintr-însul, ici-colea, se desfac, întinzându-se până în centrul ei, *ca nişte valuri* proptitoare, mai multe *şiruri de dealuri* nalte şi frumoase..."

(N. Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

„Şi *ca nouri* de aramă şi *ca ropotul* de grindini,
Orizontu-ntunecându-l, vin *săgeţi* de pretutindeni,
Vâjâind *ca vijelia* şi *ca plesnetul* de ploaie..."

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

Locul termenilor care intră într-o comparaţie nu este fix. Uneori termenul al doilea este folosit înaintea celui dintâi.

Comparaţia este întâlnită frecvent în operele literare, în proză, în versuri, dar şi în vorbirea noastră obişnuită.

Test nr. 7

◆ II. 3. *VERS* (<fr. *vers* <lat. *versus*, şir al vorbirii, stih)

Un rând dintr-o poezie, în care sunt respectate anumite reguli (rimă, ritm, măsură) se numeşte *vers*.

În afara versului clasic, tradiţional, se cultivă azi pe scară largă *versul liber*, la care regulile de rimă, măsură şi ritm se aplică după voie.

Ex.: „De la arcul Carpaţilor
Am înţeles că putem visa

Până la luceafăr şi chiar mai sus,
Cu capul pe bogăţiile noastre
De uraniu şi aur."

(M. Sorescu, *Astfel*)

Versul lipsit de măsură, dar nu şi de rimă şi de ritm, se numeşte *vers alb*. Este folosit mai des în poezia modernă.

STROFA este „o unitate de versificaţie" compusă din unul sau mai multe versuri unite prin conţinut şi prin elemente prozodice* (măsură, ritm, rimă).

După gruparea versurilor într-o strofă, distingem:

– *monostih*, strofă alcătuită dintr-un vers:

„Poetul
Stă încărcat de versuri ca toamnele de rod."

(Ion Pillat, *Poetul*)

– *distih*, strofă alcătuită din două versuri:

„O luptă-i viaţa; deci te luptă
Cu dragoste de ea, cu dor."

(G. Coşbuc, *Gazel*)

– *terţet* sau *terţină*, strofă alcătuită din trei versuri:

„De o gânganie mică,
Păru-n cap i se ridică
Şi pielea i se furnică."

(Anton Pann, *Povestea vorbii*)

– *catren*, strofă alcătuită din patru versuri:

„Acolo este ţara mea
Şi neamul meu cel românesc,
Acolo eu să mor aş vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc."

(Ioan Neniţescu, *Ţara mea*)

– *cvinaria*, strofă alcătuită din cinci versuri:

„Străluce sus aşa tăcută
Şi parcă, izvorând scântei,
Vrea să pătrundă printre storuri...
Ah, câte visuri, câte doruri
Încred în taina ei!"

(Şt. O. Iosif, *Steaua*)

– *sextina*, strofă alcătuită din şase versuri:

„Un om fusese-o frunză şi numai om cu om
Au izbutit să crească şi să se facă pom.

---

* *prozodie* s.f. – Disciplină care se ocupă cu tehnica versificaţiei sub raportul structurii versurilor.

Că moare frunza-n ramuri, puiandră şi uşure,
Copacul vieţuieşte şi s-a-nmulţit pădure,
Tu-ţi răsplăteşte ursita de grabnica pieire,
Făcându-te, din omul prigoanei, omenire."

(Tudor Arghezi, *Om cu om)*

– *octava*,strofă alcătuită din opt versuri.

– *decima*, strofă alcătuită din zece versuri.

– *polimorfă*, strofă alcătuită dintr-un număr foarte mare de versuri.

MĂSURĂ (< fr. *mesure* < lat. *mensura*, măsură)

Numărul silabelor dintr-un vers.

Măsura versurilor poate varia de la 4 silabe până la 16 – 18 silabe.

Ex.: „La Făgădău
La Vadul Rău
Vin trei haiduci
Pe cai mărunţi..." (4 silabe)

(Şt. O. Iosif, *Doina*)

„Miresme dulci de flori mă-mbată şi mă alină gânduri blânde...
Ce iertător şi bun ţi-e gândul în preajma florilor plăpânde."
(18 silabe)

(D. Anghel, *În grădină*)

Măsura verbului combinată cu felul ritmului constituie caracteristicile de bază ale versificaţiei.

Versurile unei poezii au, de obicei, aceeaşi măsură. Uneori însă se folosesc şi măsuri diferite, ca în versificaţia fabulelor, unde se pare că se află obârşia versului liber.

Test nr. 8

● I. 1. *Sinonimele cuvintelor*:

creangă – ramură de copac, cracă

Ex.: „Iarna, de gerul cel amarnic, trăsnea grinda în odaie, crâşcau lemnele şi pietrele, vântul lătra prin gardurile şi *ramurile* ninse..."

(M. Eminescu)

direct – drept, de-a dreptul, neocolit, pieptiş, personal, făţiş, nemijlocit

Ex.: „Mircea temându-se a merge *de-a dreptul* la Râmnicu Vâlcea (...) se opri la mica mânăstire Cotmeana..."

(Al. Odobescu)

a fremăta – a tremura, a se înfiora, a palpita, a dârdâi, a vibra

Ex.: „Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt
Flori albastre *tremur* ude în văzduhul tămâiet."

(M. Eminescu)

supărat – necăjit, trist, mâhnit, mânios, înfuriat

Ex. : „Iarna ! ... Iarna *tristă*-mbracă
Streşinile somnoroase,
Pune val de promoroacă
Peste pomi şi peste case."

(G. Topârceanu)

▲ I. 2. *Gradele de comparaţie ale adjectivelor* sunt :

Pozitiv – bun

Ex. : „Părintele Tudor avea o trăsură cu patru cai foarte frumoşi ; drumul era *bun* şi călătoria foarte plăcută."

(Ioan Slavici)

Comparativ

a) *de superioritate* – mai bun

Ex. : „Nimic nu este *mai bun* pe lumea asta, milostive stăpâne, – răspunse el – ca judecata cea dreaptă a Măriei Tale."

(P. Ispirescu)

b) *de egalitate* – tot atât de bun, tot aşa de bun, deopotrivă de bun etc.

Ex. : „S-a întâmplat însă că vecinul căruţaş are şi copii şi câini *deopotrivă de buni* ; să deosebim : copiii sunt buni pentru că sunt într-adevăr buni, iar câinii sunt buni pentru că sunt răi..."

(M. Sadoveanu)

c) *de inferioritate* – mai puţin bun

Ex. : „La aceste fapte de arme s-a învrednicit şi el însuşi a lua parte, şi nu s-a putut spune nici o clipă că sabia lui a fost *mai puţin bună* decât a feciorului său."

(M. Sadoveanu)

Superlativ relativ

a) *de superioritate* – cel mai bun

Ex. : „Aici, la fântâna cea adâncă, la treisprezece stânjeni, şi-a trăit multă vreme viaţa *cel mai bun* prieten al copiilor."

(M. Sadoveanu)

b) *de inferioritate* – cel mai puţin bun

Ex. : „S-a apreciat de mulţi că a-l amesteca în afacerea asta şi pe el e lucrul *cel mai puţin bun*."

(Augustin Buzura)

Superlativ absolut – foarte bun, tare, prea, nespus (de), grozav (de), nemaipomenit (de) etc.

Ex. : „— Da. Asta-i *foarte bună*, zise el." (C. Noica)

▲ I. 3. Fraza poate fi :

E adevărat[1] (P.P.) / (că) *nu e uşor*[2] (SB.) / *(să)-ţi schimbi* scrisul[3] (SB.) / şi/ (că) nici *nu reuşim* în încercarea noastră dintr-o dată,[4] (SB.) / dar / *trebuie*[5] (P.P.) / *(să) ne străduim* îndelung, deprinzându-ne[6] (SB.) / *(să) fim mai atenţi, mai ordonaţi*[7] (C.I.) /, dar/ reuşind, *ne-am schimbat* şi scrisul şi sufletul[8] (P.P.)/.

Scanned with OKEN Scanner

▲ I. 4. Motivaţi semnele de punctuaţie şi de ortografie :

[, leliţă,] – virgule (pereche de virgule) obligatorii la nivelul propoziţiei ; marchează scurte pauze în vorbire ; substantivele în cazul vocativ se despart prin virgule de restul propoziţiei.

[te-am] – cratima : din punct de vedere morfologic marchează despărţirea a două părţi de vorbire diferite (*te* – pronume personal ; *am* – auxiliar al perfectului compus) ; din punct de vedere fonetic uneşte două silabe într-una singură (*te*, *am* > *te-am*).

[...] – punctele de suspensie marchează o întrerupere a şirului vorbirii.

[„ "] – ghilimelele marchează reproducerea întocmai a unui fragment dintr-un text scris (aici, din „Amintiri din copilărie" de Ion Creangă).

◆ II. 3. *RIMA* (< fr. *rime*) este procedeul poetic care constă în potrivirea versurilor în silabele lor finale, începând cu ultima vocală accentuată.

În clasificarea rimei au fost folosite criterii diferite : după succesiunea rimei într-o strofă, după căderea accentului, după gradul de armonie, semantic* etc.

După succesiunea (poziţia) rimei într-o strofă, ea poate fi :

– *împerecheată* sau *succesivă*, atunci când primul vers rimează cu al doilea, al treilea cu al patrulea (a-a, b-b) ;

Ex. : „Vezi, rândunele se *duc*,
Se scutur frunzele de *nuc*,
S-aşază bruma peste *vii* –
De ce nu vii, de ce nu *vii* ? "
(M. Eminescu)

– *încrucişată* sau *alternantă*, versul întâi rimează cu versul al treilea, iar versul al doilea cu al patrulea (a-b, a-b) ;

Ex. : „Somnoroase păsăr*ele*
Pe la cuiburi se adu*nă*,
Se ascund în rămur*ele*,
Noapte bu*nă* ! "
(M. Eminescu, *Somnoroase păsărele*)

– *îmbrăţişată*, versul întâi rimează cu versul al patrulea, iar al doilea cu cel de-al treilea (a-b-b-a) ;

Ex. : „Păşeşte-n ţarină semănăto*rul*
Şi-n brazda neagră, umedă de ro*uă*,
Aruncă-ntr-un noroc viaţa no*uă*,
Pe care va lega-o viito*rul*."
(Al. Vlahuţă, *Semănătorul*)

– *amestecată* sau *variată*, versurile nu sunt dispuse într-o ordine uniformă ; rimă folosită îndeosebi în fabulă.

---

* *semantic, -ă* (< fr., gr.) s.f., adj. – Ramură a lingvisticii care studiază sensul lexical al cuvintelor din punct de vedere descriptiv, comparativ şi, mai ales, istoric.

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: „Cât îmi sunt de urâte unele dobitoace,
Cum lupii, urşii, leii şi altele câteva,
Care cred despre sine că preţuiesc ceva!
De se trag din neam mare,
Asta e o întâmplare.
Şi eu poate sunt nobil, dar s-o arăt nu-mi place."

(Gr. Alexandrescu, *Câinele şi căţelul*)

– *monorima*, versurile au aceeaşi rimă (a-a-a-a-...)

Ex.: „Pân-o fost Horea-mpă*rat*,
Domnii nu s-au descul*ţat*,
Nici în pat nu s-au cul*cat*,
Nici la masă n-au mân*cat*."

(*Pân-o fost Horea-mpărat*)

Test nr. 9.

● I. 1. *Antonimele cuvintelor*:

clar ≠ confuz, nedesluşit, neprecis
(a) conecta ≠ (a) deconecta, (a) dezlega
izbândă ≠ eşec, insucces, înfrângere, nereuşită
uşor ≠ greu, copleşitor, apăsător, grav, periculos
vale ≠ deal, colină
viu ≠ mort, decedat, răposat

„Sunt oameni pe care *izbânzile* îi întristează sau îi pun pe gânduri mai repede decât un *eşec*."

(C. Ţoiu)

„Să vedem, din atâta sărăcie,
Să vedem, nu se ştie,
Ce ar veni mai bine,
Lucrurile goale, lucrurile pline,
Grele sau *uşoare*?"

(T. Arghezi)

(Se continuă după modelul dat.)

▲ I. 2. Fraza poate fi:

„Noi[1a] /, (cum) *a plecat* bunicul[2] (C.T.) /, a doua zi *ne-am dus* la şcoală[1b] (P.P.) /; şi/ văzând profesorul[3a] (P.P.) / (că) *purtăm* plete[4]/, *a poruncit* unuia dintre şcolari[3b] / (să) ne tundă[5] (C.D.)/.

(Ion Creangă)

▲ I. 3. Pentru a exprima *superlativul absolut* există o gamă variată de mijloace afective:

– folosirea pseudoprefixelor neologice: *arhi-*, *hiper-*, *super-*, *ultra-* (arhiplin, extrafin, hipersensibil, ultrarapid etc.);
– utilizarea sufixului *-isim* (rarisim);
– prefixul *-stră* (străveche);

– adverbe care conţin ideea de superlativ + prepoziţia *de* (*formidabil de*, *grozav de*, *nemaipomenit de*, *straşnic de* etc.) ;

– unele adjective, adverbe şi substantive devenite mijloace de exprimare a intensităţii : frumoasă *rău*, *putred de* bogat. *fript de* sărac, *foc de* scump, beat *criţă* etc. ;

– construcţii cu unele locuţiuni adverbiale ; blând *din cale-afară, cu totul şi cu totul de* aur etc. ;

– repetarea substantivului derivat de la un adjectiv, la genitiv plural ; *frumoasa frumoaselor* etc. ;

– repetarea adjectivului : cale *lungă, lungă ;* munte *mare, mare* etc. ;

– înlocuirea adjectivului cu un substantiv având acelaşi radical : *bunătate de* om etc. ;

– lungirea şi repetarea unei vocale sau a unei consoane : *maaare !*, *rrrău !* etc. ;

– utilizarea unor procedee populare, cu intenţii stilistice : *mult*, *prea* etc.

(„A fost odată ca-n poveşti/ A fost ca niciodată.../ O *prea* frumoasă fată...")

(M. Eminescu)

● I. 4. Substantive compuse formate prin *compunere :*

a) *prin alăturare* : floarea–soarelui, Sfarmă–Piatră, nu–mă–uita, Delta Dunării, frate de cruce etc. ;

b) *prin contopire* : bunăvoinţă, binecuvântare, contrabalansare, Câmpulung, cumsecădenie, pneumoterapie etc.

▲▼II. 2. a. Vezi Test 18. ▲▼II. 3 (pag. 121)

◆ II. 3. *RITM* (< fr. *rythme* < lat. lit. *rythmus* < gr. *rythmus*, mişcare regulată, cadenţă)

Armonia care rezultă din succesiunea regulată a silabelor accentuate şi neaccentuate dintr-un vers se numeşte *ritm* sau *cadenţă*.

Piciorul metric este unitatea ritmică formată dintr-un număr constant de silabe accentuate şi neaccentuate care se repetă într-un vers. Modalităţile de grupare a silabelor accentuate şi neaccentuate în picioare metrice sunt :

– câte două silabe (bisilabice), dintre care una este accentuată şi cealaltă neaccentuată : / ⏑

– câte trei (trisilabice), dintre care una este accentuată şi celelalte două sunt neaccentuate : / ⏑ ⏑

– câte patru (tetrasilabice), dintre care două accentuate şi două neaccentuate ; / ⏑ ⏑ /

a) Picioarele bisilabice, formate dintr-o silabă accentuată şi una neaccentuată, sunt *troheul* şi *iambul*.

Troheul = piciorul bisilabic în care prima silabă este accentuată, iar a doua neaccentuată (/ ⏑).

Ritmul rezultat din succesiunea lor se numeşte *ritm trohaic* sau *descrescător*.

Ex.: „Doi - nă /, doi - nă /, cân - tec / dul - ce..."/
⏑ ⏓ / ⏑ ⏓ / ⏑ ⏓ / ⏑ ⏓

(Doine populare)

Iambul = piciorul bisilabic în care prima silabă este neaccentuată, iar a doua accentuată (⏑ ⏓).

Ritmul rezultat din succesiunea iambilor se numeşte *ritm iambic* sau *crescător*.

Ex.: „A fost / o da -/ tă ca - n / po - veşti..." /
⏑ ⏓ / ⏑ ⏓ / ⏑ ⏓ / ⏑ ⏓

(M. Eminescu, *Luceafărul*)

b) Picioarele trisilabice alcătuite dintr-o silabă accentuată şi două silabe neaccentuate sunt: *dactilul*, *amfibrahul* şi *anapestul*.

Amfibrahul este piciorul metric în care accentul cade pe a doua silabă, iar prima şi a treia rămân neaccentuate: (⏑ ⏓ ⏑).

Ritmul versurilor formate din amfibrahi se numeşte *ritm amfibrahic*.

Ex.: „Cu a - pă / să - ra - tă..."/
⏑ ⏓ ⏑ / ⏑ ⏓ ⏑

(Mânăstirea Argeşului)

Ritmul trohaic, un ritm vioi, este potrivit pentru poeziile cu desfăşurare grăbită a emoţiilor (cântecele, doinele, odele, satirele etc.), cel iambic, prin nota lui gravă, cu sentimentele adânci, tulburătoare din elegii şi meditaţii, iar cel amfibrahic este adecvat poeziilor şi poemelor cu conţinut narativ, de legendă, evocare sau visare.

Test nr. 10

- I. 1. *Structura cuvintelor*:

- *iepuroi* < *iepur-* (radical sau rădăcină) + *-oi* (sufix augmentativ)
- *nevăzut* este format din:

a) verbul *a vedea* la participiu devine, prin schimbarea valorii lexico-gramaticale, adjectiv;

b) *văzut* (cuvânt de bază; adjectiv) + *ne-* (prefix adjectival negativ).

Deci cuvântul s-a format în două etape: schimbarea categoriei lexicale şi derivare.

- *trecătoare* < *a trece* < *trec* - cuvânt de bază care are aceeaşi formă cu radicalul; verb + *-ătoare* (sufix substantival);
- *vântuleţ* < *vânt* (cuvânt de bază sau radical; substantiv) + *-uleţ* (sufix diminutival).

▲ I. 2. d) Substantivul *scriitor* poate îndeplini funcţiile sintactice de:
– *nume predicativ*

Ex.: Ion Creangă este un *scriitor* al neamului nostru. (caz N.)
Volumul „Amintiri din copilărie" este *al scriitorului* humuleştean. (caz G.)
– *atribut*

Ex.: Talentul *de scriitor* trebuie dublat de o muncă tenace. (caz Ac.)
Cărţile *scriitorului* ne-au impresionat profund. (caz G.)

▲ I. 2. e) [, zice Goga,] – construcţia este o propoziţie incidentă; virgulele sunt obligatorii, izolează construcţia incidentă de restul frazei.

◆ II. 3. *PERSONIFICAREA* (< fr. *personification*) este figura poetică prin care se atribuie fiinţelor necuvântătoare, lucrurilor, elementelor naturii şi chiar unor idei abstracte însuşiri şi manifestări ale omului.

Ex.: „Soarele şi luna
Mi-au ţinut cununa;
Brazi şi păltinaşi
I-am avut nuntaşi;
Preoţi, munţii mari,
Paseri lăutari,
Păsărele mii
Şi stele făclii!"

(*Mioriţa*)

„Luceferi, ce răsar
Din umbră de cetini,
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zâmbească iar."

(M. Eminescu, *Mai am un singur dor*)

„Soarele îşi acoperise faţa cu un zăbranic de aburi roşiatici şi stihiile păreau că plănuiesc ceva în încremenirea lor."

(C. Hogaş, *În munţii Neamţului*)

Personificarea se bazează pe un transfer de însuşiri de la om la obiecte; proiectăm în obiecte propriile noastre atitudini şi stări sufleteşti, le atribuim comportări, gânduri şi sentimente identice cu cele ale noastre şi le însufleţim prin propria noastră viaţă interioară. Astfel, obiectele prind viaţă, se mişcă, vorbesc şi acţionează la fel ca oamenii, iar prin aceasta dobândesc relief şi se impun atenţiei noastre.

Speciile literare care întrebuinţează pe scară largă personificarea sunt: basmele, baladele populare, fabulele etc.

REPETIŢIA (< fr. *répétition* < lat. *repetitio*, repetare) este figura de stil care constă în folosirea de mai multe ori a aceluiaşi cuvânt sau a mai multor cuvinte, spre a întări o idee sau o impresie.

Se întâlneşte mai des în poezie, unde menţine ritmul sau cadenţa versurilor, dar şi în proză, pentru revenirea şi întărirea unei imagini.

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: „Mircea însuşi mână-n luptă vijelia-ngrozitoare,
Care *vine*, *vine*, *vine*, calcă totul în picioare..."

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

„Ziua *ninge*, noaptea *ninge*, dimineaţa *ninge* iară..."

(V. Alecsandri, *Iarna*)

„*Dragu*-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare şi limpede ca cristalul... *Dragi*-mi erau tata şi mama, fraţii şi surorile, şi băieţii satului..."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

Test nr. 11

▲ I. 2. *Apoziţie simplă*

Ex.: „Coana *Luţa* (...) ieşi de două ori să scuture lăvicerele."

(M. Sadoveanu)

Apoziţie dezvoltată

Ex.: „Frigul, *scriitor pe geamuri*,
Cu zăpezile se joacă."

(D. Zamfirescu)

▲ I. 3. *Cazul dativ, singular, articol hotărât*

Ex.: Omul aplică lovituri *pietrei* dure.
El pune *uşii* un lacăt.
Colegii de clasă dăruiesc M*ariei* flori.

Cazul genitiv, singular, articol hotărât

Ex.: Lespezile *pietrei* se desprind una câte una.
Zgomotul *uşii* deschise se aude încet.
În camera *Mariei* se află o bibliotecă bogată.

▲ I. 4. a. Şi /*s-aşază* toţi la masă[1] /(*cum*) li-*s* anii[2] /, (*cum*) li-*i* rangul ;[3] /
Lin viorile *răsună*[4] /, iară / cobza *ţine hangul*[5] /.

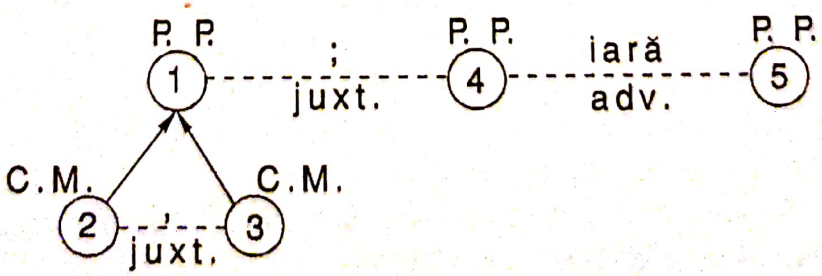

▲ I. 4. b. *Predicatele* sunt:

s-aşază – predicat verbal
cum(...)-*s* – predicat nominal
cum(...)-*i* – predicat nominal

Scanned with OKEN Scanner

răsună – predicat verbal
ţine hangul – predicat verbal (locuţiune verbală = *acompaniază*)

▲ I. 4. c. *Alte valori morfologice* ale cuvintelor:
– *iar*: Îi place să cânte *iar* la vioară. (adverb)
„*Iar*" este un cuvânt românesc. (substantiv)
– *lin*: Sunetul *lin* pătrunde până la noi. (adjectiv)

▲ I. 4. d. *Contragerea propoziţiilor* în părţi de propoziţie:
Şi s-aşază toţi la masă, *după vârstă* (c.c.m), *după rang* (c.c.m.);
Lin viorile răsună, iară cobza ţine hangul.

● I. 5. Alte sensuri ale verbului *a râde*:
– *a râde şi câinii*, expresie = a ajunge de râsul tuturor
Ex.: „Am să vă muştruluiesc de *au să râdă şi câinii* de voi."
(I. Creangă)
– *a râde mânzeşte*, expresie = a râde forţat, nenatural, fără veselie
Ex.: „Inginerul trecu printr-o perioadă de furie, apoi începu *a râde mânzeşte*."
(M. Sadoveanu)
– *a râde în nas* = a-şi bate joc de cineva, a sfida
Ex.: „Cum i-*ar mai râde în nas* Dalia după toate astea."
(Ion Vinea)
– *a râde pe sub mustaţă*, expresie = a râde în sine, pe ascuns
Ex.: „Cum văzu pe Ercule, râse *pe sub mustaţă*."
(P. Ispirescu)

◆ II. 3. *METAFORA* (<fr. *métaphore* <gr. *metaphora*, deplasare) este procedeul prin care se înlocuieşte un termen obişnuit (propriu), prin altul neobişnuit, figurat (impropriu), pe baza unor asemănări (între cei doi termeni).

Metafora presupune un transfer de sens de la un cuvânt la altul pe baza unei asemănări ascunse, deci implică o comparaţie nedezvoltată, numai sugerată, din care termenul comparat lipseşte. Ea este un procedeu artistic, ce imprimă stilului culoare, vioiciune, forţă evocatoare şi dă strălucire expresiei.

Ex.: „Ele sar în *bulgări fluizi* peste prundul din răstoace,
În *cuibar rotind de ape*, peste care luna zace."
(M. Eminescu, *Călin (file din poveste)*)

„Mai presus de acel brâu muntos, se înalţă două piramide de munţi, cu crestele încununate de o vecinică *diademă de ninsoare*, care, ca doi uriaşi, stau la ambele capete ale ţării..."
(N. Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

Scanned with OKEN Scanner

ALEGORIA (<fr. *allégorie* < *lat.gr. allegoria,* a vorbi altfel) este procedeul artistic de folosire a unei suite de comparaţii, metafore şi personificări prin intermediul cărora se sugerează o anumită idee (noţiune).

Ex.: „Iar la cea măicuţă
Să nu-i spui, drăguţă,
Că la nunta mea
A căzut o stea,
C-am avut nuntaşi
Brazi şi păltinaşi,
Preoţi, munţii mari ,
Paseri, lăutari,
Păsărele mii
Şi stele făclii! ... "

(*Mioriţa*)

În acest fragment, poetul popular anonim ilustrează moartea ciobanului personificând-o printr-o mireasă şi comparând ceremonia înmormântării cu o nuntă. În poezie, alegoria apare ca o *metaforă continuă* sau *prelungită*.

Alegoria este des întâlnită în fabule, dar şi în alte opere literare versificate (poeme, balade, epopei, ghicitori etc.). În fabule se critică anumite trăsături morale sau comportarea unor oameni, cu ajutorul animalelor, al plantelor sau al obiectelor, având valoare educativă (*Câinele şi căţelul* de Grigore Alexandrescu; *Cuiul* de Tudor Arghezi etc.).

Test nr. 12

● I. 1. *Familia de cuvinte şi structura lor:*

(a) învăţa

învăţat < *învăţ* (radical) + *-at* (sufix)
învăţăcel < *învăţ* (radical) + *-ăcel* (sufix)
învăţător < *învăţ* (radical) + *-ător* (sufix)
învăţământ < *învăţ* (radical) + *-ământ* (sufix)
neînvăţat < *ne-* (prefix) + *învăţ* (radical) + *-at* (sufix)

bătrân

bătrâneţe < *bătrân* (radical) + *-eţe* (sufix substantival)
bătrânesc < *bătrân* (radical) + *-esc* (sufix adjectival)
bătrâneşte < *bătrân* (radical) + *-eşte* (sufix adverbial)
bătrânel < *bătrân* (radical) + *-el* (sufix diminutival)
îmbătrâni < *îm-* (prefix) + *bătrân* (radical) +*-i* (sufix verbal)

▲ I. 2. b. *Analiza sintactică şi morfologică* a predicatelor:

se gândea – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a IV-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular;

s-ar bucura – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza reflexivă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

ar afla – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea I, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular ;

are să fie dascăl – predicat nominal, format din verbul *are să fie* (copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul indicativ, timpul viitor popular, persoana a III-a, numărul singular) şi numele predicativ – *dascăl* –, exprimat prin substantiv comun, simplu, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, nearticulat ;

se umpleau – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza reflexivă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul plural ;

credea – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, modul indicativ, timpul imperfect, persoana a III-a, numărul singular ;

moartă să fie – predicat nominal format din verbul *să fie* (copulativ, conjugarea a IV-a, diateza activă, modul conjunctiv, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular) şi numele predicativ – *moartă* –, exprimat prin adjectiv, variabil, cu două terminaţii la nominativ singular, se acordă în gen, număr şi caz cu substantivul *Safta* prin intermediul verbului copulativ – genul feminin, numărul singular, cazul nominativ ;

ar scoate – predicat verbal, exprimat prin verb predicativ, conjugarea a III-a, diateza activă, modul condiţional-optativ, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular.

▲ I. 2. c) *Valorile morfologice* ale verbului *a fi* sunt :
- *verb predicativ* : Ei sunt în clasă.
- *verb copulativ* : Ei sunt harnici.
- *verb auxiliar* : Ei sunt lăudaţi de profesori.

▲ I. 2. d) [*s-ar*] – *cratima* ; din punct de vedere morfologic marchează despărţirea a două părţi de vorbire diferite (*s* – pronume reflexiv ; *ar* – verb auxiliar) ; din punct de vedere fonetic marchează unirea a două silabe într-una singură, în rostire rapidă (*se* ; *ar* > *s-ar*), cât şi absenţa unei vocale (*e*).

[,moartă să fie,] – *virgule* (pereche de virgule) obligatorii la nivelul frazei ; marchează scurte pauze în vorbire ; propoziţiile secundare intercalate în regentă (aici, între elementul introductiv – conjuncţia subordonatoare *că* – şi predicat) se izolează prin virgule.

◆ II. 3. *GEN LITERAR* (< fr. *genre littéraire*, < lat. *genus*, neam, rasă, fel, mod) – o grupare de opere literare asemănătoare prin structură şi trăsăturile lor, prin scopul urmărit şi prin cititorul căruia i se adresează.

Scanned with OKEN Scanner

Având în vedere posibilităţile specifice de realizare artistică a prezenţei umane în opera literară, teoria literaturii defineşte trei genuri literare fundamentale – *liric*, *epic* şi *dramatic*.

a) *Genul liric* (< gr. *lirikos*, liric) – la greci poezia era rostită în acompaniament de liră – se caracterizează prin modalitatea directă a exprimării sentimentelor, emoţiilor şi gândurilor poetului.

b) *Genul epic* (< fr. *épique* < lat. *epicus* < gr. *epikos*, derivat din *epos*, „cuvânt", „zicere") cuprinde creaţii în proză sau în versuri, în care modalitatea literară o constituie naraţiunea unor întâmplări. Se deosebeşte de cel liric prin obiectivare.

c) *Genul dramatic* (< fr. *dramatique*) cuprinde operele literare menite a fi reprezentate pe scenă, modul de expunere caracteristic în creaţia dramatică fiind dialogul, deşi el nu este definitoriu acestuia.

Test nr. 13

▲ I. 2. Conjuncţia *să* poate introduce următoarele propoziţii subordonate :

a) – *subiectivă*

Ex. : „Spre a ajunge însă acolo *trebuie*[1] (P.P.) / *(să) ne prefacem* în acăţătoare[2] (SB.) / *(să) ne vârâm* pe dedesupt[3] (SB.) / sau/ *(să) sărim*...[4] (SB.)"/

(C. Hogaş)

b) – *predicativă*

Ex. : „...obiceiul lui
Era[1] (P.P.) / *(să) nu şadă* ziua niciodată...[2] (PR.)"/

(Gr. Alexandrescu)

c) – *atributivă*

Ex. : „Oricine *are* dreptul[1] (P.P.) / *(să) fie mândru* de strămoşii săi...[2] (AT.)"/

(N. Iorga)

d) – *completiva directă*

Ex. : „Şi (...) *a zis* fetei[1] P.P. /*(să) se suie* în pod[2] C.D./şi/ *(să)-şi aleagă* de acolo o ladă... C.D."/

(Ion Creangă)

e) – *completivă indirectă*

Ex. : Elevii din clasa noastră *s-au gândit*[1] P.P./ *(să) organizeze* o excursie[2]. C.I./

f) – *circumstanţială de scop (finală)*

Ex. : „*Vin'* la Milcov cu grăbire[1] P.P/
(Să)-l *secăm* dintr-o sorbire...[2] F./ "

(V. Alecsandri)

▲ I. 3. Ex.: *Cel sărac* va fi mulţumit de acest lucru.

cel sărac – subiect, exprimat prin adjectiv substantivizat, genul masculin, numărul singular, cazul nominativ, însoţit de articolul demonstrativ (adjectival) *-cel*.

Ex.: *Amândoi* priveau în zarea depărtată.

amândoi – subiect, exprimat prin numeral colectiv, cazul nominativ.

Ex.: Nu e greu *de înţeles* acest lucru.

de înţeles – subiect, exprimat prin verb, modul supin.

◆ II. 2. Vezi volumul Garabet Ibrăileanu, *Scriitori români şi străini*, I, Editura pentru Literatură, „Biblioteca pentru toţi", nr. 431, Bucureşti, 1968, pag. 348-355 sau *Modele de analize literare şi stilistice*, Garabet Ibrăileanu, *George Coşbuc: „Vara"*, Editura Albatros, 1971, pag. 182-188

◆ II. 3. *NARAŢIUNEA* (< fr. *narration* < lat. *naratio*, povestire) este „modul de expunere prin care autorul povesteşte o întâmplare sau un şir de întâmplări în desfăşurarea lor treptată."*

Această modalitate literară *aparţine genului epic*.

Naraţiunea poate fi *în proză* (schiţa, nuvela, romanul, basmul etc.) şi *în versuri* (balada, fabula, epopeea etc.).

Între naraţiune şi aspectele de viaţă prezentate, trebuie să existe o anumită corespondenţă, dar aceasta apare nu ca o copie fidelă a realităţii, ci ca o plăsmuire verosimilă, veridică, posibilă.

Pe baza unor criterii felurite s-au încercat diferite clasificări:

a) după *formă*

– *naraţiune în versuri* (Gr. Alexandrescu, *Câinele şi căţelul*; *Mioriţa*; *Mânăstirea Argeşului* etc.)

– *naraţiune în proză* (Ioan Al. Brătescu-Voineşti, *Puiul*; M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor* etc.)

b) după *conţinut*

– istorică (M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*; Ion Agârbiceanu, *Darul lui moş Miron* etc.)

– *umoristică* (Ion Creangă, *Amintiri din copilărie* etc.)

– *realistă* (Ion Agârbiceanu, *Fefeleaga* etc.)

– *descriptivă* (Al. Vlahuţă, *Ţara. Poporul* etc.)

– *ştiinţifică* (Manual de *Istorie*, clasa a VIII-a, *Moldova în timpul lui Ştefan cel Mare* etc.)

c) după *raportul narator-operă*

– *obiectivă* (Ion Agârbiceanu, *Fefeleaga* etc.)

– *subiectivă* (Camil Petrescu, *Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război* etc.)

* Apud Ioan Andrei, *Elemente de teorie literară pentru elevi*, Editura Dacia Cluj-Napoca, 1986, pag. 82.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 14

◆ I. 1. b) *Epitet*: „Mâini colosale şi nevăzute cerneau o ploaie *de foc* mistuitor."

(C. Hogaş)

Personificare: *Focul* somnoros *ascunde*, fumegând, cel din urmă tăciune.
Comparaţie: Văpaia cerului dogorea *ca un foc* înăbuşitor.
Metaforă: Ea simţi *focul* din privirea lui şi se îndepărtă zâmbind.

▲ I. 2. *Verbe copulative* sunt:

– *a fi*: „El *e* poet. *E* cel dintâi care se minunează de frumuseţile firii."

(Emil Gârleanu)

– *a ieşi*: „Dacă ar fi *să iasă* toţi învăţaţi..."

(Ion Creangă)

– *a ajunge*, *a deveni*: „Turcul (...) *ajunsese* tare şi mare, *devenise* acel fioros vizir Mustafa Bairactam, spaima enicerilor.

(Ion Ghica)

– *a însemna*: „Aici, el *nu însemnă* nimic pentru nimeni."

(Cezar Petrescu)

– *a se face*: „Când vei vedea că duşmanii tăi, lovindu-te, pierd însuşirile lor şi *se fac* ticăloşi sau proşti, să iei aceasta drept cea mai înaltă dovadă că eşti virtuos şi tare."

(N. Iorga)

– *a rămâne*: „Preoteasa *a rămas* ca de var, răzimată de stâlpul porţii."

(Ion Agârbiceanu)

(Se continuă după modelul dat.)

▲ I. 4. b) *Alte valori morfologice* ale cuvintelor:

alţi – adjectiv pronominal nehotărât

Ex.: „— Lasă, mamă, că facem noi rost de *alţi* bani, nu te las pe tine aşa!"

(M. Preda)

care – adjectiv pronominal relativ/interogativ

Ex.: „— Ce eram noi românii pe atunci? Cine ne băga în seamă? *care* ziar, *care* revistă sau *care* scriitor se ocupa de noi?"

(Ion Ghica)

◆ II. 3. *DESCRIERE* (< fr. *décrire* < lat. *describere*, a descrie)

1. Mod de expunere folosit în literatură, care constă în zugrăvirea particulară a unui lucru, fenomen, aspect din natură. Obiectul ei poate fi real sau imaginar.

Scanned with OKEN Scanner

2. Operă literară sau fragment dintr-o asemenea operă, în proză sau în versuri, având la bază acest procedeu.

Descrierea poate fi de mai multe feluri : *ştiinţifică, artistică, fantastică, umoristică, satirică, realistă, naturalistă, retorică.*

A) *Descrierea ştiinţifică*, folosită în proză, prezintă, pe baza observaţiei directe a realităţii obiective, într-o anumită ordine şi într-un limbaj propriu, de specialitate, trăsăturile caracteristice ale unui obiect, aspect sau fenomen al naturii, ale unei activităţi umane etc.

B) *Descrierea artistică (poetică)*, pornind de la anumite trăsături ale realităţii (obiect, fiinţă, aspect sau fenomen al naturii etc.), comunică, transfigurat, ecoul liric al acestora, într-un limbaj figurat, sensibilizator.

Opere literare în versuri, integral descriptive, sunt *pastelurile*, în care a excelat V. Alecsandri. (Vezi Test nr. 16. ◆ II. 3. pag. 119) Descrierile poetice, în proză pot apărea şi fragmentar în operele epice (schiţe, nuvele, romane).

Caracteristicile descrierii poetice :

– poate fi *reală*, *imaginară* sau *combinată* (prin împletirea realului cu imaginarul), în funcţie de coeficientul imaginativ ;

– scriitorul *transfigurează atributele realităţii*, exprimându-le într-un limbaj figurat (epitete, comparaţii sugestive, personificări etc.) ;

– limbajul folosit exprimă *o anumită stare lirică* (atitudinea contemplativ-admirativă în faţa tainelor naturii etc.) menite *să impresioneze cititorul* ;

– accentul este pus pe *gândurile şi sentimentele omului*, pe impresiile şi reacţiile sale personale.

Aspectele cuprinse de *descrierea artistică* sunt :

1) *tabloul de natură (peisajul) ;*
2) *tabloul de interior* ;
3) *portretul fizic* ;
4) *portretul moral* ;
5) *portretul mixt* ;
6) *autoportretul* ;
7) *caracterizarea.*

Tabloul (< fr. *tableau*) este o formă a descrierii, înfăţişînd, în versuri sau proză, un aspect din natură, în linii mari şi sugestive, scene din viaţa socială etc.

Ex. : „Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o sălbatică splendoare
Vedeam Cehlăul la apus,
Departe-n zări albastre dus,
Un uriaş cu fruntea-n soare,
De pază ţării noastre pus.
Şi ca o tăină călătoare,

Un nor cu muntele vecin
Plutea-ntr-acest imens senin
Şi n-avea aripi să mai zboare!
Şi tot văzduhul era plin
De cântece ciripitoare."

(G. Coşbuc, *Vara*)

„Culmile Scripetelui se desluşeau în această zi cu soare, după multele ploi de până aci, colţuroase şi limpezi ca o cunună de securi. Scripetele se aduna de jur împrejur şi clădea la mijloc fundul Iablanicioara, fund adăpostit şi locuit de un pumn de oameni. Într-o parte, zidul îmbrăcat în codri se ştirbea, ca să lase, printre lespezi zdrobite şi printre fagii mereu cosiţi la rădăcină, undele oţelite ale Iablanicioarei. Izvorul ei era în munte, sub o stâncă (...) Alte câteva pâraie ţîşneau mai jos de printre pietre, şi întreiau puterile pârâului."

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

Portretul (< fr. *portrait*) este o descriere, în proză sau versuri, în care sunt înfăţişate trăsăturile fizice sau morale ale unei persoane.

Portretul poate fi: *fizic*, *psihic* sau *moral*.

În *portretul fizic* predomină îndeosebi trăsăturile fizice (înfăţişare, port, gesturi etc.).

Ex.: „Era un om bine făcut, puţin chel în vârful capului, cu ochii foarte blajini. Când zâmbea, se arătau sub mustaţa tunsă scurt nişte dinţi lungi, cu strungă mare la mijloc."

(M. Sadoveanu)

„Îi foşnea uscat pe frunze poala lung-a albei rochii,
Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii;
La pământ mai că ajunge al ei păr de aur moale,
Care-i cade peste braţe, peste umerele goale."

(M. Eminescu, *Călin (file din poveste)*)

În portretul psihic sau moral sunt înfăţişate mai ales trăsăturile sufleteşti (calităţi, defecte, obiceiuri etc.).

Ex.: „Bătrânul Dan ferice se duce, Nistru trece,
Şi-n aerul Moldovei se umflă pieptu-i rece,
Şi inima lui creşte, şi ochii-i plini de jale
Cu drag privesc prin lacrimi podoaba ţării sale.
Sărmanu-ngenunchează pe iarba ce străluce,
Îşi pleacă fruntea albă, smerit îşi face cruce
Şi pentru totdeauna sărută ca pe-o moaşte
Pământul ce tresare şi care-l recunoaşte..."

(V. Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

Adeseori, într-un portret sunt îmbinate trăsături fizice şi morale, rezultând un portret *mixt*.

Uneori, obiectul portretului îl pot constitui şi animalele (*portret animalier*).

Scanned with OKEN Scanner

Ex.: „Mic, cu solzi ca de balaur,
Trupu-i fin se clatină,
Juvaer de smalţ şi aur
Cu sclipiri de platină.

(G. Topârceanu, *Rapsodii de toamnă*)

Portretul colectiv presupune zugrăvirea unui grup, a unei colectivităţi, cu caractere comune. Acesta se poate realiza fie prin zugrăvirea unei întregi categorii de fiinţe, cuprinzând trăsăturile comune caracteristice, fie a unui singur individ ca tip reprezentativ al colectivităţii.

Ex.: C. Negruzzi, *Fiziologia provinţialului*; V. Alecsandri, *Românul*; N. Iorga, *Negustorii de altădată* etc.

În *autoportret*, autorul ne înfăţişează propriile trăsături fizice şi morale, uneori cu o undă de umor.

Ex.: „... Ştiu că eram un băiet sfrijit, prizărit şi fricos şi de ur.ora mea..."

(Ion Creangă)

C. În *descrierea fantastică*, puterea de plăsmuire a imaginaţiei autorului depăşeşte hotarele realităţii.

Ex.: M. Eminescu, *Făt-Frumos-din-Lacrimă*

Test nr. 15

▲ I. 1. Ea *se teme*[1] (P.P.) / *(să) cânte* în prezenţa altora.[2] (C.I.) /
Lui Radu *îi place*[1] (P.P.) / *(să) citească* mult.[2] (SB.) /
Propunerea[1] (P.P.) / *(să învăţăm* un cântec[2] (AT.) / *este bună.*[1] /
El *ştie* [1] *(P.P.)* / *(că)* mâine *va pleca* acasă.[2] (C.D.) /
Aceasta *înseamnă*[1] (P.P.) / (că) el *a devenit*[2] (PR.) / (ce) *şi-a dorit.*[3] (PR.)/

▲ I. 2. *Numele predicativ* poate fi exprimat prin:
– *substantiv*: Dumneata eşti *om* cu o îndelungată experienţă.
– *adjectiv*: Această problemă este *corectă*.
– *pronume*: Izbânda va fi *a noastră*.
– *numeral*: Colegul meu a fost *cel dintâi*.
– *verb*: Vremea a fost *de jucat*.
– *adverb*: Ar fi *bine*.

◆ II. 2. a. Procedeele artistice folosite de George Coşbuc în strofa din poezia „Paşa Hassan" sunt:

a) *„sălbaticul* vodă" – *epitet;* evocă însuşiri ale voievodului Mihai Viteazul – temperament vulcanic, curaj şi vitejie, individualizându-l. (Vezi Test nr.6. ◆ II. 3. pag. 99)

b) *„sălbaticul vodă"* – *inversiune*; presupune schimbarea topicii normale a cuvintelor în propoziţie sau frază (aici, *vodă sălbaticul*), cu scopul de a scoate în evidenţă însuşirea personajului (Vezi Test nr. 27. ◆ II. 3. pag.133)

Scanned with OKEN Scanner

c) „... *e-n zale şi fier, / Şi zalele-i zuruie...*" – *aliteraţie*; constă în repetarea unui sunet din rădăcina cuvântului (aici, consoana *z*), cu efect imitativ şi expresiv.

Prin repetarea sunetului *z*, în trei cuvinte apropiate, se evidenţiază, onomatopeic, zgomotul armurii de metal.

Datorită efectului său muzical, aliteraţia e numită şi *armonie imitativă*.

d) „Şi *vorba e tunet, răsufletul ger.../ Şi vodă-i un munte.*" – *comparaţii*. Fiecare comparaţie constă în alăturarea a doi termeni (aici, *vorba – tunet*; *răsuflarea – ger*; *vodă – munte*) cu scopul de a li se releva* trăsăturile asemănătoare. Ele trebuie să fie noi şi surprinzătoare pentru a asigura originalitatea şi puterea sugestivă. Prin aceste comparaţii se accentuează profilul moral al marelui domn, ce a fost un conducător şi un strateg desăvârşit, vijelios în lupte, impunător în faţa oştirii sale, dar şi în faţa duşmanului, plin de elan, de curaj, de putere de sacrificiu („vorba e tunet", „răsufletul ger"), hotărât de a-şi apăra glia şi neamul („vodă-i un munte") (Vezi Test nr. 6. ◆ II. 3. pag. 99)

Comparaţiile din această strofă au *valoare stilistică hiperbolică* (exagerare intenţionată a faptelor domnitorului).

e) *Întreaga strofă* este o admirabilă *hiperbolă*. Aceasta este o figură de stil care exagerează, mărind sau micşorând, trăsăturile unei fiinţe, ale unui lucru, fenomen sau eveniment, pentru a-i impresiona pe cititori. (Vezi Test nr. 31. ◆ II. 3. pag.139)

Aici, înfăţişarea marelui domn capătă, în ochii îngroziţi ai paşei, proporţii fantastice: căciula pare o uriaşă cupolă, vorba e asemenea tunetului, răsufletul e aspru, barda din mână ajunge la cer, el însuşi pare un munte.

În general, „hiperbola nu se constituie ca o figură de stil în stare pură. Ea apare ca un procedeu corelat cu alte figuri de stil, cum ar fi epitetul, comparaţia sau metafora ori se realizează prin intermediul unor procedee ca repetiţia sau enumeraţia." (Ioan Andrău)

(Se continuă după modelul dat.)

Test nr. 16

▲ I. 2. Înţelegând[1] / (că) *n-a priceput* bine[2] / *m-am străduit*[1] / (să-i) *explic* exerciţiul[3] / (pe care) i l-*am dat* azi[4] /, dar / ea *nu era atentă*[5] / (când) *vorbeam*[6] /, (cu toate că) *se uita* la mine[7] /, deci / *trebuie*[8] / (să) *găsesc* altă modalitate în învăţare[9] /.

---

* *releva* (< fr. vb.) – A pune în lumină, a scoate în relief; a evidenţia, a remarca, a sublinia.

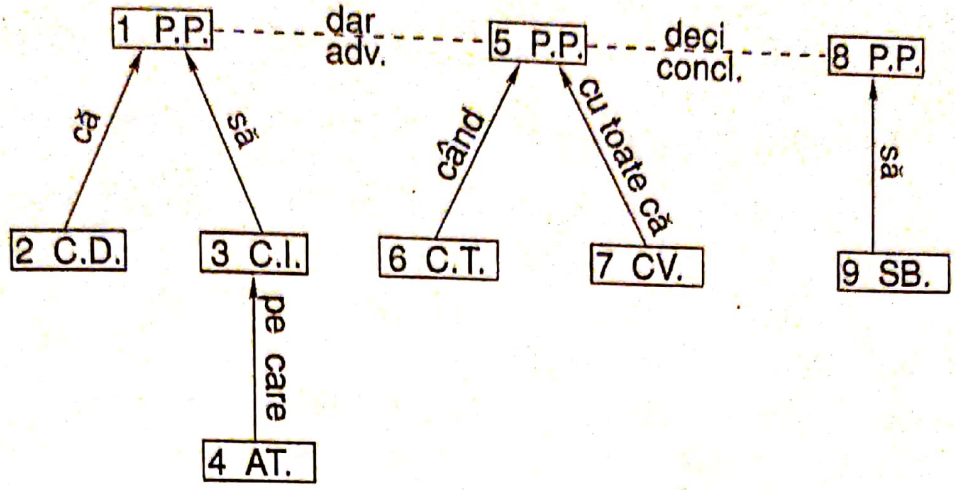

● I. 3. Verbul *a prinde* poate avea următoarele sensuri:

– *a ajunge*: A alergat după el, dar nu l-*a prins*.

– *a garanta*: *Mă prind chezaş* că e om cinstit.

– *a-şi da seama*: „Unii (...) însă *prinseră de veste* şi fugiră în Ardeal."

(Al. Odobescu)

– *a se îmbărbăta*: „Auzind de asalt, soldaţii au început a chiui şi-a bea dintr-o ploscă, ca *să prindă la inimă*."

(V. Alecsandri)

– *a câştiga experienţă, a deveni mai înţelept*: „Frunză verde foi de linte,/ Măi bărbate-*am prins la minte*."

(Folclor)

– *a-şi satisface pofta*; „Ia dă-mi şi mie nişte ouă ca *să-mi prind pofta* măcar."

(I. Creangă)

– *a se întrema*: „Curţile interioare s-au umplut de larma slugilor cărora li se dădea mâncare şi băutură (...), ca *să mai prindă puteri*..."

(Al. Ivasiuc)

Obs. În primul exemplu, cuvântul are sens propriu, iar în celelalte sens figurat.

◆ II. 3. *PASTEL* (< fr. *pastel*; it. *pastello*, procedeu pictural pe bază de creioane colorate) – specie a genului liric în care este zugrăvit un colţ de natură, un peisaj.

Elementul predominant în pastel este descrierea naturii; sentimentul poetului desprinzându-se prin mijlocirea acesteia.

Adevăratul creator al pastelului în poezia română este V. Alecsandri (*Pasteluri*).

Pastelul se întâlneşte în opera multor poeţi: G. Coşbuc (*Noapte de vară, Vara, Toamna* etc.), Şt. O. Iosif (*În toamnă, Vară, April, Cucoarele* etc.), Ion Pillat (*În luncă, Lumina, Iarna, Toamna* etc.) ş.a.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 17

▲ I. 3. Fratele meu *se văita*[1] (P.P.) / (pentru că)-*i era frig*[2] (CZ.) / şi/ *era obosit*[3] (CZ.) /.
(Din cauză că) *este* zăpadă multă[1] (CZ.) /, *rătăcesc* uneori drumul[2] (P.P.)/.
El *tace*[1] (P.P.) / (pentru că) *îi e frică* de cuvinte[2] (CZ.) /.

▲ I. 4. Din pronume pot deveni :
- *adjective pronominale de întărire* : Eu *însumi* l-am văzut.
- *adjective pronominale posesive* : Fratele *meu* merge spre şcoală.
- *adjective pronominale demonstrative* : *Acest* om nu este vinovat.
- *adjective pronominale nehotărâte* : *Fiecare* cuvânt spus trebuie gândit.
- *adjective pronominale interogative* : — *Ce* carte citeşti ?
- *adjective pronominale relative* : Alege-ţi *care* floare îţi place.
- *adjective pronominale negative* : „Câmpia părea fără margini. Nu se vedea *nici o* pasăre, nu se auzea *nici un* glas." (M. Preda, *Moromeţii*)

◆ II. 2. Vezi Test nr. 16 ◆ II. 3. pag. 119

◆ II. 3. *BALADA* (< fr. *ballade*, cântec de dans) este o specie a poeziei epice, culte sau populare, naraţiune a unor întâmplări din trecut, cu acţiune de mică întindere, personaje puţine şi intrigă simplă.

Iniţial, noţiunea de baladă a însemnat, în literatura franceză, un cântec de dans. Ulterior s-a îmbogăţit cu elemente narative, lirice şi chiar dramatice.

În literatura noastră, balada din creaţia orală circulă şi sub denumirea de *cântec bătrânesc*.

Prin conţinutul lor, baladele populare sunt de mai multe feluri : *haiduceşti* („Toma Alimoş"), *pastorale* („Mioriţa", „Dolca"), *istorice* („Novac şi corbul") etc. Figurile eroilor sunt realizate prin hiperbolizarea forţei fizice şi prin antiteza dintre însuşirile lor.

Balada cultă se deosebeşte, ca structură, prin dinamica desfăşurării acţiunii, ceea ce duce la o pronunţată concentrare faţă de balada populară, dar şi printr-o mai îngrijită versificaţie.

Exemple de balade culte : V. Alecsandri, „Peneş Curcanul" ; George Coşbuc, „Paşa Hassan", „Nunta Zamfirei".

Test nr. 18

● I. 1. *Familiile lexicale* ale cuvintelor :
vechi
vechime
vechitură
învechit

drum

drumeag
drumeţ, -eaţă
drumeţie
îndrumar
îndrumător, -oare
neîndrumat

(a) scrie

scriere
scriitor, -oare
scriitoraş
scriitoricesc, -ească
scrisoare
înscris
înscriere
prescriere
rescriere

▲ I. 2. I- *am pus*[1] (P.P.) / (unde) *ştie* numai fratele meu[2] (C.L.) /.
Întrebarea *este*[1] (P.P.) / (unde) *vom pleca* duminică[2] (PR.) /.
Camera[1] (P.P.) / (unde) *a intrat*[2] (AT.) / *era mobilată*[1]/.
E sigur[1] (P.P.) / (unde) *se vor întâlni*[2] (SB.) /.
Mergea agale[1] (P.P.) / (pe unde) strada *e mai îngustă*[2] (C.L.) /.
Dan *se mira*[1] (P.P.) / (unde) *a plecat* aşa de repede[2] (C.I.)/.

▲▼ II. 3. *Trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă*

Pentru a exprima gândurile, sentimentele, părerile – ale noastre sau ale altora – există două modalităţi :

– folosind *vorbirea directă* (se înfăţişează gânduri, sentimente, păreri ale noastre, cu propriile noastre cuvinte, propoziţii şi fraze) ;

– folosind *vorbirea indirectă* (se reproduc ideile cuiva prin propoziţii şi fraze făcute să depindă de un verb cu înţelesul de „*spune*, *zice*, *întreabă*, *roagă*, *porunceşte*, *cere*, *ordonă* etc.").

În trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă trebuie respectate o serie de reguli :

A. a) *Propoziţiile afirmative* şi cele *negative* se trec din vorbirea directă în vorbirea indirectă folosind conjuncţia *că*, pusă după un verb care înseamnă *spune*.

Ex. : Plec în excursie la munte. (vorbire directă)
Spune (că) el va pleca în excursie la munte. (vorbire indirectă)

b) *Propoziţiile interogative* se trec din vorbirea directă în vorbirea indirectă folosind un verb care are înţelesul *întreabă*.

Ex. : — Cu cine înveţi tu? (vorbirea directă)
L-a întrebat cu cine învaţă el. (vorbirea indirectă)

Adverbele de timp, de loc sau de mod şi pronumele interogative se păstrează în trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, fiind folosite cu funcţii de conjuncţie.

Ex. : — Când au plecat? (vorbirea directă)

Scanned with OKEN Scanner

Întreabă când au plecat. (vorbirea indirectă)
— Unde e caietul? (vorbirea directă)
L-a întrebat unde e caietul. (vorbirea indirectă)
— Cum te-ai simţit? (vorbirea directă)
El îl întrebă cum s-a simţit. (vorbirea indirectă)

c) *Propoziţiile imperative* se trec din vorbirea directă în vorbirea indirectă apelând la un verb care are înţelesul de *a porunci*, *a cere*, *a ordona*, *a ruga*, *a pretinde* etc. urmat de verbul la modul conjunctiv.

Ex.: — Vino repede la mine! (vorbirea directă)
I-a poruncit să vină repede la el. (vorbirea indirectă)

d) *Propoziţiile exclamative* se trec din vorbirea directă în vorbirea indirectă cu ajutorul verbelor care au înţeles de *a spune*, *a ura* etc., urmate de modul conjunctiv sau conjuncţia *că*.

Ex.: — Să fii sănătos! (vorbirea directă)
I-a urat să fie sănătos. (vorbirea indirectă)

B. Verbele care se folosesc atunci când se face trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă se numesc *verbe declarandi*. Acestea sunt: *a spune*, *a afirma*, *a zice*, *a mărturisi*, *a comunica*, *a cere*, *a răspunde*, *a întreba*, *a ordona*, *a ura* etc. În trecerea de la vorbirea directă la vorbirea indirectă, aceste verbe transformă propoziţiile independente în propoziţii dependente.

C. *Pronumele personale* şi cele *posesive* (ca şi *adjectivele posesive*) trec, de obicei, de la persoana I şi a II-a, singular şi plural, la persoana a III-a în vorbirea indirectă.

Ex.: Eu *îmi* cunosc bine colegii *mei*. (vorbirea directă)
Consider că el *îşi* cunoaşte bine colegii *săi*. *(vorbirea indirectă)*

D. *Pronumele*, *adjectivele şi adverbele* care exprimă apropierea în timp şi spaţiu se înlocuiesc în vorbirea indirectă prin aceleaşi părţi de vorbire sau locuţiuni care arată depărtarea.

Ex.: *acesta*, *acestea*, etc. trec în *acela*, *acelea*, etc.

acum, *aici*, etc. trec în *atunci*, *acolo*, etc.

E. În vorbirea directă nu se foloseşte niciodată modul imperativ. El se transformă în conjunctiv, precedat de un verb cu înţelesul de *a ruga*, *a porunci*, *a ordona* etc.

Scanned with OKEN Scanner

F. Cazul *vocativ* devine acuzativ sau dativ.

Ex.: „—Şezi binişor, *puişorule*! să nu strici ceva! zice mam-mare."
(I. L. Caragiale) (vorbirea directă)

Mam-mare zice *puişorului* să şadă binişor, să nu strice ceva.
(vorbirea indirectă)

G. *Interjecţiile, exclamaţiile simple, propoziţiile interogativ-exclamative* se elimină, de obicei, când nu e necesar să ne oprim asupra lor.

Ex.: „— Încă te uiţi la ei, bărbate – zicea mama – şi le dai paiéle! Aşa-i? Ha, ha! bine v-au mai făcut, pughibale spurcate ce sunteţi!"
(Ion Creangă) (vorbirea directă)

Mama zicea bărbatului că se uită la ei şi le dă paiéle, certându-şi totodată şi copiii. (vorbirea indirectă)

Test nr. 19

■ I. 1. *Despărţirea cuvintelor în silabe*:
an-ti-o-to-man
con-să-tean
in-e-gal
in-ter-co-mu-nal
jert-fă
sub-a-pre-ci-a
sub-li-ni-a
su-pra-a-li-men-ta
ul-tra-pro-gre-sist
vârst-nic

▲ I. 2. c. *Alte valori morfologice ale cuvintelor*:
voi – pronume personal

Ex.: „— *Voi* nu puteţi, mă, să vă vedeţi de treabă?"
(M. Preda)

dată – substantiv

Ex.: „— Şi te iert pentru cuvântul tău prost, căci o *dată*, în viaţă, mi-ai făcut un bine..."
(M. Sadoveanu)

◆ II. 3. *Sensurile cuvintelor* şi *procedeele artistice* folosite în texte sunt:

a) *apă* –lichid incolor, fără miros, fără gust, compus hidrogenat al oxigenului

(a) *şuşoti* – a vorbi încet (la urechea cuiva); a şopti, a vorbi în taină

apele şuşoteau – personificare; constă în atribuirea de însuşiri omeneşti şi manifestări ale omului unui element din natură (*apele*). (Vezi Test nr. 10. ◆ II. 3. pag. 107)

Scanned with OKEN Scanner

Aici, prin folosirea personificării, elementul din natură se umanizează; *apele* se comportă asemenea unei fiinţe omeneşti. Mişcarea lentă şi uniformă a valurilor, printre maluri, se aseamănă cu vorbirea în şoaptă a unor oameni ce tăinuiesc ceva.

Prin îmbinarea cuvintelor *apele şuşoteau* se creează o imagine artistică deosebit de expresivă. Pentru că aceasta este receptată de cititor prin intermediul auzului, sensibilizându-l, este numită *imagine auditivă.*

b) *puntea* – 1. pod îngust pentru pietoni; 2. planşeu de lemn sau de metal care închide corpul unei nave

argint – 1. metal preţios, alb, lucios, moale, maleabil şi ductil; 2. bani

puntea de argint – *metaforă*; constă în trecerea de la o semnificaţie obişnuită a unui cuvânt, la altă semnificaţie prin intermediul unei comparaţii subînţelese. Aici, cele două cuvinte şi-au pierdut sensurile de bază, căpătând noi sensuri, figurate.

> În plutirea ei pe bolta cerească, luna aşterne vălul subţire şi străveziu al luminii sale argintii, peste ape şi peste codri. Ascunzându-se dincolo de pădurile de brazi, îngustează fâşia de lumină călătoare de pe luciul lacului.

de argint – *epitet*; sugerează însuşirea deosebită a unui obiect şi trezeşte în cititor anumite sentimente.

Epitetul *de argint* sugerează culoarea albă, apoasă, palidă, străvezie, feerică reflectată de lumina razelor lunii, în timpul nopţii, creând sentimente de admiraţie pentru frumuseţile naturii.

Test nr. 20

▲ I. 2. *Subiectul*, în limba română, poate fi:

A. *exprimat* –

a) *simplu*

Ex.: „*Soarele* se ridica greu pe cer..."

(M. Preda)

b) *multiplu*

Ex.: „*Văzduh* şi *port*, *pescari* şi *vameşi* au aţipit în spaţiul cald."

(L. Blaga)

c) *reluat*

Ex.: „*Virtutea* pentru dânşii *ea* nu există."

(M. Eminescu)

B. *neexprimat*

a) *inclus* în desinenţa verbului la persoana I sau a II-a, singular şi plural

Ex.: „ — Stai (tu), paşă! Să piară azi unul din noi."

(G. Coşbuc)

Scanned with OKEN Scanner

(voi)
„— Îngăduiţi, oameni buni, (...) să chem şi pe aceşti gospodari din valea Moldovei."

(M. Sadoveanu)

b) *subînţeles* dintr-o propoziţie anterioară sau dintr-un context nerepetat (persoana a III-a, singular şi plural)

(el)
Ex.: „Cocoşul s-a apropiat[1] /, s-a uitat cu un ochi la cărăbuş[2] / şi a (el)
trecut mândru înainte[3] /."

(Emil Gârleanu)

C. *nedeterminat* – nu poate fi atribuit unei persoane

Ex.: Scria în ziar despre aceasta.

D. *subiectul lipseşte* (nu există) în construcţii de genul:

Plouă. Ninge. Nu-i vine a crede.

▲▼ I. 3. a. Textul trecut în *vorbirea indirectă*:

Răzeşii deodată se priviră înfioraţi şi-apoi începură să se frământe. Moş Mihu îl întrebă pe boier cum se poate aşa ceva, azvârlindu-i o privire ageră. Boierul cerea moşia pe care a stăpânit-o şi pe care răzeşii au câştigat-o prin dreaptă judecată cu patru ani în urmă.

Orheianu le răspunse zâmbind că cere nu numai moşia pe care a stăpânit-o, ci tot pământul lor, ca să-şi întregească ce-i al lui.

Moş Mihu îl întrebă ce vor face ei, la care boierul le răspunse că-i va lumina Dumnezeu.

Bătrânii rămaseră înmărmuriţi. Femeile prinseră a plânge.

Deodată boierul strigă cu semeţie către Tudor, de ce îl priveşte astfel şi ce i se pare ciudat în asta, deoarece până ieri a fost căpitanul tare, iar astăzi este el.

Şoimaru făcu doi paşi şi grăi boierului că nu-l înţelege. Orheianu, privindu-l ţintă, îl întrebă ce n-a înţeles, arătându-i că aceasta este judecata lui.

● I. 3. b. Diferite *expresii* în care e folosit cuvântul *lumină*:

– *ca lumina ochilor* = cu cea mai mare grijă

Ex.: „Ei aveau o fată şi o păzeau *ca pe lumina ochilor*."

(P. Ispirescu)

– *limpede ca lumina zilei* = clar, de netăgăduit, evident

Ex.: Acum totul e limpede ca *lumina zilei*.

– *a pune în lumină* = a scoate în evidenţă, a atrage atenţia asupra..., a sublinia

Ex.: Luând cuvântul, *a pus în lumină* probleme foarte importante.

– *a scoate la lumină* = a scăpa de primejdii, a scoate din încurcătură pe cineva

Ex.: „O, tu zână adevărată,
Scoate-ne iar *la lumină*."

(V. Alecsandri)

Scanned with OKEN Scanner

– *a vedea lumina tiparului* = a fi publicat, a fi tipărit

Ex.: Volumul său de versuri *va vedea* în curând *lumina tiparului*.

– *a vedea lumina zilei* = a se naşte

Ex.: Eminescu *a văzut lumina zilei* la 15 ianuarie 1850.

◆ II. 3. *NUVELA* (< fr. *nouvelle*; it. *novela*, noutate, nuvelă) este o creaţie epică în proză, cu o acţiune mult mai dezvoltată ca a schiţei, pusă pe seama mai multor personaje, ale căror caractere se desprind dintr-un puternic conflict şi printr-o intrigă mai complexă.

Ca dimensiune, nuvela se situează între schiţă şi roman, caracterizându-se prin calităţi de concentrare, de măsură şi de stăpânire a efectelor, fără alunecări în digresiune. Arta nuvelistului constă în a sugera cât mai multă viaţă într-un spaţiu relativ restrâns şi cu o mare economie de amănunte.

Exemple de nuvele: „Fefeleaga" de Ion Agârbiceanu, „La Vulturi!" de Gala Galaction, „O oră din august" de M. Preda.

Test nr. 21

▲ I. 2. 14 – paisprezece
17 – şaptesprezece
18 – optsprezece
20 – douăzeci
39 – treizeci şi nouă
66 – şaizeci şi şase
143 – o sută patruzeci şi trei
1982 – o mie nouă sute optzeci şi doi

▲ I. 3. c. [, *după nevoie*,] – *virgule* obligatorii la nivelul propoziţiei; marchează scurte pauze în vorbire; construcţia incidentă – *după nevoie* – se intercalează între verbul copulativ – *suntem* – şi numele predicativ – *lacrimă şi dinte*.

Test nr. 22

▲ I. 1. e. Vezi Test nr.8 ▲ I. 4. pag. 103

● II. 2. a. Explicarea cuvintelor şi îmbinărilor de cuvinte, cu efect stilistic, din versurile:

„În coapta grăitoarei mirişti
Devreme plugul vostru ară;
E primăvară pe câmpie,
Şi-n ochiul vostru-i primăvară.
Blând tainele vi le desface
Din sânu-i milostiva glie,
Căci toată floarea vă cunoaşte
Şi toată frunza ei vă ştie."

(Octavian Goga, *Plugarii*)

Scanned with OKEN Scanner

– *„grăitoarei mirişti"* – *inversiune*; constă în schimbarea aranjamentului cuvintelor (aici, antepunerea*); are menirea de a sublinia importanţa deosebită a cuvântului *„grăitoarei"*. (Vezi Test nr. 27, ◆ II.3 pag. 133)

– *„grăitoarei* mirişti" – *epitet evocativ personificator*; scoate în evidenţă însuşirea deosebită a pământului care, chiar dacă este nemişcat şi mut, are puterea tainică de a transmite multe secrete celor care trudesc deasupra lui, îl ascultă şi-l înţeleg. În acelaşi timp, poetul asociază epitetul şi unei personificări.

(Se continuă după modelul dat.)

◆ II. 2. b. *Măsura versurilor*:

În – coap – sa gră – i – toa – rei mi – rişti
1 2 3 4 5 6 7 8 9

Versul I are măsura de 9 silabe.

(Se continuă după modelul dat.)

Test nr. 23

▲ I. 4. *Punctuaţia propoziţiilor coordonate*:

– Se pune virgulă între propoziţiile coordonate juxtapuse.

Ex.: „Şi, scăpând eu cu obraz curat, îmi iau traista cu blide$_{[,]}$ pornesc spre sat$_{[,]}$ mă abat iar pe la tei$_{[,]}$ mă sui într-însul$_{[,]}$ pun urechea la gura scorburei şi aud ceva zbătându-se înăuntru."

(Ion Creangă)

– Se pune virgula între coordonatele de orice fel:

a) între *copulative*, când sunt legate prin *nici*, *nu numai... ci şi*.

Ex.: „Aşa s-au scuturat frunzele fără brumă şi stau aşa, troiene pe cărări. Nici le umflă vântul$_{[,]}$ *nici* fug sunând.

(M. Sadoveanu)

b) între *copulative*, când au *nuanţă adversativă* şi când sunt legate prin *iar* sau *şi* adversativ:

Ex.: „Tata a jucat... degetele mâinii stângi$_{[,]}$ iar Nae Gheorghidiu a cătinat din cap.

(Camil Petrescu)

c) între *coordonate adversative*:

Ex.: „Câte ceva din sufletul lui a rămas în sufletul multora$_{[,]}$ dar el nu mai este."

(M. Sadoveanu)

d) între *coordonate disjunctive*, când încep amândouă cu *ba*, *când*, *fie*, *ori*, *sau*;

Ex.: Sau plec$_{[,]}$ sau mai aştept?

---

* *antepunere* (<prefix *ante*, anterior, înainte+*punere*) – aşezarea unui cuvânt înaintea altuia.

e) *înainte de o coordonată conclusivă* :

Ex. : „Tăranii între ei vorbesc (...) că ei nu vor mai sta fără pământ, că ei asudă muncindu-l...[,] deci al lor să fie."

(L. Rebreanu, *Răscoala*)

f) Atunci când *mai multe propoziţii încep cu şi copulativ* (în stilul narativ) între ele se pune virgulă :

Ex. : „Şi cu drag te-aş semăna[,]
Şi cu drag te-aş secera[,]
Şi te-aş face stog în prag[,]
Şi te-aş îmblăti cu drag ,..."

(Jarnik-Bârseanu)

◆ II. 3. *ROMANUL* (< fr. *roman*) este o specie a genului epic, în proză, cu o acţiune complexă şi unitară, desfăşurată pe mai multe planuri, cu personaje numeroase şi intrigă complicată.

Caracteristicile romanului : prezintă destinul unor personalităţi bine individualizate sau al unor grupuri de indivizi, cunoaşte o mare varietate de forme şi ocupă un loc deosebit de important în literatura modernă, bucurându-se de la o largă audienţă.

S-au încercat diverse clasificări. Din punct de vedere al conţinutului, romanul poate fi : *istoric* („Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu), *social* („Răscoala" de L. Rebreanu), *psihologic* („Pădurea spânzuraţilor" de L. Rebreanu), *de aventuri* („Cireşarii" de Constantin Chiriţă), *ştiinţifico-fantastic* („Ocolul pământului în 80 de zile" de Jules Verne) etc.

După cadrul social sau geografic prezentat, romanul poate fi : *urban*, *rural*, *exotic* etc.

După întinderea acţiunii, romanul poate fi : *roman al existenţei*, *al unei generaţii* etc.

Au publicat romane : N. Filimon, M. Sadoveanu, L. Rebreanu, Gala Galaction, Camil Petrescu, Marin Preda, Mircea Eliade, Augustin Buzura etc.

Test nr. 24

▲● I. 1. Sufixul *-ie : bucurie* (substantiv)

Ex. : Am primit cu *bucurie* vestea de la tine.

Sufixul *-iţă* : *cununiţă* (substantiv)

Ex. : La sfârşitul anului şcolar, a primit *cununiţă* pentru rezultatele deosebite obţinute la învăţătură şi disciplină.

Sufixul *-esc : românesc* (adjectiv)

Ex. : „Acolo este ţara mea
Şi neamul meu cel *românesc*..."

(Ioan Neniţescu, *Ţara mea*)

Scanned with OKEN Scanner

Sufixul *-ător* : *fermecător* (adjectiv)

Ex. : Peisajul *fermecător* al muntelui Ceahlău ne atrage.

Sufixul *-i* : *vorbi* (verb)

Ex. : A *vorbi* neîntrebat este un obicei rău.

Sufixul *-ăni* : *zdrăngăni* (verb)

Ex. : Este supărător a *zdrăngăni* mereu un obiect.

Sufixul *-iş* : *cruciş* (adverb)

Ex. : S-a uitat *cruciş* spre el, semn al supărării.

Sufixul *-eşte* : *turceşte* (adverb)

Ex. : S-a aşezat *turceşte* lângă sultan.

▲ I.3. a) *Atribut verbal* exprimat prin *verb la infinitiv* :

„Am crezut în dreptul de *a trăi* al valorilor autohtone, ca o completare a principiului de universalitate."

(O. Goga)

„Oricât s-ar fi silit Felix să participe la convorbire, faţa lui exprima jena de *a nu pricepe* despre ce vorbea anume Pascalopol."

(G. Călinescu, *Enigma Otiliei*)

b) *Atribut verbal* exprimat prin *verb la supin* :

„A descoperit o nouă sursă *de procurat* cărţi."

(C. Petrescu)

c) *Atribut verbal* exprimat prin *verb-la gerunziu* :

„Glasul ei, de obicei *semănând* cu vântul, era acum mort."

(O. Paler)

Test nr. 25

● I. 1. *Paronimele cuvintelor* :

- colectare – *corectare*
- complement – *compliment*
- eminent – *iminent*
- imigrant – *emigrant*
- original – *originar*
- solidar – *solitar*
- temporar – *temporal*

Corectarea temei s-a făcut în prezenţa tuturor elevilor.

(Se continuă după modelul dat.)

▲ I. 4. *Pluralul substantivelor* date se formează astfel :

casă – case (s-a substituit desinenţa de singular *-ă* cu desinenţa de plural *-e*) ;

Scanned with OKEN Scanner

coş – coşuri (s-a ataşat desinenţa de plural *-uri* la forma de singular, caracterizată prin desinenţa „zero");

ac – ace (palatalizarea* consoanei *c*);

topor – topoare (ataşarea desinenţei *-e* la forma de singular; trecerea substantivului de la singular la plural este însoţită de alternanţa fonetică** *o/oa*).

◆ II. 2. *Metaforele* din opera literară „Plugarii", de Octavian Goga, au rolul de a defini diferite aspecte ale vieţii grele a ţărănimii obidite, de altădată. (vezi Test nr. 11, ◆ II. 3 pag. 109)

– *„Creştini ce n-aveţi sărbătoare"* – metaforă; sugerează truda fără răgaz a „plugarilor" care aveau dreptul creştinesc de a se odihni măcar în zilele de sărbătoare, sărăcia şi suferinţele ce le întunecă viaţa.

– *„Voi, cei mai buni copii ai firii / Urziţi din lacrimi şi sudoare..."* – metaforă; arată preţuirea autorului faţă de aceşti truditori ai gliei, faţă de viaţa grea, plină de necazuri („lacrimi") şi muncă istovitoare („sudoare"), continuate de la o generaţie la alta. În acelaşi timp, sugerează şi legătura strânsă, organică, a ţăranului cu natura în mijlocul căreia trăieşte.

– *„Fraţi buni ai frunzelor din codru..."* – metaforă; reprezintă o plasticizare a ideii de înfrăţire a poporului român cu natura – idee frecvent întâlnită în întreaga literatură română, atât în creaţiile populare, cât şi în cele culte.

– *„Copii ai mândrei bolţi albastre..."* este o metaforă ce completează ideea din versul anterior; sugerează o realitate dramatică a plugarilor de altădată: deşi viaţa acestora se desfăşoară în libertate – sub „mândra boltă albastră" –, ea era, în realitate, plină de suferinţă.

◆ II. 3. *POEMUL* (< fr. *poème* < lat. *poema* < gr. *poiima* , a crea, a face) este o specie a poeziei epice, naraţiune în versuri mai dezvoltată decât balada, cuprinzând o suită de episoade, cu personaje mai multe, însufleţite de sentimente nobile şi cu o intrigă mai complicată.

După conţinut, el poate fi: *eroic* („Dan, căpitan de plai" de Vasile Alecsandri; „Aprodul Purice" de C. Negruzzi etc.); *istoric* („Dumbrava Roşie" de V. Alecsandri etc.); *didactic* („Georgicele" de Virgilius etc.).

---

* *palatizare* (<fr.) vb. – A transforma o consoană nepalatală într-o consoană palatală, mutându-i locul de articulaţie în regiunea bolţii palatine.
palatal, ă (<fr.; lat. *palatum* „cerul gurii") adj. – Articulat prin apropierea sau prin atingerea limbii de bolta palatină. Sunet a cărui articulare se face în regiunea palatului dur.

** *alternanţă fonetică* – schimbarea regulată a unui sunet din temă prin altul, în flexiune sau în familia lexicală.
(Ex.: *atent/atenţi, carte/cărţi, tânăr/tineri, urs/urşi, verde/verzi.*)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 26

▼ II. 2. Finalul textului „Domnu Trandafir" de M. Sadoveanu, „În locul acela odată a trăit *un om...*", este semnificativ. Cuvântul-cheie *„un om"*, în acest context, are o rezonanţă deosebită, o mare încărcătură emoţională.

Scriitorul, de-a lungul fragmentului, l-a surprins pe Domnu Trandafir (în realitate, învăţătorul său, Neculai Busuioc) în diferite situaţii : în clasă, desfăşurându-şi orele ; în curte, descărcând fânul sau primindu-şi musafirii neaşteptaţi. De fiecare dată, comportamentul dascălului este demn de admirat. Dă dovadă de măiestrie profesională, este un gospodar harnic, o gazdă ospitalieră, un *om* respectat de comunitatea satului în care trăieşte.

În final, autorul accentuează ideea că demult, acolo, în ţinutul acela depărtat, a trăit *un om* obişnuit, dar cu calităţi morale deosebite.

◆ II. 3. *MOMENTELE SUBIECTULUI OPEREI LITERARE*

Subiectul unei opere literare constă în „totalitatea motivelor, episoadelor, întâmplărilor într-o anumită organizare*. Aceasta cuprinde două aspecte inseparabile, esenţiale : fondul şi forma. *Fondul* e reprezentatat de materialul faptic literar, iar *forma* o dă structura narativă cuprinsă de acesta.

Subiectul operei literare (în această accepţie vorbim de subiect numai în cazul creaţiilor epice sau dramatice) cuprinde următoarele *unităţi narative* (*momente*) :

a. *EXPOZIŢIA* (< fr. *exposition*, < lat. *expositio*, expunere, povestire) este partea de la început a unei opere literare, ce cuprinde relatări cu privire la locul, timpul şi împrejurările în care are loc acţiunea.

b. *INTRIGA* (< fr. *intrigue*, uneltire, intrigă) este „acea combinaţie de circumstanţe şi incidenţe care formează însuşi nodul acţiunii, care dirijează acţiunea, o suspendă, o abate de la cursul declarat, care trezeşte curiozitatea cititorului şi i-o alimentează."**

De multe ori intriga este asimilată *conflictului*, element declanşator al acţiunii. Aceste două elemente au la bază contradicţia, dar, ca unitate narativă, intriga este mai vastă, superioară conflictului. Ea presupune o cauzalitate, o logică ; conflictul este o întruchipare a acesteia pe un plan mai simplu, mai concret. Intriga pregăteşte şi conduce desfăşurarea acţiunii, conflictul o declanşează numai. În desfăşurarea acţiunii, conflictele apar, evoluează sau se sting, declanşînd noi întâmplări sau fapte ce sunt susţinute de intrigă.

---

* Paul Magheru, *Subiectul operei literare*, în „Limba şi literatura română", nr. 4/1979, pag. 15.

** Magda Mioc, *Subiectul operei literare. Unităţi narative*, în „Limba şi literatura română, nr. 1/1985, pag. 17.

Scanned with OKEN Scanner

c. *DESFĂŞURAREA ACŢIUNII* constă în prezentarea pe larg a întâmplărilor şi a faptelor determinate de intrigă, având cea mai mare întindere în operă. În anumite genuri de compoziţie (creaţii epice în versuri, schiţe, nuvele, romane, lucrări dramatice), acţiunea este partea esenţială a subiectului.

d. *PUNCTUL CULMINANT* este momentul de maximă intensitate în desfăşurarea acţiunii. Este un eveniment care schimbă cursul normal al acţiunii şi modifică situaţia personajelor. Implică surpriza, păstrând legătura strânsă cu logica acţiunii, cu faptele narate. Definitoriu este caracterul de şoc, fiind un moment care presupune violenţă, de cele mai multe ori.

e. *DEZNODĂMÂNTUL* (de la *a deznoda* + suf. *-ământ*) este un termen folosit pentru sfârşitul acţiunii unei opere literare, epice sau dramatice. Are un mers brusc, descendent. Poate fi neprevăzut, previzibil, logic, absurd, fericit etc.

Decurgând logic din acţiune, deznodământul proiectează asupra faptelor povestite sau reprezentate pe scenă o anumită lumină, care le clarifică situaţia, rezolvând, în acelaşi timp, şi destinul personajelor.

Uneori, în epică, deznodământul lipseşte sau poate preceda acţiunea.

Test nr. 27

● I. 1. a. *Sensurile neologismelor* din textul dat sunt:

unic, -ă (<lat. *unicus*) adj. 1. într-un singur exemplar. 2. excepţional, incomparabil

geniu (<lat. *genius*) s.n. 1. talent, capacitate creatoare excepţională. 2. spirit, demon. 3. specialitate militară, armă care se ocupă cu lucrări de fortificaţii, drumuri, poduri etc.

oral, -ă (<fr. *oral*) adj. 1. prin viu grai; vorbit. 2. (despre examen) care se face verbal

evoca (<fr. *évoquer*) v. a reaminti în mod sugestiv; a sugera.

(Se continuă după modelul dat.)

▲ I. 3. Propoziţie subiectivă, propoziţie regentă, propoziţie predicativă

Ex.: „— Ce ştiu, tată,[1] (SB.) /... este[2] (P.P.) / (că) nu te-oi da de ruşine[3] (PR.)"/.

(P. Ispirescu)

Ex.: „(Dacă) mergi spre duşman[1] (SB.) / înseamnă[2] (P.P.) / (că) mergi în patrulare[3] (PR.) " /.

(L. Rebreanu)

▲ I. 4. El ar fi vrut[1] / (să) le prefacă pe toate la un loc, într-un vas de cristal, plin de otrava sufletului lor[2] /, (să) -l ridice în mâini[3] /, (să)-l trântească[4]/ şi/ (să)-l sfărâme în mii de ţăndări[5] /.

◆ II. 3. *INVERSIUNEA* (<fr. *inversion* <lat. *inversio*) este procedeul artistic care constă în schimbarea ordinii obişnuite a anumitor cuvinte în propoziţie sau frază, pentru a sublinia o anumită idee, un anumit cuvânt, cu intenţia de a obţine efecte poetice.

Forma cea mai frecventă e aceea a punerii adjectivului înaintea substantivului, a determinantului înaintea determinatului.

În poezie, inversiunea apare şi ca mijloc de păstrare a structurii versurilor :

Ex. : „Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o *sălbatică* splendoare..."

(G. Coşbuc, *Vara*)

„*Din văzduh cumplita* iarnă cerne norii de zăpadă..."

(V. Alecsandri, *Iarna*)

„*Cum n-oi mai fi pribeag*
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte."

(M. Eminescu, *Mai am un singur dor*)

Operând schimbările necesare, conform topicii normale (subiect – atribut – predicat – complement), textele vor deveni :

Priveam fără de ţintă-n sus –
Într-o splendoare sălbatică.

Iarna cumplită cerne norii de zăpadă din văzduh.

Aduceri aminte / M-or troieni...
De-atunci înainte cu drag, /
Cum n-oi mai fi pribeag.

Comparând „variantele" obţinute, se pot constata uşor consecinţele expresive (artistice) ale inversiunilor folosite de poeţi.

Test nr. 28

■ I.

1. DIFTONGUL este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală şi o semivocală, pronunţate în aceeaşi silabă.

Ex. : *ia*r – bă ; *iu* -bi ; s*oa* -re ; ro-*uă* ; za-*rea*.

TRIFTONGUL este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală şi două semivocale, pronunţate în aceeaşi silabă.

Ex. : bi-ru-*iai* ; lă-cră-m*ioa*-ră ; l*eoa*r-că ; vo-*iau* ; vr*eau*.

HIATUL este alcătuit din două vocale alăturate aflate în silabe diferite.

Ex. : a-*le-e* ; *a-e*-ro-port ; ce-*re-a*-le ; fa-mi-*li-e* ; *fi-in*-ţă.

▲▼I. 3. a. Vezi Test nr. 18. ▼▲II. 3. pag. 121.

▲ I. 3. c. *Valorile morfologice* ale cuvintelor :

ia – verb

Ex. : „— Tată, *ia* calul meu şi du-te !"

(V. Alecsandri, *Dan, căpitan de plai*)

ia – interjecţie

Ex.: „— *Ia* mai strigă, Vasile, câinii... , zise boierul, întorcându-şi capul spre pădurar."

(M. Sadoveanu)

acestea – adjectiv pronominal demonstrativ

Ex.: „Ţugurlan, pe care problema *aceasta* se pare că nu-l mai tulbura deloc, începu să râdă."

(M. Preda)

acestea – pronume demonstrativ

Ex.: „La mine nu se trec *acestea*..."

(Ion Creangă)

▲ I. 3. d.

ia acuş – locuţiune interjecţională;

să-şi ieie nădejdea – locuţiune verbală (formată din verb şi substantiv), sinonimă cu verbul *a renunţa*;

[,.ia acuş,] – *virgule* obligatorii la nivelul frazei; marchează scurte pauze în vorbire; construcţiile incidente (aici, locuţiunea interjecţională) se despart prin virgule de restul textului;

[să-şi] – *cratimă*; din punct de vedere fonetic uneşte două silabe ce se pronunţă, în ritm rapid, într-una singură (*să*; *şi* > *să-şi*); din punct de vedere morfologic cratima desparte două părţi de vorbire diferite (*să* = conjuncţie, *şi* = pronume reflexiv).

◆ II. 3. *ANTITEZA* (< fr. *antithèse* < gr. *antithesis*, opoziţie) este procedeul artistic ce constă în opoziţia (contrastul) dintre două personaje, forţe, fenomene, idei, situaţii etc., în scopul unei mai puternice reliefări reciproce.

Această opoziţie urmăreşte să evidenţieze, în principal, diferenţele tranşante, caracterizante, frapante.

Ex.: a) *Personaje antitetice*:

– Mihai Viteazul şi paşa Hassan din balada cultă *Paşa Hassan* de George Coşbuc;

– Toma Alimoş şi Manea din balada populară *Toma Alimoş*;

– Mircea cel Bătrân şi Baiazid din opera literară *Scrisoarea III* de M. Eminescu;

– Tudor Şoimaru şi Stroie Orheianu din romanul *Neamul Şoimăreştilor* de M. Sadoveanu;

– Dan, viteazul moldovean, şi Ghirai din poemul eroic *Dan, căpitan de plai* de V. Alecsandri.

b) *Antiteza în concepţii* (despre ţară, pământ, sat, despre credinţa în Dumnezeu etc.):

„— Fraţilor, acesta-i satul meu... (Tudor Şoimaru)
— E un sat ca oricare altul... (Cantemir-bei)

— Ce te uiţi aşa mirat? grăi râzând Cantemir. Satele şi târgurile noastre sunt tabere. Abia ne-am aşezat aici, mâine poate le dărâmăm şi poposim în altă parte...

— Poporul tău are altă fire... răspunse Şoimaru: e mişcător ca nisipul.

— Aşa-i, aşa-i, încuviinţă râzând beiul. Voi sunteţi ca şi codrii din Orhei, care stau în locurile lor de-o mie de ani..."

(M. Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*)

„Dar iată-l! E vodă, ghiaurul Mihai;
Aleargă năvală nebună.
Împrăştie singur pe câţi îi adună,
Cutreieră câmpul, tăind de pe cai –
El vine spre paşă: e groază şi vai,
Că vine furtună.
.....
Dar paşa-şi pierdu-se şi capul, şi firea!
Cu frâul pe coamă el fuge nebun,
Că-n gheară de fiară şi-n gură de tun
Mai dulce-i pieirea."

(G. Coşbuc, *Paşa Hassan*)

Test nr. 29

▲▼I. 1. *Trecerea textului din vorbirea indirectă în vorbirea directă*:

„Vecinul avu bănuiala că aceste cuvinte nu sunt chiar atât de nevinovate (...), dar trecu peste asta.

— Păi de ce zici că nu vrei să-l mai dai, Moromete? Că voiam să ţi-l plătesc...

Drept răspuns, Moromete începu să se uite pe cer.

— Să ţii minte că la noapte o să plouă. Dacă dă ploaia asta, o să fac o grămadă de grâu, Tudore!

Bălosu nu mai zise nici el nimic; apoi după câteva clipe schimbă vorba:

— Mă întâlnii pe la prânz cu Albei, zicea că mâine dimineaţă o porneşte prin sat după fonciire.

Moromete rămase nemişcat."

(M. Preda. *Moromeţii*)

▲ I. 3. Propoziţii subordonate introduse prin conjuncţia *dacă*:

- *subiectivă*: Ar fi rău [1] (P.P.) / *(dacă) ar fi aşa*[2] (SB.) /.
- *predicativă*: Întrebarea era[1] (P.P.) / *(dacă) vom reuşi*[2] (PR.) /.
- *completivă directă*: Te întreb[1] (P.P.) / *(dacă) doreşti ceva*[2] (C.D.) /.
- *completivă indirectă*: El nu-şi mai aminteşte[1] (P.P.) / *(dacă) a vorbit ceva*[2] (C.I.) /.
- *condiţională*: „Fiii voştri vor ascunde a lor frunte în ţărână[1] (P.P.) ,/ *(Dacă) voi acum veţi pierde marea cauză română*[2] (CŢ.) ."/

(Gr. Alexandrescu)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 30

■ I. 1. *Cuvinte cu vocale în hiat* :
cu-ți-u-ță, i-de-al, vi-e, cre-a-re, ști-in-ță, A-li-ot-man

▲ I. 2. Folosirea *omofonelor* :

a) – *altădată* – „*Altădată*, spun ceilalți bătrâni, era vânătorul cel mai iscusit."

(Cezar Petrescu)

– *altă dată* – „Și *altă dată* așa se deșira și se lungea de grozav, de ajungea cu mâna la lună."

(Ion Creangă)

b) – *oarecare* – Astăzi un om *oarecare* ne-a arătat un album cu picturile lui N. Grigorescu.
– *oare care* – *Oare care* mai știe vechiul loc ?

c) – *cai* – Fratele meu duce doi *cai* spre grajduri.
– *c-ai* – Sper *c-ai* asistat la competiția noastră ?
– *c-a-i* – El mi-a sugerat *c-a-i* duce un cadou e bine.

d) – *șal* – Bunica a lucrat mai multe zile la un *șal*.
– *ș-a-l* – *Ș-a-l* croșeta e destul de dificil.

e) – *alegeți* – *Alegeți* și voi niște flori mai frumoase !
– *alege-ți* – *Alege-ți* singur cartea pe care o vei citi mâine !

▲ I.3. b. Substantivul *carte* poate avea *funcțiile sintactice* de :
– *subiect* : *Cartea* este instrumentul de lucru al elevului.
– *nume predicativ* : Aceasta este *cartea* preferată de colega ei.
– *atribut* : Filele *cărții* sunt curate.
– *apoziție* : Manualul nostru, *cartea*, este absolut necesar elevului.
– *complement direct* : Orice elev trebuie să-și păstreze *cartea*.
– *complement indirect* : Scriitorii au dedicat *cărților* o mare parte din viața lor.
– *complement circumstanțial de mod* : Acest volum este mai gros *decât cartea* cumpărată de mama.
– *complement circumstanțial de loc* : Au venit toți la *cartea* mea.
– *complement circumstanțial de cauză* : Nu-l văd *din cauza cărții*.

Verbul *a cânta – la infinitiv* – are funcțiile sintactice de :
– *subiect* : *A cânta* e o mare delectare pentru toți oamenii.
– *nume predicativ* : Plăcerea mea este de *a cânta*.
– *atribut* : Nu ai respectat promisiunea de *a cânta*.
– *complement direct* : Profesorul le solicită *a cânta* mai corect.
– *complement indirect* : Mă gândesc *a cânta* mai bine la repetiții.
– *complement circumstanțial de mod* : El exersează și fără *a cânta*.

Scanned with OKEN Scanner

– *complement circumstanţial de timp* : Ei învaţă înainte de *a cânta*.
– *complement circumstanţial de scop* : Solfegiază mereu pentru *a cânta* mai bine.

Verbul *a cânta – la participiu* – are funcţiile sintactice de :
– *atribut* : A uitat partitura *cântată* ieri.
– *nume predicativ* : Solfegiile sunt *cântate* de elevi.

Verbul *a cânta – la supin* – are funcţiile sintactice de :
– *subiect* : E greu *de cântat* corect fără ajutorul profesorilor.
– *nume predicativ* : Solfegiul acesta e *de cântat* pentru azi.
– *complement direct* : Sorin are *de cântat* un fragment dintr-o arie.
– *complement indirect* : Pe la ora zece s-a plictisit *de cântat*.
– *complement circumstanţial de scop* : Vioara se foloseşte *pentru cântat*.

Verbul *a cânta – la gerunziu* – are funcţiile sintactice de :
– *complement direct* : El vede *cântând* o soprană.
– *complement indirect* : Ana s-a plictisit *cântând* de două ore.
– *complement circumstanţial de cauză* : *Cântând* neatent a greşit.

▲ I. 3. c) *Valorile morfologice* ale cuvântului *o* sunt :
– *articol nehotărât*

Ex. : „Că m-am însurat
C-*o* fată de crai
Pe-*o* gură de rai..."
(*Mioriţa*)

– *pronume personal*

Ex. : „Doamne, pune-*o*-n neputinţă de-a mai face faptă rea :
Strejuieşte-*o*."
(Al. Davila)

– *interjecţie*

Ex. : „*O*, tu crai cu barba-n noduri ca şi câlţii când nu-i perii..."
(M. Eminescu)

– *numeral*

Ex. : „Şi-a măritat *o* fată. Mai are trei în casă."
(Z. Stancu)

– *adjectiv pronominal nehotărât*

Ex. : *O* pasăre a zburat spre cireş, iar alta spre casă.

– *substantiv*

Ex. : Din grabă a omis un *o*.

▲ I. 4. Exemple în care se găsesc părţi de propoziţie exprimate prin *grupuri de cuvinte* :

a) „Patria e *aducerea-aminte* de zilele copilăriei..."
(Al. Russo)

– *aducerea-aminte – locuţiune substantivală* (formată din substantiv + adverb), sinonimă cu substantivul „amintiri"

Scanned with OKEN Scanner

b) „*Băgai de seamă* că natura mă dăruise şi cu cele mai *de căpetenie* talente ale celui mai iscusit dintre alpinişti."

(C. Hogaş)

– *a băga de seamă* – *locuţiune verbală* (formată din verb + prepoziţie + substantiv), sinonimă cu verbul „a observa"

– *de căpetenie* – *locuţiune adjectivală* (formată din prepoziţie + substantiv), sinonimă cu adjectivul „deosebite"

c) „Tu torci. Pe vatra veche ard
Pocnind *din vreme-n vreme*
Trei vreascuri rupte dintr-un gard
Iar flacăra lor geme!"

(G. Coşbuc)

– *din vreme-n vreme* – *locuţiune adverbială* (formată din prepoziţie + substantiv + prepoziţie + substantiv), sinonimă cu adverbul „uneori"

d) „N-am doborât nici un bombardier, *cu toate că* erau mari cât nişte case."

(M. Preda)

– *cu toate că* – *locuţiune conjuncţională* subordonatoare (formată din prepoziţie + pronume nehotărât + conjuncţie), sinonimă cu conjuncţia „deşi"

e) „— *Ei, asta-i*! dar cum ai socoti dumneata că am să cred asemenea lucru?"

(M. Sadoveanu)

—*Ei, asta-i!* – *locuţiune interjecţională* (formată din interjecţia *-ei* + alte cuvinte cu valoare interjecţională – *asta* = pronume demonstrativ + *i* = verb), sinonimă cu interjecţiile *eee!*, *zău!*, *vai!* etc.

◆ II. 3. *DIALOGUL* (< fr. *dialogue* <lat. *dialogus*; cf. gr. *dialogos*, vorbire cu) este modul de expunere care constă într-o comunicare realizată prin schimb de replici între cel puţin două personaje: *locutor* – cel care vorbeşte (emiţător) şi *interlocutor* (receptor, destinatar al mesajului).

Este specific genului dramatic, dar poate fi frecvent întâlnit în genul epic şi, uneori, în cadrul unor poezii lirice (*Revedere* de M. Eminescu etc.).

Dialogul este mijlocul prin care scriitorul dezvăluie gândurile şi sentimentele personajelor şi le ancorează în acţiune.

În literatura modernă, dialogul ocupă un loc bogat în creaţia epică scrisă (schiţă, nuvelă, roman), imprimând mai multă vioiciune acţiunii.

Test nr. 31

●▲ I. 2. Elementele componente şi procedeele de formare a cuvintelor:

– *dreptunghi* < *drept* (adjectiv) + *unghi* (substantiv) – compunere prin sudare (unire);

– *deodată* < *de* (prepoziţie) + *o* (articol) + *dată* (substantiv) – compunere prin sudare (unire);

Scanned with OKEN Scanner

– *despre* < *de* (prepoziţie) + *spre* (prepoziţie) – compunere prin sudare;
– *gură-cască* < *gură* (substantiv) + *cască* (verb) – compunere prin alăturare cu cratimă;
– *Albă-ca-Zăpada* < *Albă* (adjectiv) + *ca* (adverb) + *Zăpada* (substantiv) – compunere prin alăturare cu cratimă;
– *Delta Dunării* < *Delta* (substantiv) + *Dunării* (substantiv) – compunere prin alăturare fără cratimă;
– *ceea ce* < *ceea* (pronume) + *ce* (pronume) – compunere prin alăturare fără cratimă;
– *ca şi când* < *ca* (adverb) + *şi* (conjuncţie) + *când* (adverb) – compunere prin alăturare fără cratimă;
– *Tarom* < abreviere (prescurtare) cu iniţiale – *T*, *a* – şi fragmentul de cuvânt *-rom* > *Transporturi Aeriene Române*.

▲ I. 3. b) *Contragerea propoziţiilor subordonate* în părţile de propoziţie corespunzătoare:

– Cum îl văzu... – *văzându-l*
–... fata îl rugă... – P.P.
–... să o scape de zmeu... – *a o scăpa de zmeu*
–...care (...) e hotărât... – *hotărât (decis)*
–... zicea ea... – P. Inc.
–... ca (...) să o silească... – *a o sili*
–... să se însoţească cu dânsul. – *a se însoţi cu dânsul.*

Văzându-l, fata îl rugă a o scăpa de zmeul hotărât, zicea ea, a o sili a se însoţi cu dânsul.

◆ II. 3. *HIPERBOLA* (< fr. *hyperbole* < gr. *hyperbole*, peste şi *ballein*, a arunca) este procedeul artistic prin care se exagerează intenţionat însuşirile unei fiinţe sau caracteristicile unui obiect, fenomen sau ale unei întâmplări cu intenţia de a-l impresiona pe cititor.

Ex.: „Sălbaticul vodă e-n zale şi-n fier,
Şi zalele-i zuruie crunte,
Gigantică poartă-o cupolă pe frunte
Şi vorba-i e tunet, răsufletul ger,
Iar barda din stânga-i ajunge la cer,
Şi vodă-i un munte."

(G. Coşbuc)

„Moş Dănilă (...) era de felul lui de dincolo de Olt, făcuse în tinereţe de trei ori avere şi de trei ori i-o măturase puhoiul năvălirilor străine."

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

„Căci (...) atunci Pisicuţa sorbea şi îşi umfla pieptul său puternic cu o jumătate din atmosfera pământească..."

(C. Hogaş)

În creaţia populară, mai ales în balade şi în basme, se întâlneşte deseori hiperbola sau tendinţa de a imprima caracter hiperbolic unor procedee stilistice ca repetiţia şi enumeraţia.

Scanned with OKEN Scanner

Hiperbola se întâlneşte şi la începutul basmelor populare.

Ex.: „A fost odată ca niciodată pe când se potcovea puricele cu nouăzeci şi nouă de oca de fier la un picior şi se suia în slava cerului şi striga că nu-i vine greu..."

(Basme)

Adesea se întâlnesc şi acumulări de hiperbole.

Ex.: „Soarele (...) îşi cumpănea, parcă, neclintit (...) discul său alb de lumină topită; iar din ceruri peste pământ, ca din o sită imensă, mâni colosale şi nevăzute cerneau o ploaie de foc mistuitor (...) şi pământul părea cufundat într-o genune de flăcări..."

(C. Hogaş)

„Pentru-a crucii biruinţă se mişcară râuri-râuri
Ori din codri răscolite, ori stârnite din pustiuri,
Zguduind din pacea-adâncă ale lumii începuturi,
Înnegrind tot orizontul cu-a lor zeci de mii de scuturi,
Se mişcau îngrozitoare ca păduri de lănci şi săbii,
Tremura înspăimântată marea de-ale lor corăbii."

(M. Eminescu, *Scrisoarea III*)

Hiperbola este frecventă şi în vorbirea curentă (ex.: crăpa de necaz).

Test nr. 32

● I. 4. Sensurile verbului *a apuca*:

– *a apuca cu gura înainte*, expresie = a se grăbi să spună ceva fără a lăsa pe altul să sfârşească vorba sau să deschidă măcar gura;

– *a apuca de capul cuiva*, expresie = a nu-l lăsa în pace;

– *a apuca înainte*, expresie = a merge mai repede decât altcineva, a i-o lua înainte; a-l întrece; (fig.) a anticipa o acţiune faţă de cineva;

– *a apuca lumea în cap*, locuţiune verbală = a o porni, a pleca părăsindu-şi casa sau locul de origine;

– *a apuca pe Dumnezeu de (un) picior*, expresie = se spune despre cineva când are o bucurie mare, neaşteptată;

– *a apuca prilejul*, expresie = a profita de ocazia ivită.

▼ II. 2. Titlul romanului „Neamul Şoimăreştilor" de M. Sadoveanu este semnificativ.

Primul cuvânt „*neam*" sugerează legătura de sânge între cei ce poartă acest nume – Şoimaru. Într-un sat, lângă apa Răutului, în ţinutul Orheiului, a trăit *un neam* de oameni curajoşi, vrednici şi mândri, răzeşi harnici, plini de patimă, cu dragoste pentru glia străbună. Ei au ştiut să-şi apere, din tată-n fiu, ţarina, considerând-o bunul cel mai de preţ.

Asemenea păsării curajoase, şoimul, ce stăpâneşte văzduhul, aşa şi-au apărat şi aceştia pământurile moştenite. Deducem astfel că personajul central al cărţii va fi *neamul*, din mijlocul căruia se va ridica Tudor Şoimaru – erou de legendă şi baladă – care se contopeşte cu necazurile şi speranţele acestei colectivităţi.

Scanned with OKEN Scanner

◆ II. 3. *ENUMERAŢIA* (< fr. *énumération* < lat. *enumeratio*, de la *enumerare*, a număra) constă în înşiruirea unor termeni de acelaşi fel, folosită pentru a atrage atenţia asupra faptelor descrise sau aspectelor înfăţişate.

Ex.: „*Stânci* prăpăstioase, *munţi* uriaşi..., *lunci* înverzite, *livezi* mirositoare, *văi* răcoroase, *gârle*..., *pâraie* repezi..."

(N. Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*)

„Dragi-mi erau *mama* şi *tata*, *fraţii* şi *surorile*, şi *băieţii* satului..., cu cari..., cutreieram *dumbrăvile* şi *luncile* umbroase, *prundul* cu ştioalnele, *ţarinile* cu holdele, *câmpul* cu florile şi mândrele *dealuri*...

Asemenea, dragi-mi erau *şezătorile*, *clăcile*, *horile* şi toate *petrecerile* din sat..."

(Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*)

„În ziua aceea nu era nici un nor deasupra, şi uriaşii munţi... sloboziseră... *ploile*, *trăsnetele* şi *şuvoiele*..."

(Gala Galaction, *La Vulturi!*)

Test nr. 33

● I. 1. *Omonimele cuvintelor*:

car – 1. vehicul terestru cu patru roţi, cu tracţiune animală;
2. nume dat mai multor specii de insecte mici, dăunătoare, din ordinul coleopterelor;
3. piesă cilindrică pe care se fixează hârtia la maşina de scris;
4. constelaţie alcătuită din 7 stele; ursa mare şi ursa mică;
5. parte a fierăstrăului mecanic pe care se agaţă buşteanul pentru a fi tăiat şi prefăcut în scânduri.

cocoş – 1. masculul găinii;
2. ciocănel percutor la arme de foc portative;
3. partea centrală a miezului pepenului verde;
4. (regional, la plural) floricele (de mâncat);
5. categorie de box între 51 – 54 kg;
6. numele unui peşte care trăieşte în Marea Neagră.

corn – 1. excrescenţă de pe osul frontal al rumegătoarelor;
2. arbore cu lemnul foarte tare, cu flori galbene şi fructe roşii, comestibile;
3. franzeluţă în formă de semilună;
4. fiecare din cele două mânere ale plugului;
5. (regional) colţ, ungher, margine;
6. aripă de oaste, de tabără.

coş – 1. coşarcă; obiect din împletitură de nuiele, papură etc., servind la depozitat sau transportat obiecte;
2. cerc metalic prin care trece mingea pentru a marca un punct;
3. canal prin care iese fumul; horn;
4. pâlnie în care se toarnă grăunţele la măcinat;
5. bubuliţă purulentă care se formează pe faţă;

Scanned with OKEN Scanner

6. acoperământ din piele al unei trăsuri ;
7. cavitate toracică ; torace.

geniu – 1. capacitate creatoare extraordinară, persoană înzestrată cu o astfel de capacitate ;
2. fire, natură, caracter specific ;
3. trupe specializate pentru executarea unor lucrări de fortificaţii, drumuri, poduri etc.

leagăn – 1. pătuc de lemn sau de nuiele împletite, prevăzute cu un dispozitiv de balansare pentru copiii mici ;
2. instituţie de stat sau aşezământ filantropic unde se creşteau copiii fără părinţi ;
3. loc de origine, de baştină.

masă – 1. mulţime compactă de oameni ;
2. corp solid, compact ;
3. mobilă formată dintr-o placă sprijinită pe unul sau mai multe picioare ;
4. mărime caracteristică unui corp.

neam – 1. popor, naţiune ;
2. familie, rudă, rudenie ;
3. specie, gen, varietate ;
4. (reg.) nimic ; câtuşi de puţin.

piatră – 1. nume generic dat rocilor comune, dure şi casante, fragment dintr-o astfel de rocă ;
2. grindină ;
3. substanţă calcaroasă, gălbuie sau negricioasă care se depune uneori pe coroana dinţilor ; tartru ;
4. (medical) calcul.

sfârşit – 1. istovit peste măsură, cu puterile epuizate ;
2. moment final ; moarte ;
3. scop, ţintă.

spirit – 1. minte, raţiune, intelect ; duh ;
2. glumă ; anecdotă ; ironie ;
3. caracter specific, trăsătură caracteristică ;
4. semn grafic în scrierea greacă.

volum – 1. spaţiu pe care îl ocupă un corp ;
2. carte ; tom ;
3. forţă, amploare a sunetelor emise de o voce sau produse de un instrument muzical ;

vorbitor – 1. (adj.) vorbăreţ, comunicativ ;
2. orator, conferenţiar ;
3. cameră specială destinată întrevederilor.

Scanned with OKEN Scanner

zefir – 1. vânt lin, călduţ, care suflă primăvara dinspre apus;
2. ţesătură uşoară din bumbac.

◆ II. 3. Vezi Test nr. 20, ◆ II. 3. pag. 126

Test nr. 34

■ I. 1. Vezi Test nr. 39, ■ I. 1. p. 148

▲ I. 3. *Alcătuirea frazelor şi precizarea felului lor*:

Se spune[1] (P.P.) / (că) *va pleca* la munte[2] (SB.) /.
Bunicul *zicea*[1] (P.P.) / (că) *voi reuşi* la examen[2] (C.D.) /.
Problema *este*[1](P.P.) / (că) *am* mult de învăţat anul acesta[2] (PR.) /.
Părerea fratelui meu[1a] (P.P.) / (că) *ne vom bucura* în vacanţă[2] (AT.) / *este acceptată* de toată familia[1b] /.
Important e[1] (P.P.) / (că) *suntem sănătoşi şi veseli*[2] (SB.) /.
Ionel *se mira* grozav[1] (P.P.) / (că) *n-ai venit* la concurs[2] (C.I.) /.
A mers atât[1] (P.P.) / (că) *nu* mai *putea* de oboseală[2] (CNS.) /.
Şi-a luat umbrela[1] (P.P.) /, (că) *ploua* tare[2] (CZ.) /.

▲ I. 4. a. *Situaţii în care după subiect se pune virgulă*:

Ex.: — Tu$_{[,]}$ prin urmare$_{[,]}$ vei îngriji casa!

– virgule; dacă între subiect şi predicat se intercalează unele adverbe sau locuţiuni adverbiale nelegate sintactic de propoziţia în care se află – *desigur, fireşte, bineînţeles, prin urmare* etc. – acestea se pun între virgule sau între două linii de pauză.

Ex. Părinţii – desigur – erau îngrijoraţi.

b. *Situaţii în care subiectul este aşezat între virgule*:

Ex.: „*Drumurile*$_{[,]}$ *cărările*$_{[,]}$ *casele* (...) par mai vesele şi mai frumoase."
(Al. Vlahuţă)

Drumurile$_{[,]}$ *cărările*$_{[,]}$ *casele* – virgule obligatorii la nivelul propoziţiei; subiectul multiplu, fiind format din părţi de propoziţie coordonate, se separă prin virgule.

◆ II. 3. *SCHIŢA* (de la *a schiţa* < it. *schizzare*) este o specie a genului epic în proză, caracterizată prin numărul redus de personaje, limitarea acţiunii la un episod din viaţa unuia sau mai multor personaje şi prin simplitatea intrigii.

În schiţă, arta scriitorului constă în puterea de observaţie şi în iscusinţa de a alege din realitate manifestări care o caracterizează mai pătrunzător.

Invenţia artistică în schiţă este foarte concentrată, iar compoziţia este realizată după unele norme intrate în tradiţie: un cadru restrâns, o acţiune ce se desfăşoară într-un ritm viu, cu puţine amănunte, însă semnificative, şi cu deznodământ neaşteptat, surprinzător.

Ex.: I. L. Caragiale, *Momente şi schiţe*; Emil Gârleanu, *Schiţe de război*.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 35

■ I. 1. *Accentul corect* al cuvintelor: antíc, barbár, caractér, duşmán, Dobrógea, gíngaş, Govóra, profésor/ profesór, regizór, sevér, translátor/ translatór, Ucráina.

▲ I. 3.a. „Fiul său însă nu se lăsă cu una cu două[1] /, ci / arătând împăratului dâra de sânge[2] / (ce) lăsase pe pământ rana[3] /, (ce) făcuse hoţului[4] /, îi spuse[2] /(că) se duce[5] / (să)-l caute[6] / şi/ (să)-l aducă împăratului chiar din gură de şarpe[7] /.

(Basme)

◆ II. 3. *DOINA* este o specie a liricii populare, în care sunt exprimate cele mai puternice şi mai variate sentimente ale poporului: iubire, dor, ură împotriva asupritorilor, înstrăinare etc.

După conţinutul lor tematic, doinele cunosc o mare diversitate: *de dor, de jale, de haiducie, de dragoste, de păstorie, de cătănie* sau *ostăşeşti*.

Caracteristic versificaţiei doinelor este rima împerecheată, măsura de 7-8 silabe, ritmul trohaic.

Unele doine încep cu *frunză verde* sau cu *foaie verde* şi de aceea sunt cunoscute şi sub denumirea de *cântece de frunză, cântece de horă, cântec prelungit* sau *cântec lung*.

Ex.: „Frunză verde lăcrămioare,
Câtă boala-i pe sub soare
Nu-i ca dorul arzătoare;
Face inimioara jar
Şi trăieşte cu amar.
Frunză verde şi-o alună,
Câtă boală-i pe sub lună
Nu-i ca dorul de nebună..."

(Grigore Tocilescu, *Materialuri folclorice*)

Doinele şi cântecele nu se deosebesc nici prin conţinut, nici prin mijloacele de realizare artistică. Se deosebesc însă numai sub aspect muzical.

Termenul *doină* este folosit şi în poezia cultă, ca titlu al unor creaţii lirice (M. Eminescu, V. Alecsandri, Şt. O. Iosif etc.).

Test nr. 36

● I. 3. *Valorile polisemantice ale cuvintelor*:

LIMPEDE

1. (despre lichide): apă, vin } *limpede* (transparentă, clară)

Scanned with OKEN Scanner

2. (despre timp, atmosferă) : timp, cer } atmosferă *limpede*

3. ochi, privire } *limpede*

4. minte, spirit, conştiinţă } *limpede* (lucidă)

5. sunet, glas } *limpede*

6. idee, exprimare } *limpede*

A-(ŞI) RIDICA

1. *a-(şi) ridica* (a sălta) } geamantanul, sacoşa, ghiozdanul...

(„a lua de jos şi a duce sus, cu braţele, cu spatele etc.")

2. *a ridica* (a înălţa) } drapelul... { „a trage, a pune în sus"

3. *a ridica* (a îndepărta, a înlătura) } obstacolul...

4. *a ridica* (a culege) } fructele...

5. *a ridica* (a mobiliza, a recruta) } oamenii (la luptă...)

6. *a ridica* (a clădi, a construi) } blocuri, case, magazine...

7. *a ridica* (a provoca, a cauza, a pune) } probleme clasei...

Scanned with OKEN Scanner

8. *a ridica*
(a dezvolta, a înălța, a crește) } (Băiatul, copilul...)

9. *a se ridica*
(a se opune, a se răscula, a se răzvrăti) } la luptă

10. *a se ridica*
(a crește, a se mări) } tarifele, prețurile...

VATRĂ

1. (sens propriu) platformă a caselor țărănești unde se face focul pentru a pregăti mâncarea;
2. casă (părintească);
3. locul central al unei așezări (vatra satului);
4. parte a forjei în care se depozitează și unde se arde combustibil.

▲ I. 4. Fraze în care să existe:

a) – *a fi* – *verb copulativ*: Obiceiul lui *era*[1] (P.P.) / (să) citească cu glas tare[2] (PR.) /.

– *a rămâne* – *verb copulativ*: Problema *rămâne*[1] (P.P.) / (să) o rezolvi tu[2] (PR.) /.

– *a ajunge* – *verb copulativ*: A fost odată..., pe vremea[1] (P.P.) / (când) și dobitoacele *ajungeau*[2] (AT.) / (să) se facă domni și boieri aici pe pământ[3] (PR.) /.

b) – *a fi* – *expresie impersonală*: *Bine ar fi*[1] (P.P.) / (să) ajungem[2] (SB.)/.

– *a rămâne* – *verb impersonal*: *Nouă nu ne rămâne*[1](P.P.) / (decât să) urmăm exemplul lor[2] (SB.) /.

– *a ajunge* – *verb impersonal*: *Îți ajunge*[1] / (cât) ai lucrat azi[2] (SB.)/.

◆ II. 3. *BASMUL* (< v. sl. *basni*, născocire) este o specie a genului epic în cuprinsul căruia, cu ajutorul unor mijloace tradiționale, se povestesc întâmplări fantastice, puse pe seama unor personaje sau forțe supranaturale, din domeniul irealului.

Basmele, după originea lor, pot fi: *populare* și *culte*. Cele populare sunt supuse variabilității, datorită circulării pe cale orală. Cele culte rămân în forma în care au fost create. Acestea pot fi *în proză* (*Poveștile* lui Ion Creangă, *Făt-Frumos-din-Lacrimă* de M. Eminescu etc.) sau versificate (*Călin Nebunul* de M. Eminescu etc.).

Cu tot caracterul fantastic al întâmplărilor, ele reflectă totuși felul de a gândi și de a simți al poporului. În basme sunt exprimate năzuințele, visurile și aspirațiile sale către o viață mai bună, dorința de a supune forțele naturii, de a vedea triumful adevărului și dreptății în lume.

Scanned with OKEN Scanner

Basmele prezintă o serie de trăsături caracteristice. În afara fantasticului întâmplărilor şi eroilor, al confruntării dintre bine şi rău, ele încep şi se sfârşesc cu o serie de formule tradiţionale: a) *formula iniţială* („A fost odată...") menită a duce pe ascultători în lumea irealului; b) *formula finală* („Încălecai pe-o şa...") prin care ascultătorii sunt readuşi la realitate. Uneori apare şi c) *o formulă mediană* („Şi-nainte cu poveste, că de-aicea mult mai este..."). Conţinutul acestor formule este fantastic şi hazliu, iar ca formă sunt ritmice şi uneori rimate.

Întâmplările se petrec întotdeauna „odată ca niciodată", atât pe tărâmul nostru, cât şi pe „tărâmul celălalt", deci timpul şi locul acţiunii nu sunt precizate.

Test nr. 37

■●▲I.1. Rezolvarea *echivocului grafic*, *clasa morfologică* şi *sensul cuvintelor*:

- *acele*
  - *ácele* (substantiv; obiect casnic)
  - *acéle* (pronume demonstrativ; anumite persoane)
- *căi*
  - *căi* (substantiv; drumuri, modalităţi etc.)
  - *căí* (verb; a compătimi)
- *colonie*
  - *colónie* (substantiv; parfum)
  - *coloníe* (substantiv; regiune sau ţară aflată sub ocupaţie străină, grup de copii aflaţi în staţiuni balneare sau climaterice, grup de animale din aceeaşi specie care trăiesc în comun)
- *foi*
  - *fói* (substantiv; frunze, pagini etc.)
  - *foí* (verb; a (se) mişca, a (se) răsuci etc.)

(Se continuă după modelul dat.)

Test nr. 38

■●I. 1. Cuvintele – *desface*, *dezaproba*, *întreba*, *împărat* – sunt scrise corect, deoarece prefixul *des-/dez-* are forma *des-* în faţa consoanelor surde (*f*, *p*, *t* etc.) şi forma *dez-* în faţa vocalelor şi a consoanelor sonore (*a*, *e*, *i*, *b*, *v*, *d*); prefixul *în-/îm-* are forma *îm-* numai în faţa consoanelor *p*, *b*.

▲ I. 2. b. *Predicatele* din textul dat sunt:
- *trase (...) cu ochiul* = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală;
- *va şti* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ;

– *să (...) pună (...) la cale* = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală ;

– *rămaseră tăcuţi* = predicat nominal, exprimat prin verb copulativ şi nume predicativ ;

– *ar avea* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ ;

– *să (...) spună* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ ;

– *stă pe gânduri* = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală ;

– *nu află* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ ;

– *nu cutează* = predicat verbal, exprimat prin verb predicativ ;

– *să se deie (...) pe faţă* = predicat verbal, exprimat prin locuţiune verbală.

■▲I. 3. În cuvintele *fix*, *complex*, *prolix* consoana *x* se pronunţă */cs/*. Adăugând desidenţa de plural (*i*), aceasta antrenează în temă alternanţa fonetică s/ş (ca în cazul multor cuvinte : *pas – paşi* ; *as – aşi* etc.) ; deci /cs/ > /cş/.

Pluralul cuvintelor va fi : *ficşi, complecşi, prolicşi.*

Test nr. 39

■ I. 1. *Despărţirea cuvintelor în silabe şi precizarea regulilor aplicate* :

a-pă – Dacă vocala este urmată de o singură consoană, aceasta trece în silaba următoare.

a-flu – Când prima consoană este *b, c, d, f, g, h, p, t, v*, iar a doua *l* sau *r*, amândouă consoane trec în silaba următoare.

con-tra – În cazul grupurilor de trei sau mai multe consoane aşezate între vocale despărţirea se face, de obicei, între prima şi a doua consoană a grupului.

drept-unghi – La cuvintele compuse, despărţirea se face ţinându-se seama de părţile componente, atunci când cuvântul este analizabil – aici, *drept + unghi*.

po-et – Dintre două vocale succesive care nu formează diftong, prima aparţine silabei dinainte, a doua celei următoare.

punc-taj – În cazul grupurilor *lpt, mpt, mpţ, ncş, nct, ncţ, ndv, rct, rtf, stm* despărţirea se face între a doua şi a treia consoană.

▲ I. 3. Folosirea pronumelui relativ *cine* :

(Cine) ştie carte[1] (SB.) / are patru ochi[2] (P.P.)/. (*cine* = subiect)

E sigur[1] (P.P.) / *(pe cine) am văzut*[2] (SB.)/. (*pe cine* = complement direct)

E greu[1] (P.P.) / (pentru cine) învaţă singur[2] (SB.)/. (*pentru cine* = complement indirect)

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 40

■ I. 1. Cuvinte care cuprind *diftongi* :

ea – ne*a* – gă
∩–

ie – plă – i*e*ş
∩–

oa – plo*a* – ie
∩–

ai – d*ai*
–∩

cu – pla – t*ou*
-∩

Cuvinte care cuprind *triftongi* :

eau – so – se*au*
∩–∩

iai – tă – i*ai*
∩–∩

iau – vo – i*au*
∩–∩

ioa – i -ni – mio*a* – ră
∩∩–

Test nr. 41

▲ I. 3. *Explicarea ortografiei* următoarelor cuvinte :

argintii <
- argint*i*u (*i* – în temă)
- argint*i*i (*i*- desinenţă de plural), rezultă din acordul adjectivului cu substantivul determinat ;

argintiii <
- argint*i*u (*i* – în temă)
- argint*i*i (*i*- desinenţă de plural)
- argint*i*i*i* (*i* – articol hotărât pe care adjectivul îl preia de la substantivul pe care îl precedă) ;

*să fi*i <
- a f*i* (*i* – temă de infinitiv)
- să f*i*i (*i* – desinenţă de persoana a II-a, singular la conjunctivul prezent)

să nu fi – forma negativă a conjunctivului prezent se formează astfel : *să* + *nu* + infinitiv (forma cu un singur *i*) ;

Scanned with OKEN Scanner

tu vii – verbele de conjugarea a IV-a cu tema terminată în *n* pierd această consoană la persoana a II-a singular, astfel încât forma v*in* (*i* – temă) devine tu v*ii* (*i* – desinenţă pentru persoana a II-a, singular).

Test nr. 43

▲ I. 2. *Clasarea adverbelor după structură*

După aspectul lexical al unităţilor care sunt adverbe, se poate vorbi de adverbe cu structură simplă, adverbe compuse şi locuţiuni adverbiale.

1. *Adverbe simple*

a. *Adverbe simple primare* (moştenite ca atare din latină, împrumutate din alte limbi ori formate pe teren românesc) : *abia, afară, agale, aidoma, aievea, acum, aici, apoi, azi, ba, bine, cam, chiar, da, doar, foarte, iar, ieri, lesne, mai, măcar, mâine, mereu, nici, nu, prea, sus, şi, tocmai.*

b. *Adverbe formate prin schimbarea valorii gramaticale* :
din substantive : *bocnă* (reg.), *buştean, cremene, foc, glonţ, puşcă, tun* ;
din adjective : *bucuros, clar, drept, frumos, mult, rău* ;
din verbe : *fie, poate* ;
din substantive : *iarna, lunea, marţea, noaptea, seara* etc.

c. *Adverbe formate prin derivare* :
cu *a-* : *acasă, alene, arar* ;
cu *-e* (*-eşte*) : *bărbăteşte, franţuzeşte, greceşte, nemţeşte, ungureşte, voiniceşte* ;
cu *-iş* (*âş*) : *boldiş, chiorâş, furiş, târâş* ;
cu sufixul *-mente* ; *actualmente, literalmente* etc.

d. *Adverbe formate prin compunere* : *adineaori, altădată, altfel, astăzi, deodată, fiecând, niciodată, orişicând, rareori, undeva* etc.

2. *Adverbele compuse* sunt unităţi complexe în a căror structură formativele componente nu s-au unit, având independenţă formală : *an-iarnă, astă noapte, aşa şi aşa, colo şi colo, ieri seară, ici-colo, când şi când, cât-cât, mai-mai, unde şi unde* etc.

3. *Locuţiunile adverbiale*, mai mult sau mai puţin sudate, constituie o zonă destul de întinsă şi de productivă a adverbului. Sunt locuţiuni adverbiale sintagmele* legate de cuvinte care, scoase din formaţia dată, nu sunt adverbe, ci aparţin altor clase morfologice.

Elementele componente ale locuţiunilor adverbiale sunt variate şi, după natura şi poziţia lor în contextul intern dat, putem distinge următoarele tipuri :

---

* *sintagma* (fr.) s.f. – Unitate semantică – sintactică stabilă, formată dintr-un grup de două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare.

Scanned with OKEN Scanner

a. locuţiuni formate din *prepoziţie + substantiv*: *cu binele, cu binişorul, cu carul, cu droaia, cu forţa, cu răspundere, de faţă, de drept, de exemplu, de fapt, pe (în) faţă, la ţanc, la (în) timp* etc.;

b. *prepoziţie + adjectiv* (substantivat): *cu frumosul; din (în) plin* etc.;

c. *prepoziţie + participiu negativ* (marcat cu prefixul *ne-*): *pe neaşteptate, pe negândite, pe nevăzute* etc.

d. *prepoziţie + prepoziţie + substantiv*: *de la capăt, de la început* etc.;

e. *formaţia prepoziţională de-a + substantiv* (marcat cu articol): *de-a buşilea, de-a berbeleacul, de-a cioara, de-a poarca, de-a tumba*; unele dintre ele sunt marcate şi cu prepoziţia *cu* sau *pe*: *cu de-a sila, pe de-a dreptul, pe de-a-ntregul* etc.;

f. *substantiv repetat prin prepoziţie*: *bucăţică cu bucăţică, ceas cu ceas, clipă de (cu) clipă, din loc în loc, din moment în moment* etc.;

g. *cuvinte rimate*: *calea-valea, harcea-parcea, talmeş-balmeş* etc.

Pe lângă cele de mai sus, există o serie de locuţiuni adverbiale compuse din elemente diferite: *amar de vreme, ba bine că nu, ba că chiar, cel puţin, cât pe ce, cu chiu cu vai, cu vai nevoie, cu (pe) nepusă masă, cu mare ce, c-o falcă-n cer şi cu una-n pământ, cu orice preţ, cu şoşele cu momele, cu noaptea-n cap, cu una cu două, nici una nici două, cu vârf şi îndesat, de-ajuns şi de rămas, de (-a) frunza frăsinelui, de-a moaca, de silă de milă, de unde până unde, fără doar şi poate, de voie de nevoie, nici în ruptul capului, într-o doară, într-un noroc, nici pe departe, tam-nisam, nitam-nisam, pe rudă pe sămânţă, teleleu-tănase, vorbă să fie, cât ai bate din palme, cât ai clipi din ochi, cât îl ţine gura, cât vezi cu ochii, cât te-ai şterge la ochi etc.*

Test nr. 44

▲ I. 2. *Valorile morfologice* ale cuvântului *rău*:

(E) rău	(rău = adverb)
cu rău	(rău = substantiv)
dar (e) mai rău	(rău = adverb)
fără rău	(rău = substantiv)

▲ I. 3. *Clasarea prepoziţiilor*

După criteriul structurii formale şi după proveniență, putem vorbi de următoarele subclase de prepoziţii: *simple, compuse, alte cuvinte* cu funcţie de prepoziţie, *locuţiuni prepoziţionale*.

a. *Prepoziţiile simple* sunt formate dintr-un singur element prepoziţional, moştenit ca atare din latină sau format prin fuziunea a două elemente: *a, asupra, către, cu, de, din, dintre, dintru (dintr-), după, fără, în, înspre, între, întru, la, lângă, pe, pentru, peste, până, prin, spre, sub* etc.

Scanned with OKEN Scanner

b. *Prepoziţiile compuse* sunt formate din două şi din trei unităţi simple : *de către, de după, de la, de lângă, de pe, de peste, de prin, de sub, de după, pe la, pe lângă, pe sub, până către, până după, până în, până între, până la, până lângă, până pe, până peste, până spre, până sub* etc.

Compuse din trei unităţi sunt mai puţine şi semnifică, în general, aproximarea : *de pe lângă, de pe la, până pe la, până (de) către* etc.

c. Cuvintele *din alte clase* înregistrate în mod obişnuit şi ca prepoziţii sunt mai ales adverbele : *ca, cât, deasupra, înaintea, îndărătul, împotriva, drept* etc.

Sunt considerate prepoziţii şi substantivele *graţie, mulţumită*, participiile *datorită* şi *potrivit*, adjectivele *conform* şi *contrar*.

d. *Locuţiunile prepoziţionale* sunt sintagme legate, în care prezenţa unei prepoziţii este obligatorie şi care au valoarea relaţională a unei prepoziţii.

În funcţie de unitatea lexicală care intră în formaţie, locuţiunile prepoziţionale sunt de mai multe tipuri :

Locuţiuni formate din adverb precedate de una (sau două) prepoziţii şi, uneori, urmat de prepoziţie : *în afară, afară de, de dinaintea, pe dinaintea, pe dinăuntrul, până în afară, până pe dinaintea, în josul, în susul, în dreptul, pe deasupra, de-a latul* etc.

Locuţiuni prepoziţionale formate pe baza unui substantiv însoţit de una sau două prepoziţii : *din cauza, în dosul, cu excepţia, în locul, din partea, din pricina, în conformitate cu, faţă de, în loc de, în materie de, din motive de, cu privire la* etc.

Locuţiuni formate din adjective şi prepoziţii : cu tot (cu), cu toată, conform cu, privitor la, referitor la, ales de, deosebit de etc.

Test nr. 45

▲ I. 3. *Locuţiunile conjuncţionale*

Locuţiunile conjuncţionale sunt *coordonatoare* şi *subordonatoare*. Iată pe cele mai frecvente :

– pentru *coordonare : precum şi, şi cu* ;

– pentru *subordonare : cu toate că, dat fiind că, din pricină că, în afară că, în caz că, măcar că, nu numai că... ci... şi, pe lângă că, de vreme ce, după ce, îndată ce, în timp ce, o dată ce, până ce, ca şi când, de când, până când, atât (a) cât, cât şi, cu cât, după cât, întru cât, pe cât, aşa cum, ca şi cum, de cum, după cum, chiar dacă, în caz că, în caz dacă, măcar dacă, chiar de, de parcă, măcar de, ori de câte ori, ca... să, fără să, în loc să, până să, fără ca să, înainte ca să, pentru ca să, acolo unde, de unde, până unde* etc.

Scanned with OKEN Scanner

Test nr. 48

◆ II. 3. *Genuri şi specii literare* învăţate în clasele gimnaziale :

A. GENUL LIRIC

1. *Lirica populară*

Doina (de dor, de jale, de voinicie, de cătănie, de înstrăinare etc.)

Ex. : *Unde-aud cucul cântând*
Frunză verde lăcrămioare
Voinicul
Maică, maică, draga mea

Poezia obiceiurilor (colinde, pluguşor etc.)

Ex. : *Florile dalbe*
O, ce veste minunată
Iată vin colindători
Pluguşorul

2. *Lirica scrisă (cultă)*

Pastelul

Ex. : *Iarna* de Vasile Alecsandri
Vara de George Coşbuc

Elegia

Ex. : *Mai am un singur dor* de Mihai Eminescu

Oda

Ex. : *Limba noastră* de Alexe Mateevici
Patria română de George Coşbuc

Imnul

Ex. : *Deşteaptă-te, române !* de Andrei Mureşanu

B. GENUL EPIC

1. Oral (popular) - în proză

Legenda

Ex. : *Povestea Vrancei*

Basmul

Ex. : *Greuceanu*

2. Scris (cult)

a. În versuri

Balada

Ex. : *Paşa Hassan* de George Coşbuc

Scanned with OKEN Scanner

Basmul

Ex.: *Călin (file din poveste)* de Mihai Eminescu

Poemul eroic

Ex.: *Dan, căpitan de plai* de Vasile Alecsandri

Fabula

Ex.: *Câinele şi cățelul* de Grigore Alexandrescu

b. În proză

Basmul

Ex.: *Făt-Frumos-din-Lacrimă* de Mihai Eminescu

Schiţa

Ex.: *Vizită...*, *D-l Goe...* de I.L. Caragiale

Nuvela

Ex.: *Fefeleaga* de Ion Agârbiceanu
La Vulturi! de Gala Galaction
O oră din august de Marin Preda

Romanul

Ex.: *Neamul Şoimăreştilor* de Mihail Sadoveanu
Amintiri din copilărie de Ion Creangă

C. GENUL DRAMATIC

Drama

Ex.: *Vlaicu-Vodă* de Alexandru Davila

Test nr. 50

◆ II. 1. Tema: *Copilărie, muncă, destin*

Fişă cu citate

a. *Puiul* de Ioan Alexandru Brătescu-Voineşti

„Când s-a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliţă să-i spuie ce-a păţit. Ea l-a luat, l-a mângâiat şi i-a spus:

— Vezi ce va să zică să nu mă asculţi? Când te-i face mare, o să faci cum ai vrea tu, dar acum, *că eşti mic, să nu mai ieşi niciodată din vorba mea,* că poţi să păţeşti şi mai rău."

„În vremea asta puiul ăl mare, *în loc să stea nemişcat ca fraţii lui,* după cum le poruncise mă-sa, zboară; vânătorul îi aude pârâitul zborului, se întoarce şi trage (...) o singură alică l-a ajuns la aripă (...) şi *puiul a căzut cu o aripă moartă.*"

„ *În inima prepeliţei era o luptă sfâşietoare...* Suflarea duşmănoasă a crivăţului (...) a hotărât-o. Decât să-i moară toţi puii, mai bine numai unul şi (...) a zburat cu puii zdraveni, pe când *ăl mare striga cu deznădejde :*

— Nu mă lăsaţi ! Nu mă lăsaţi ! "

„La marginea lăstarului, *un pui de prepeliţă, cu aripa ruptă, stă zgribulit* de frig (...) se clatină (...) *şi pică mort,* cu degetele ghearei împreunate ca pentru închinăciune."

b. *Amintiri din copilărie* de Ion creangă (Manual, clasa a VI-a)

„Noi, cum a plecat bunicul, a doua zi ne-am dus la şcoală ; şi văzând profesorul că purtăm plete, a poruncit unuia dintre şcolari să ne tundă. Când am auzit noi una ca asta, am început *a plânge cu zece rânduri de lacrimi* şi a ne ruga de toţi dumnezeii să nu ne sluţească."

„Şi unde nu ne trezim într-o bună dimineaţă *plini ciucuri de râie căprească* de la caprele Irinucăi ; (...) Dascălul nu ne primea la şcoală, Irinuca nu ne putea vindeca, pe bunicul n-avea cine-l înştiinţa, merindele erau pe sfârşite, rău de noi ! "

„Şi noi (...) ne ungeam cu leşie tulbure, şedeam afară la soare cu pielea goală, până se usca cenuşa pe noi, şi apoi ne băgam în Bistriţa de ne scăldam. (...) Şi nici tu junghiu, nici tu friguri, nici altă boală nu s-a lipit de noi, dar nici de râie n-am scăpat."

„Ne suim pe munte, la deal de casa ei, câte c-o bucată de răzlog mână, şi (...) *ne pune dracul de urnim o stâncă din locul ei* (...) şi unde nu porneşte stânca la vale (...) ; şi trece prin gardul şi prin tinda Irinucăi, pe la capre, şi se duce drept în Bistriţa... Ei, ei ! ce-i de făcut ? Gardul şi casa femeii dărâmate la pământ, o capră ruptă în bucăţi, nu-i lucru de şagă. Uitasem acum şi de râie şi de tot de spaimă."

(Se continuă după modelul dat.)

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1. Andrău Ioan, *Elemente de teorie literară pentru elevi*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1986
2. Andrei Mihai, Ghiţă Iulian, *Limba română. Fonetică. Lexicologie. Gramatică. Stil. Compoziţie. Exerciţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1983
3. Andrei Mihai, Ghiţă Iulian, *Culegere de exerciţii lexicale, fonetice, gramaticale şi stilistice*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1971
4. Avram Mioara, *Gramatica pentru toţi*, Editura Academiei, Bucureşti, 1986
5. Bărboi Constanţa, Berea-Găgeanu Elena, Nuţă Silvia, Mărginenţu Dorina, *Limba română în şcoală*, Editura Eurobit, Timişoara, 1992
6. Bidu-Vrânceanu, Forăscu Narcisa, *Cuvinte şi sensuri*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988
7. Coteanu Ion, *Gramatica de bază a limbii române*, Editura Garamond, Bucureşti, 1992
8. Diaconescu I., *Probleme de sintaxă a limbii române actuale*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1988
9. Dimitriu C., *Gramatica limbii române explicată. Sintaxa*, Iaşi, 1982
10. Iordan Iorgu, Robu Vladimir, *Limba română contemporană*, E.D.P. Bucureşti, 1978
11. Irimia Dumitru, *Structura gramaticală a limbii române. Sintaxa*, Editura Junimea, Iaşi, 1983
12. Popescu Ştefania, *Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciţii*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1971
13. Şerban Vasile, *Sintaxa limbii române*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1970
14. Vlad Valeriu, Ştirbu Patriciu, Vlad-Budoiu Voichiţă, *Fişe de analize gramaticale structurale*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1978
15. Zugun P., *Cuvântul în studiul gramatical*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983

Dicţionare utilizate

1. x x x, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române*, Editura Academiei, 1982
2. xx x, *Dicţionarul explicativ al limbii române*, sub redacţia acad. I. Coteanu, L. Seche, Editura Academiei, 1965
3. Bucă M., Vinţeler O., *Dicţionar de antonime al limbii române*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1990
4. Duda Gabriela, Gugui Aglaia, Wojcicki Marie Jeanne, *Dicţionar de expresii şi locuţiuni al limbii române*, Editura Albatros, Bucureşti, 1985
5. Fierăscu C., Ghiţă Gh., *Mic dicţionar îndrumător de terminologie literară*, Editura „Ion Creangă", Bucureşti, 1979
6. Popescu-Mihăeşti Alexandru, *Dicţionar de omonime*, Casa de editură „Avram Iancu", Bucureşti, 1993

7. Seche Luiza, Seche Mircea, Preda Irina, *Dicţionar de sinonime*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1989
8. Şuteu Flora, Soşa Elisabeta, *Dicţionar ortografic al limbii române*, Editura Vestala-Editura Atos, Bucureşti, 1993

Studii, articole, manuale

1. Avram Mioara, *Fenomene lingvistice caracteristice elevilor*, în „Limba şi literatura română", nr.3, 1987
2. Dimitriu C., *Elemente incidente în limba română*, în „Limba şi literatura română", nr.1, 1984
3. Forăscu Narcisa, *Aspecte ale îmbogăţirii vocabularului. Conversiunea*, în „Limba şi literatura română", nr.2, 1989
4. Seche Luiza, *Despre sinonimie*, în „Limba şi literatura română", nr.1, 1983
5. Dumitrescu Ana, Teodorescu Vasile, *Limba română*, Manual pentru clasa a V-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995
6. Butoi Mihaela, Constantinescu-Dobridor Gh., *Limbă română*, Manual pentru clasa a VI-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995
7. Popescu Ion, *Limba română. Gramatică*, Manual pentru clasa a VII-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995
8. Popescu Ion, *Limba română. Gramatică*, Manual pentru clasa a VIII-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995
9. Săvulescu Dumitru, *Limba română – Lecturi literare*, Manual pentru clasa a VIII-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995
10. Toma Marin, *Limba română – Lecturi literare*, Manual pentru clasa a VII-a, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 1995

Texte folosite pentru exemplificări

1. Ion Agârbiceanu, *Povestiri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1979
2. Vasile Alecsandri, *Poezii* I – II, Editura de Sat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1957
3. Grigore Alexandrescu, *Poezii. Proză*, Editura „Ion Creangă", Bucureşti, 1980
4. Tudor Arghezi, *Versuri*, Cartea Românească, Bucureşti, 1985
5. Eugen Barbu, *Groapa*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1983
6. Nicolae Bălcescu, *Românii supt Mihai-Voievod Viteazul*, Editura Militară, Bucureşti, 1984
7. Augustin Buzura, *Feţele tăcerii*, Editura Albatros, Bucureşti, 1991
8. I. L. Caragiale, *Momente şi schiţe*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1960
9. George Coşbuc, *Fire de tort*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1965
10. Ion Creangă, *Poveşti. Amintiri. Povestiri*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978
11. Mihai Eminescu, *Poezii. Proză literară* I-II, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1978
12. Mihai Eminescu, *Cugetări*, Editura Albatros, Bucureşti, 1979
13. Nicolae Filimon, *Ciocoii vechi şi noi*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1984
14. Gala Galaction, *Nuvele şi povestiri*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1985

Scanned with OKEN Scanner

15. Emil Gârleanu, *Pagini alese*, Editura Tineretului, Bucureşti, 1956
16. Octavian Goga, *Poezii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1981
17. Calistrat Hogaş, *Pe drumuri de munte*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1969
18. Eugen Ionesco, *Însinguratul*, Editura Albatros, Bucureşti, 1990
19. Şt. O. Iosif, *Poezii*, Editura „Ion Creangă", Bucureşti, 1984
20. C. Negruzzi, *Fragmente istorice*, Editura „Ion Creangă", Bucureşti, 1983
21. Constantin Noica, *Rugaţi-vă pentru fratele Alexandru*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1990
22. Ion Pillat, *Pe Argeş în sus*, Editura Minerva, Bucureşti, 1984
23. Marin Preda, *Moromeţii* vol. I, Editura Minerva, Bucureşti, 1970
24. Mihail Sadoveanu, *Neamul Şoimăreştilor*, Editura Minerva, Bucureşti, 1983
25. Mihail Sadoveanu, *Hanu-Ancuţei*, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, Bucureşti, 1958
26. Ioan Slavici, *Nuvele*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981
27. George Topârceanu, *Poezii*, Editura pentru Literatură, Bucureşti, 1962
28. Tudor Vianu, *Arta prozatorilor români*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1973
29. Al. Vlahuţă, *Versuri şi proză*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1981

Scanned with OKEN Scanner

În colecţia « + **UNU** »

au apărut :

1. Dumitru D. Pârâială, Viorica Pârâială : *Aritmetica. Probleme tipice rezolvate prin mai multe metode şi procedee,* vol. I
2. Dumitru D. Pârâială, Viorica Pârâială : *Aritmetica. Probleme tipice rezolvate prin mai multe metode şi procedee,* vol. II
3. Gheorghe Capşa : *Cartea admiterii în liceu. Limba şi literatura română*
4. Xenofont Vasiliu : *Cartea admiterii în liceu. Matematica*
5. Elena Boboc : *100 de teste de limba şi literatura română pentru gimnaziu*

În pregătire :

1. Adalmina Ungureanu : *Proiecte didactice pentru învăţământul primar*

Scanned with OKEN Scanner

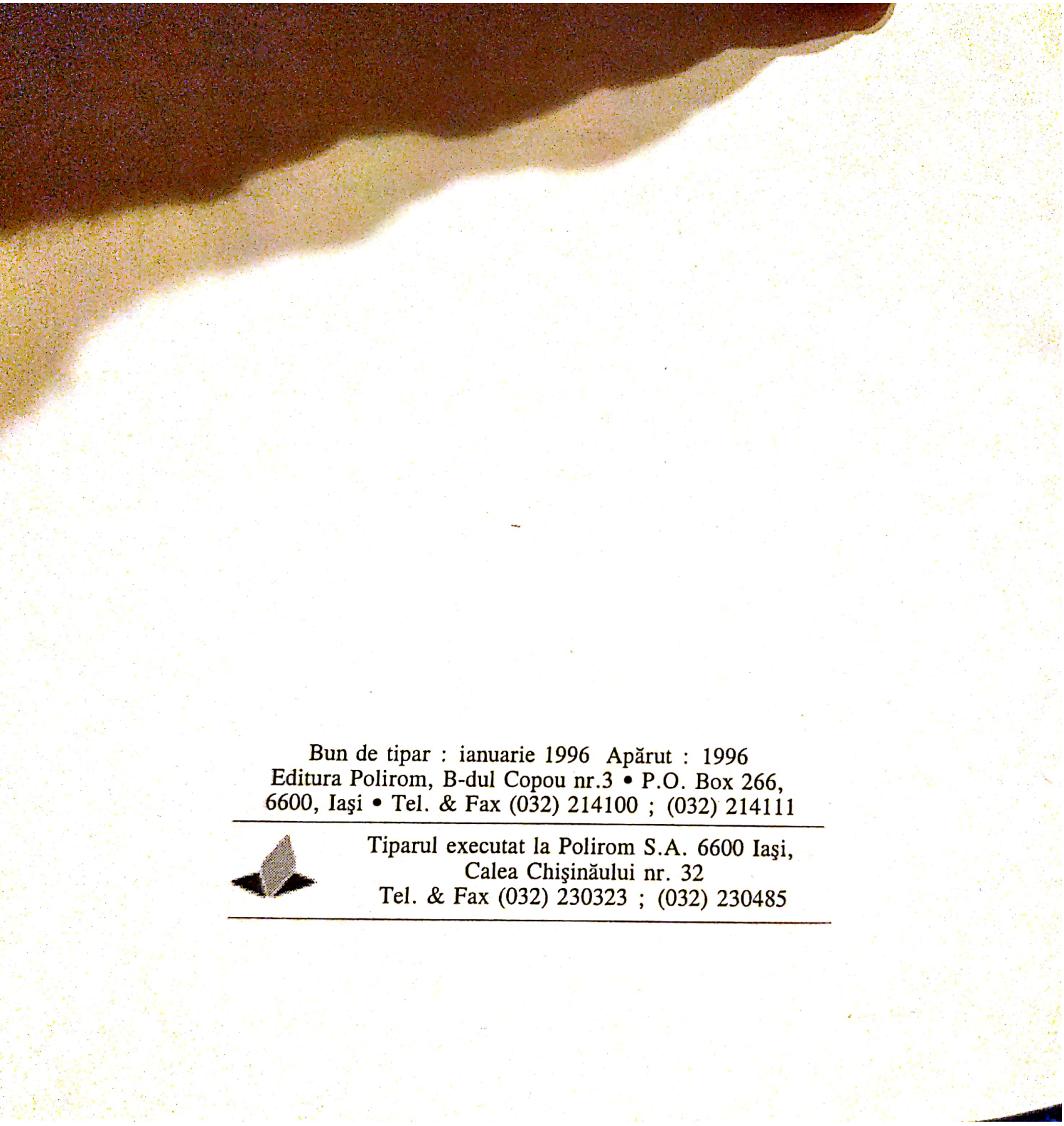

Bun de tipar : ianuarie 1996 Apărut : 1996
Editura Polirom, B-dul Copou nr.3 • P.O. Box 266,
6600, Iaşi • Tel. & Fax (032) 214100 ; (032) 214111

Tiparul executat la Polirom S.A. 6600 Iaşi,
Calea Chişinăului nr. 32
Tel. & Fax (032) 230323 ; (032) 230485

Scanned with OKEN Scanner

ISBN 973-97522-3-3

PREŢ: 5000 LEI

Lucrarea de faţă are meritul de a oferi celor interesaţi un sprijin substanţial în pregătirea examenului de admitere în liceu şi a concursurilor şcolare. Organizarea foarte riguroasă a materialelor şi calitatea documentării o recomandă ca un instrument comod şi extrem de util pentru cei ce doresc să obţină rezultate deosebite în studiul limbii şi literaturii române.

Dacă în prima parte sunt reunite subiectele date la olimpiade şi la admiterea în liceu în perioada 1990-1995, partea a doua se constituie într-o contribuţie personală a autoarei. Cele **100 de teste pentru verificarea cunoştinţelor**, concepute în funcţie de exigenţele programei şcolare, sunt urmate de modele de rezolvare a exerciţiilor gramaticale şi de explicarea unor noţiuni de teorie literară şi compoziţie, oferind astfel elevilor posibilitatea de evoluţie şi autoevaluare.

„Să cetim mai mult, să căutăm mijloace de dezvoltare a limbii. Să iubim ce-i al nostru şi să-l păstrăm ca ochii din cap. Studiu! Studiu! Dacă toate acestea s-ar întrupa odată, fără îndoială am duce limba română la mai multă perfecţiune."

(George Coşbuc)

EDITURA POLIROM

Scanned with OKEN Scanner